

Vrije
Universiteit
Brussel

Faculteit Recht en Criminologie

Vakgroep Criminologie

Master Criminologische Wetenschappen

De "hanggangs" van Vlaanderen: Een politieprobleem?

The "hanggangs" of Flanders: A problem for the police?

Masterproef voor het behalen van de Master in de Criminologische Wetenschappen

Promotor: Prof. E. Dumortier

Ann Mannens

Academiejaar 2012 - 2013

ONDERTUSSEN OP DE SPEELPLAATS

DANKWOORD

Het schrijven van een meesterproef is niet enkel voor de student belastend. Het vergt tevens veel tijd, energie en inspanning van de promotor. Er moeten contactmomenten voorzien worden, meningen op elkaar afgestemd en adviezen opgesteld en overgebracht. Daarenboven moet op het einde van de rit nog eens tijd worden uitgetrokken om het volledige document nogmaals door te nemen. Veel dank gaat dan ook naar Prof. E. Dumortier die snel, begripvol en ondersteunend werk bood. En die mij, letterlijk, tot op het laatste moment is blijven steunen, ook al zag ik het zelf niet meer zitten. Zonder haar inbreng was deze meesterproef niet geworden wat ze nu is.

Eveneens wens ik de respondenten te bedanken die in eerste instantie reageerden op mijn aanvraag, en die zelf klaar stonden, of mensen aanspoorden, om mee te werken aan de dataverzameling. Hun vriendelijke onthaal en hun vlotte samenwerking hebben ervoor gezorgd dat niet enkel adequate informatie verkregen werd, maar ook dat dit op een aangename manier kon gebeuren. Zonder hen was voltooiing van deze meesterproef onmogelijk geworden.

Een derde belangrijke groep mensen die hier belicht moeten worden, zijn de collega's op mijn werk, die mij al 4 jaar steunen bij mijn studies en die vele dienstwissels hebben moeten ondergaan opdat ik afspraken en colleges kon bijwonen. Speciale dank gaat naar HINP Baele Nancy, mijn voornamig evaluator bij de interventie, en naar HINP Van Huffelen Miek en HINP Laforce Frederik, mijn huidige teamleiders bij het wijkteam, die mij bleven aansporen om verder te gaan, hoe moeilijk het soms ook leek. Ook de dames van de dienstregeling verdienen hier een extra woordje van dankbaarheid.

De belangrijkste persoon in mijn leven hoort hier uiteraard ook thuis; mijn kleine prins Kristan. Hoewel het op momenten heel zwaar werd met een peuter in huis, zeker tijdens de dataverzameling waarbij ik veel van huis weg was, en de data-analyse waarbij ik me letterlijk van de buitenwereld afsloot, bleef zijn lachje me op de been houden. Gelukkig kon hij steeds bij mijn ouders terecht voor opvang. Zonder hun steun en hulp had ik deze studie nooit kunnen beëindigen.

Ten laatste wil ik mij excuseren aan al mijn vrienden, die mij lang hebben moeten missen. Hun lieve sms'en en e-mails waren een hart onder de riem.

SAMENVATTING

In deze meesterproef belichten we de problematiek en aanpak van “hangjongerenoverlast” vanuit het oogpunt van een van zijn belangrijkste actoren; de politie. Dit doen we aan de hand van een kwalitatieve studie met 20 diepte-interviews, ondersteund door een literatuurstudie. Hierin willen we nagaan hoe politiemensen de problematiek zouden definiëren, welke waarde zij hechten aan hun eigen tussenkomst inzake deze problematiek, en welke beleidsmaatregelen zij als efficiënt beschouwen.

De dominante cultuur in onze huidige samenleving is er een waar individualisme de bovenhand neemt en waar een, al dan niet subjectief, gevoel van onveiligheid zorgt dat mensen minder snel naar elkaar toestappen met frustraties en vragen. Als overlast ervaren wordt van rondhangende jongeren, wordt dan ook vaker de politie ter plaatse geroepen, om deze overlast aan te pakken, dan dat er naar de jongeren wordt gegaan om met hen te proberen praten. Overlastbestrijding is echter een moeilijke taak voor politiediensten omdat het een zeer ruim onderwerp is waarin diverse feiten en feitelijkheden vervat zitten. Hierbij komt dat “hangjongerenoverlast” in een grootstad vaak niet te vergelijken is met die in een gemeente. De politiemensen wijzen er eveneens op dat niet elke jongere die rondhangt voor overlast zorgt, noch dat aan de jongeren verboden kan worden om op straat rond te hangen. Onder andere door deze redenen, kunnen politiezones niet op een uniforme manier werken aan de problematiek. Een degelijke analyse van de lokale karakteristieken van het concept “hangjongerenoverlast” dient dan ook te worden opgesteld alvorens een plaatselijke problematiek kan worden aangepakt. Hierbij moet maximaal rekening worden gehouden met de achtergrond van de betrokken jongeren, dewelke een grote invloed kan hebben op de gedragingen die zij stellen. Politiefunctionarissen zien de aanpak van “hangjongerenoverlast” dus zeker als een van hun eigen taken, anderzijds vinden zij niet dat zij hier alleen voor moeten staan. Een vlotte en goed georganiseerde partnerwerking vinden zij noodzakelijk om resultaten te kunnen behalen.

Als politiemensen zelf aangeven dat hun resultaten beïnvloed kunnen worden door de samenwerking met partners, zeggen zij eigenlijk onrechtstreeks dat hun motivatie en de kwaliteit van hun werk hierdoor bepaald worden. En deze kwaliteit zorgt op zijn beurt voor het vertrouwen dat mensen hebben in de werking van de politie, en de mate waarin hun onveiligheidsgevoel toeneemt of afslankt. Beleidsmedewerkers doen er dan ook goed aan om de visie van de politiefunctionarissen niet zomaar naast zich neer te leggen, maar deze te integreren in hun beleid.

Sleutelwoorden: Politie in Vlaanderen – Visie – Hangjongeren

ABSTRACT

In this master thesis we discuss the problems and dealing with "nuisance by street youth" from the perspective of one of its main actors; the police. We do this by means of a qualitative study with 20 in-depth interviews, supported by a literature review. We will study how police would define the problems, which value they attach to their intervention on this issue, and what policies they regarded as efficient.

The dominant culture in our society is one where individualism takes the upper hand and where, whether or not subjective, feelings of insecurity make people less likely to approach each other with questions and frustrations. Someone who's experiencing nuisance from loitering youths, will therefore often call the local police to deal with the problem, instead of trying themselves to talk with the group youngsters. However, nuisance is a difficult task for the police because it is a very broad topic which contains various facts and matters of fact. Hereby we notice that "nuisance by street youth" in a metropolis is often not comparable to the one in a municipality. The police also points out that not every young person who hangs in the streets causes nuisance, nor that one can forbid street youth to hang around. Partly because of these reasons, police can not work in a uniform way on the issues. A proper analysis of the local characteristics of the concept of "nuisance by street youth" should be made before one can try to deal with a local problem. The background of the involved young people should also be taken into account, because it may affect their behavior. Police officers think about the approach of "nuisance by street youth" certainly as one of their own tasks, on the other hand they do not find that they should be the only actor working on it. They find a smooth and well organized operation between partners necessary in order to achieve results.

If police officers themselves indicate that their results may be affected by the cooperation with partners, they say indirectly that their motivation and the quality of their work will be determined by this. And this quality, in turn, ensures the trust that people have in the police, and the extent to which their sense of insecurity increases or reduces. Policy makers, therefore, do well to not just ignore the vision of the police, but to integrate it into their policies.

Keywords: Police in Flanders– Vision on –Loiterers

DANKWOORD	4
SAMENVATTING	5
ABSTRACT	6
INLEIDING	10
METHODE	14
1. Onderzoeksplan	14
2. Dataverzameling	15
3. Data-analyse	18
4. Kritische reflectie	19
RESULTATEN	21
DEEL 1: Gebrek aan een eenduidige definitie	21
1. Het containerbegrip “Hangjongeren”	21
1.1. Rondhangen	22
1.2. Jongeren	22
2. Overlast door betekenisgeving	33
3. Conclusie	35
DEEL 2: Waarom hangjongeren (g)een probleem zijn	35
1. Feiten	36
2. Plaatsbepaling	45
3. Tijdstip	48
4. Betrokkenen	49

4.1.	Jongeren	49
4.2.	Ouders	57
4.3.	Politie	57
4.4.	School	60
4.5.	Leeftijdsgenoten	60
4.6.	Gemeenschap	61
4.7.	Politiek	62
4.8.	Media	63
5.	Waarom	64
6.	Conclusie	66
DEEL 3: <i>De (on)zin van een eenvormig beleid</i>		67
1.	Nieuw fenomeen	67
2.	Aanpak	71
3.	Middelen	77
3.1.	Preventie en Repressie	77
3.2.	Activiteiten	80
3.3.	Hangplekken en Honken	80
3.4.	Controles en Toezichten	82
3.5.	Gerichte acties	83
3.6.	Partnerwerking	84
3.7.	Administratieve tussenkomst	85
3.8.	Gemeentelijke Administratieve Sancties en Combitaks	86
3.9.	Werkstraffen	88
3.10.	Avondklok, Straatverbod en Samenscholingsverbod	89
3.11.	Muzak en Mosquito	90

3.12. Camerabewaking	91
CONCLUSIE EN DISCUSSIE	93
BIBLIOGRAFIE	100

INLEIDING

Jongeren verschijnen overal in het straatbeeld, in welk deel van de wereld we ons ook bevinden. De maatschappelijke perceptie op jongerencriminaliteit is er steeds vaker een van een dringend probleem.¹ Dit kan gaan van hanggroepen tot echte jeugdbendes.² Uit het oogpunt van jongerenstudies en criminologie, wordt het rondhangende gedrag van jongeren eerder negatief belicht. Jongeren hebben het recht om op straat rond te hangen, maar langs de andere kant worden zij gezien als een potentieel gevaar voor de maatschappij, wat hen een dubbelzinnige positie oplevert.³

De problematiek van “hangjongerenoverlast” is een zeer moeilijk gegeven omdat men niet beschikt over een eenvormige definitie er rond. Wanneer is iemand een “hangjongere” en wanneer veroorzaakt hij of zij “overlast”? Dit gebrek aan een eenduidige definitie, is een serieus probleem voor politiediensten. Zij moeten een problematiek aanpakken, waarvan niet geweten is wat nu net hun exacte doelgroep is. De specificiteit van de problematiek rond hangjongeren, die niet enkel het criminologische terrein (kleine tot zelfs zware criminaliteit), maar vaak ook het sociologische (jongeren die een ontmoetingsplaats zoeken in een wereld van de volwassenen), economische (jongeren uit kansarmoede die geen andere mogelijkheden hebben tot ontspanning) en psychologische (kinderen uit een POS die rondhangen op straat om thuis weg te zijn) terrein betreedt, maakt het reageren erop niet eenvoudiger.

Eenzijds worden de politiediensten met argusogen in de gaten gehouden door de publieke opinie, het bestuur en de media, die een eind willen zien komen aan de overlast die deze groepjes jongeren veroorzaken.⁴ Het vertrouwen dat derden in politiediensten hebben, zou een indicator zijn van diens effectiviteit.⁵ Zij hebben dus amper een andere keuze dan te reageren naar deze verwachtingen. Mensen die in contact komen met deze “waarde(n)loze” jongeren, kunnen een gevoel van onveiligheid krijgen, maar het is belangrijk om zichzelf de vraag te stellen of deze gevoelens van onveiligheid terecht zijn. Media vergroten immers feiten die door een minderheid van de rondhangende jongeren worden gepleegd. Deze berichtgeving is op zijn beurt dan weer een

¹ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 4.

² R.S. YODER, *Deviance and inequality in Japan: Japanese youth and foreign migrants*, University of Bristol, The policy press, 2011, p 22.; V.J. WEBB, L. REN, J.S. ZHAO, N.P. HE, & I.H. MARSHALL, A comparative study of youth gangs in China and the United States: Definition, offending, and victimization, *International Criminal Justice Review*, 2011, 21, (3), 225.; A. ROSTAMI, F. LEINFELT, & S. HOLGERSSON, An exploratory analysis of Swedish street gangs: applying the Maxson and Klein typology to a Swedish gang dataset, *Journal of contemporary criminal justice*, 2012, 28, 426.; H. MATTHEWS, M. TAYLOR, B. PERCY-SMITH, & M. LIMB, The unacceptable flaneur: The shopping mall as a teenage hangout, *Childhood*, 2000, 7, 279.

³ K. MALONE, Street life: youth, culture and competing uses of public space, *Environment and urbanization*, 2002, 14, (2), p 162.

⁴ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 1.; N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 27.

⁵ L. CAO, Y.-L. LAI, & R. ZHAO, Shades of blue: confidence in the police in the World, *Journal of criminal justice*, 2011, 40, p 40.

stimulans voor politici om te reageren met verschillende, voornamelijk repressieve, methoden.⁶ Deze verscheidenheid aan methoden ontstaat doordat er geen uniform beleid bestaat tegen het rondhangen op straat. Zo werd er bijvoorbeeld in 2007 in Bilzen een avondklok ingesteld, werkt men sinds 2011 aan de Belgische kust volgens het VIP-principe (Very Irritating Policing), werd onder andere in 2011 in de Matongewijk en in 2012 in Molenbeek en Antwerpen gereageerd met samscholingsverboden, en worden op verschillende plaatsen zoals Antwerpen en Tielt camera's ingezet.

Anderzijds stoten politiemensen op protest bij de jongeren die wel rustig bijeen willen komen in de publieke ruimte met hun vrienden, zonder onder het toezicht te staan van volwassenen, en die niet plannen om kattenkwaad uit te halen of overlast te veroorzaken.⁷ Het zou niet de eerste keer zijn dat een zoveelste identiteitscontrole, van eenzelfde groep jongeren, uitdraait op een krachtmeting tussen de jongere, die zich wilt bewijzen tegenover zijn groep, en de agent die zijn positie van "baas op straat" niet wilt afgeven aan een puber.⁸

Hoe de politiefunctionarissen moeten reageren op deze problematiek, staat nergens beschreven. Vaak moeten zij aanvoelen welke aanpak bij welke groep jongeren het beste zou werken en hopen dat ze hiermee resultaten boeken. In de dagelijkse praktijk wordt dit gebrek aan uniformiteit evenwel als een probleem gezien door sommige beleidsmakers en politiemensen die op het terrein aanwezig zijn. In het academiejaar 2011 – 2012 kwam vanuit de wijkwerking uit politiezone Antwerpen-Zuid, de vraag of er in Vlaanderen een eenduidig politieel beleid kon komen inzake de "hangjongerenproblematiek".

Wanneer wij in de literatuur op zoek gaan naar relevante informatie over dit onderwerp, merken we echter op dat er weinig of geen wetenschappelijk-criminologisch onderzoek bestaat in Europa naar de maatschappelijke reacties op en voorstellingen van jeugdbendes.⁹ Het onderscheid tussen jeugdbendes en hanggroepen is vaak erg onduidelijk. Termen worden door elkaar gebruikt, en de invulling ervan komt niet altijd overeen met die uit een ander onderzoek. Dat is dan ook de reden waarom we de vage term "Hanggangs" (met een knipoog naar de Amerikaanse jeugdbendes) gebruiken in de titel van dit werk.

Een ander belangrijk punt dat we amper belicht vonden in de huidige wetenschappelijke literatuur, is dat van de visies van politiemensen op de rol die zij dienen te spelen bij de aanpak van "hangjongerenoverlast". Doch werkt de politie weldegelijk aan de problematiek, en tracht zij via

⁶ E. VREVEN, *Ongezouten: wie is er bang van rondhangende jongeren*, LiSS. Geraadpleegd 14 oktober 2012 van www.dehangman.be/download/p/bang-voor-rondhangende-jongeren.

⁷ M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEIJER, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoos BV, 2008, p 9.; H. MOORS, *Extreem? Moeilijk! Extreem en radicaal gedrag van jongerengroepen in Limburg*, Tilburg, Instituut voor Beleidsonderzoek en Advies, 2007, p 31.; N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 102.; E. VREVEN, *Bang voor rondhangende jongeren?*, *Krax*, 2007, 7 (1), p 29.; H. MATTHEWS, M. TAYLOR, B. PERCY-SMITH, & M. LIMB, *The unacceptable flaneur: The shopping mall as a teenage hangout*, *Childhood*, 2000, 7, 279.

⁸ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 5.

⁹ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 4.

verschillende lokale initiatieven om de problematiek aan te pakken en het veiligheidsgevoel in hun politiezone weer omhoog te krijgen.

Wanneer we dan de populaire zoekmachines gebruiken, en via berichtgeving in de media peilen naar de maatschappelijke relevantie van het onderwerp, merken we wel dat er een stereotiep beeld lijkt te bestaan bij de publieke opinie over de manier waarop politie omgaat met overlast. Zo lijkt het idee te leven dat de politie veelvuldig gebruik maakt van de GAS-wetgeving om overtredingen hierop te kunnen beboeten. Met deze boetes zouden zij zich voornamelijk richten op jongeren van etnische minderheden en op jongeren die hen schijnbaar uitdagen, maar die zij op geen enkele andere manier kunnen bestraffen. Daarbij komt dat de overtredingen die in rekening worden genomen, niet altijd worden beoordeeld als relevant, waardoor de GAS-wetgeving door de publieke opinie al snel beschouwd worden als “Pest-wetgeving”. Een recent voorbeeld hiervan zijn de GAS-boetes die in enkele Vlaamse steden werden uitgeschreven aan jongeren voor het gooien van sneeuwballen naar voorbijrijdende voertuigen.

Ondanks het ontbreken van wetenschappelijk-criminologisch onderzoek naar de visies van politiemensen, mag men niet stellen dat de problematiek van rondhangende jongeren niet wordt belicht. De laatste jaren krijgen politiezones regelmatig de vraag tot medewerking aan een onderzoek of meesterproef rond deze materie. Alleen lijken deze onderzoeken zich vooral te focussen op de jongeren zelf, of op het maatschappelijke oogpunt en minder op de visie die politie op het probleem heeft, en de praktische mogelijkheden en beperkingen waar zij in hun dagelijkse werking op stoten. Deze ervaringen zijn niet alleen van cruciaal belang als beleidsmakers een goed werkend actieplan willen uitstippelen, ook zijn zij van belang voor de motivatie van de politiemensen op het terrein. Niets is immer meer frustrerend dan als partner te worden gevraagd om mee te werken aan een onderzoek, maar achteraf te moeten vaststellen dat er weinig of niets wordt gedaan met de opmerkingen die je gegeven hebt.

We wensen met deze meesterproef deze “leegte” dan ook een beetje op te vullen via een kwalitatief onderzoek waarbij wij met 20 half-open interviews werken, en waarbij 22 respondenten uit 14 verschillende Vlaamse politiezones betrokken werden.

In dit onderzoek gaan we uit van de volgende onderzoeksvraag: *“Wat is de visie van de politiefunctionarissen in Vlaanderen op het fenomeen van de hangjongeren?”* Dit betreft een verkennende WAT-vraag, die leidt tot exploratief onderzoek. We werken op die manier met een hypothesevormend onderzoek. Zowel de benamingen exploratief onderzoek als hypothesevormend onderzoek, duiden erop dat het in wezen een vooronderzoek betreft, dat de aanleiding moet geven tot diepgaander onderzoek.

In de onderzoeksvraag vinden we de eigenschapsbegrippen “visie” en “fenomeen van de hangjongeren” terug. Onder “visie” verstaan we “de psychische interpretatie van een waargenomen feit of fenomeen”. Over hangjongeren kunnen we echter geen korte, eenduidige definitie weergeven of terugvinden in de literatuur. Doch is het belangrijk om hierover te beschikken omdat dit een belangrijke definiëring is voor de problematiek waarrond men werkt. In het eerste deel van deze meesterproef staan we dan ook stil bij de operationalisering van dit concept. We trachten dit te doen aan de hand van twee definities. Enerzijds wensen we bij de respondenten na te gaan wie volgens hen de stempel “hangjongere” opgedrukt krijgt, anderzijds willen we nagaan wat, door hen, nu net beschouwd wordt als “overlast”.

In het tweede deel gaan we vervolgens dieper in op de vraag: *“Hoe en waarom ervaren politiefunctionarissen het rondhangen van jongeren als een problematiek?”* We gaan ons hier focussen op de ervaringen van onze respondenten, door in eerste instantie een beeld te schetsen van de feiten waarmee zij geconfronteerd worden. Zijn deze feiten ernstig genoeg om het subjectieve onveiligheidsgevoel van de maatschappij te verklaren? Vervolgens gaan we kort in op de plaatsen en tijdstippen waarbij politie in Vlaanderen geconfronteerd wordt met “hangjongeren”. Deze oriëntatie in ruimte en tijd zal eerder kort gehouden worden, doch moet men beseffen dat het belangrijk is om bij het uitstippelen van een (lokaal) beleid goed op de hoogte te zijn van deze oriëntatie binnen de eigen zone. Het is immers nutteloos om in de winter een groots actieplan uit te laten voeren, als geweten is dat er op dat ogenblik geen hangjongeren opduiken in de betrokken politiezone. Daarna staan we iets langer stil bij enkele van de belangrijkste actoren in het beleid rond “hangjongeren”. Tenslotte vragen we ons in dit tweede deel af of politiemensen weten waarom jongeren rondhangen en, soms bewust, overlastgevend gedrag stellen.

Het derde en laatste deel van de meesterproef gaat dieper in op de vraag; *“Vinden de politiefunctionarissen dat er in Vlaanderen een eenvormig beleid moet komen rond de hangjongerenproblematiek?”* We staan hiervoor even stil bij de evolutie in de problematiek, waarbij we wensen te achterhalen of het hier een nieuw fenomeen betreft of iets dat al jaren leeft in de samenleving. Een volgende punt gaat over de vraag; *“Vinden politiefunctionarissen dat de bestrijding van de hangjongerenoverlast een probleem is waarbij zij moeten optreden, of vinden ze dit eerder een probleem voor andere, specifieke, partners in het werkveld?”*. We richten ons hier op enkele aspecten die de visie rond de aanpak van het probleem verklaren. We gaan na of politiemensen nut zien in een beleid dat door de politie wordt uitgevoerd, of dat zij eerder de voorkeur geven aan een “uithandengeving” van de problematiek naar meer gespecialiseerde partners. De invloed van de media en politiek worden aangehaald, de visie over het nut van een uniform beleid en eventuele verschuivingen die een beleid met zich mee kan brengen. Als laatste punt in dit onderdeel gaan we kort in op verschillende beleidsmiddelen die besproken werden in de interviews.

Vermits gewerkt wordt met een kwalitatief onderzoek dat niet uitgaat van te onderzoeken verbanden, worden er in dit onderzoek geen invloeden nagegaan en wordt er zodus geen gebruik gemaakt van controlebegrippen. Het kan in de toekomst wel interessant zijn om na te gaan of er bepaalde factoren een invloed hebben op de visie van de politiefunctionarissen ten aanzien van hangjongeren. De onderzoeker zal kort peilen naar aspecten als ervaringen van collega’s, vorige werkervaringen en anciënniteit, maar zal hierover in het beste geval slechts suggesties verwoorden in de eindconclusie van het onderzoek.

Wij kunnen dus stellen een explorerend onderzoek te zullen voeren binnen het criminologische domein, dat overlapt in de takken van de jeugdcriminologie en het politionele werkveld. Deze studie wordt uitgevoerd in het kader van het behalen van een masterdiploma in de Criminologische Wetenschappen. Een studie gevolgd aan de Vrije Universiteit van Brussel, faculteit van het Recht en de Criminologische Wetenschappen.

METHODE

1. Onderzoeksplan

Zoals eerder vermeld, wensen wij onderzoek te doen naar de visie van politiefunctionarissen in Vlaanderen, inzake de “hangjongerenproblematiek”. Voor zomaar kon worden aangevat met interviews, was het van belang om na te gaan of er reeds relevante informatie voorhanden was. De belangrijkste zoektermen die werden gebruikt zijn; rondhangen, hangjongeren, hangjeugd, hangplek, visie, politie en jongerenoverlast. De reden waarom voornamelijk Nederlandstalige literatuur opgezocht werd, kan verklaard worden door de beoogde doelgroep. Vermits er in Vlaanderen geen eenduidige definitie is voor “hangjongeren” en de veroorzaakte “overlast”, bestaat dus ook niet de mogelijkheid om onze Vlaamse problematiek te vergelijken met die in het buitenland. Het was interessant om buitenlandse literatuur door te nemen voor de interviews werden afgenomen, doch mogen we ons niet baseren op de situatie in het buitenland, vermits er (nog) geen mogelijkheid is om deze te vergelijken met de situatie in België of Vlaanderen. Een voorbeeld hiervan zien wij in de bendeculturen die men kent in Amerika, maar waarin een recent voorgaand onderzoek duidelijk stelde dat ze in Vlaanderen niet voorkwamen.¹⁰

De gebruikte steekproef voor dit onderzoek is een selecte steekproef¹¹ omdat gebruik werd gemaakt van een gekende lijst met alle e-mailadressen van de 124 Vlaamse politiezones. Deze werden allemaal aangeschreven inzake de problematiek. Er werd gepeild naar de interesse in het onderwerp en tegelijkertijd werd de vraag naar medewerking gesteld. Op voorhand was niet geweten wie zou antwoorden, en er werden dan ook geen criteria gesteld naar geslacht, anciënniteit of team. Deze selectie zou trouwens geen nut hebben, vermits er geen uniform beleid is inzake hangjongeren en alle zones de problematiek op een eigen wijze behandelen. Het was niet op voorhand in te schatten hoeveel speciale diensten er zijn opgericht, hoeveel specifieke acties worden georganiseerd naar aanpak van de problematiek, hoeveel zones werken met personeel uit het basiskader, hoeveel met officieren, hoeveel met partners... De onderzoekspopulatie betreft dus alle Vlaamse politiefunctionarissen, maar toch afgebakend tot zij die regelmatig met hangjongeren in aanraking komen, of hun leidinggevend. Hierdoor kan geen sprake zijn van random sampling¹². Er werd met andere woorden via een doelgerichte steekproef¹³ gezocht naar onderzoekseenheden. De criteria die gebruikt werden bij de selectie zijn, in de eerste plaats, het statuut van politieambtenaar hebben, en, ten tweede, te werken met hangjongeren. Heterogeniteit in de onderzoekspopulatie was wenselijk

¹⁰ Verwijzend naar het onderzoek gepubliceerd in: S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 107.

¹¹ “Bij een selecte steekproef kiest men elementen uit een populatie, aan de hand van een of meer keuzecriteria, die niet beantwoorden aan de kenmerken van de structuur in de samenstelling van de populatie.” M. DE LAET, P. OFFERMANS, & P. TOYE, *Marktonderzoek*, Antwerpen, Uitgeverij De Boeck, 2004, p 185.

¹² “Het selecteren van eenheden op basis van een toevalsprocedure.” J.F.A. BRASTER, *De kern van casestudy's*, Assen, Van Gorcum & Comp B.V., 2000, p 83.

¹³ “Met name bij de doelgerichte steekproef is sprake van een doordachte selectie van onderzoekseenheden. Theoretische of inhoudelijke criteria bepalen de keuze van onderzoekseenheden. Het doel is dan eerder om te komen tot theoretische generalisaties en niet tot statistische generalisaties, zoals bij zuivere kanssteekproeven het geval is.” J.F.A. BRASTER, *De kern van casestudy's*, Assen, Van Gorcum & Comp B.V., 2000, p 83.

om zoveel mogelijk diversiteit in standpunten te krijgen op het fenomeen. Dit om verrijkende inzichten te bekomen en elkaar aanvullende interviews te kunnen afnemen. Hetgeen de ene functionaris stoort, zal de andere mogelijk minder storen, maar is daarom niet minder interessant in het onderzoek, vermits het een invloed kan hebben op de visie van meerdere functionarissen. Aan het begin van het onderzoek werd reeds verwacht dat niet alle politiezones zouden reageren, maar wij konden moeilijk inschatten hoeveel positieve reacties er zouden komen. Omdat in eerste instantie “slechts” 25 zones antwoordden, werd geen verdere selectie meer gemaakt. Dit aantal respondenten zou haalbaar zijn, wetende dat er mogelijk nog enkele zones zouden afvallen bij het uiteindelijke onderzoek. Dit door de lange termijn tussen eerste contactname en uiteindelijk interview. Wanneer er een overvloed aan respondenten zou zijn geweest in eerste instantie, zou er een selectie geweest zijn op basis de heterogeniteit in de zones en de gebruikte projecten rond hangjongeren.

2. Dataverzameling

Zoals eerder gezegd, werd er gewerkt met een topiclijst, die in de vorm van een half-open interview werd afgenomen van de respondenten, om aan de empirische data te komen. Er werd hierbij eerder ongestructureerd gewerkt, omdat we de inhoud van het interview lieten bepalen door de visie van de respondent. Omdat er echter geen vooronderzoek werd gedaan, moest getracht worden om snel in te spelen op datgene dat de onderzoekseenheid zelf aanbracht. Omdat dit niet haalbaar zou zijn via een schriftelijk interview, werd geopteerd om mondeling te werken. Er werd in de periode van september 2012 tot december 2012 reeds een literatuuronderzoek gedaan, zodat een beeld verkregen werd van mogelijke denkplaatjes van de respondenten, en hierop vlot kon worden ingespeeld tijdens de interviews. Zo konden zaken in het achterhoofd worden gehouden, moest het gesprek stilvallen. Het verkrijgen van onvolledig ingevulde interviewlijsten of non-respons, werd op deze wijze verkleind. Er waren ook geen missing values bij deze methode, omdat we net op zoek gingen naar de verschillen of gelijkenissen in de visies van de politiefunctionarissen. De bekomen data uit de interviews kon dan vervolgens worden getoetst aan de gevonden literatuur. Om deze reden zullen de databespreking en de literatuurstudie in dit document met elkaar verweven worden.

De onderzoeksperiode liep van september 2012 tot mei 2013. De dataverzameling vond plaats in januari en februari 2013. De locatie van deze dataverzameling is zeer divers. Om de haalbaarheid van het onderzoek te kunnen garanderen, werd geopteerd voor de onderzoeker die zich verplaatst naar de onderzoekseenheden. Vermits gewerkt werd met vrijwillige deelname, was een grotere non-respons mogelijk geweest als de onderzoeker de locatie had bepaald. Daarenboven leek het ons beter om de respondenten zo veel mogelijk in hun eigen omgeving te houden. Zij beseften immers dat zij het onderwerp van onderzoek uitmaken, wat mogelijk invloed kon hebben op de sociaal wenselijkheid van hun antwoorden. Als ze dan ook nog verplaatst zouden worden naar een onbekende locatie, kon dit het klinische gevoel rond de situatie enkel vergroten. Om deze reden werd tijdens de dataverzameling dan ook gekozen om zo weinig mogelijk zichtbare middelen te gebruiken. Er werd gebruik gemaakt van een tablet met de mogelijkheid tot opname van het gesprek. De onderzoeker was zo minder geoccupeerd met het neerschrijven van uitspraken en had op die manier meer aandacht voor de respondent. Nadien werden de uitspraken woordelijk uitgeschreven, met aandacht voor eventuele non-verbale verwijzingen. Op deze manier kon nadien

gemakkelijker gebruik worden gemaakt van de letterlijke bewoordingen zoals in de mond genomen door de respondent. Financieel werd de grootste som gespendeerd in januari en februari aan de vervoerskosten. Andere kosten waren verwaarloosbaar in het belang van de haalbaarheid van het onderzoek.

De respondenten werden in februari 2012 reeds aangeschreven, met de vraag of zij nood zagen in een eenvormig beleid rond de problematiek en of zij wilden meewerken aan een onderzoek hier rond. Van de 124 zones in Vlaanderen, waren zodus 25 zones hiertoe bereid. Allen hadden hiervoor de vrije keuze. Na aanpassing van de onderzoeksvraag, werden alle 25 zones opnieuw gecontacteerd en kregen zij de nieuwe onderzoeksinformatie. Na deze hercontactname kregen we uit een aantal zones een nieuwe nonrespons. Uiteindelijk namen 14 zones deel en werd met 22 respondenten gesproken. Er werd bij het tweede schrijven duidelijk gevraagd naar de medewerking van politiefunctionarissen. Zo werd duidelijk gemaakt dat er vragen zouden worden gesteld die men moet kunnen beantwoorden vanuit het oogpunt van politiefunctionaris. Respondenten worden dan ook verondersteld de deontologische code te kennen en te respecteren inzake beroepsgeheim e.d. . De meeste zones lieten zelf al bericht dat de zoneleiding op de hoogte werd gebracht, dat er voor toestemming werd gevraagd, of dat zij zelf werden aangewezen door hun leiding om mee te werken aan dit onderzoek. Vermits wij bij alle zones de persoonlijke gegevens van de respondenten vervangen door een willekeurig toegekende letter uit het alfabet en de politiezones door een willekeurig nummer, zullen zij anoniem behandeld worden. Aangehaalde straatnamen, lokaties of horecanamen werden eveneens elektronisch doorgehaald. Er worden dan ook geen nadelige effecten verwacht voor de politiefunctionarissen die meewerken aan het onderzoek. Dit indachtig, lijken wij te mogen besluiten dat het ethisch aanvaardbaar is om het onderzoek verder te zetten.

De gegevens werden woordelijk uitgeschreven en in Word-bestanden opgeslagen. Het voordeel hiervan is dat de data snel en goedkoop te verkrijgen zijn en gemakkelijk kunnen worden opgeslagen. Het nadeel van deze werkwijze is dat het tijdsintensief werken is en voor grotere groepen onderzoekseenheden zelfs een gevaar voor de haalbaarheid in tijd. Daarbij komt dat er geen tijdslimiet op de interviews werd gezet. Doch staan we achter deze werkwijze omdat gegevens die in half-open interviews verkregen zijn, waarschijnlijk zo specifiek zijn dat we ze anders nooit verkregen hadden.

Ter voorbereiding van de interviews kregen de respondenten enkel een mail met een overzicht van wat we wensten te bereiken en enkele vragen die we ons voorgaand aan het onderzoek gesteld hebben. De respondenten waren zo voldoende ingelicht en hadden de vrije keuze om al dan niet voorbereidingen te treffen. We merkten achteraf dan ook dat sommige respondenten overlegd hadden met hun meerderen, anderen zelf opzoekwerk hadden verricht over de stand van zaken in hun zone, en een derde groep afwachtend naar het interview is gekomen. Vermits het een kwalitatief onderzoek betreft over de mening van de respondenten, was het niet noodzakelijk om hen voorgaand informatie aan te bieden of te laten verzamelen.

Voor de interviews zelf werd gevraagd een ruimte te voorzien waar we rustig konden zitten om zoveel mogelijk storende elementen uit de omgeving te vermijden. Niet bij elk interview was dit echter mogelijk.

Als we de respondenten bekijken, kunnen we stellen dat er 20 interviews werden afgenomen bij 22 respondenten. Twee zones deden zelf het verzoek om stagiaires lijfelijk aanwezig te laten zijn. Deze

aanwezigheid had geen invloed op het verloop van het interview. Vijf zones verzochten om het interview met meerdere respondenten gelijktijdig te laten verlopen. Dit werd maar in twee gevallen goedgekeurd vermits we de beïnvloeding in de andere drie gevallen niet voorgaand konden inschatten. Het betroffen in beide gevallen telkens mensen uit hetzelfde team die vanuit dezelfde visie werkten met de doelgroep. Zo werden er 16 interviews afgenomen waarbij enkel interviewer en respondent aanwezig waren, 2 waarbij de interviewer tegenover twee respondenten zat en 2 waarbij interviewer en respondent het gezelschap kregen van een stagiaire. De interviewer heeft op geen enkel moment het gevoel gehad dat dit de antwoorden van de respondenten beïnvloedde.

Bij de 22 respondenten zaten 4 vrouwen en 18 mannen. 9 onder hen hadden de graad van Inspecteur van Politie, 8 die van Hoofdinspecteur van Politie en 5 bekleedden het ambt van Commissaris van Politie. Er is bewust voor gekozen om niet te focussen op mensen van eenzelfde graad. Dit omdat men interesse had in de visie van het basiskader (de inspecteurs) die vaak als eerste geconfronteerd worden met de hangjongeren, maar ook in de visie van middenkader (hoofdinspecteurs) en officierenkader (commissarissen) die als overste mogelijk in contact komen met klachten en frustraties die leven bij de mensen uit het basiskader. De gemiddelde leeftijd van de respondenten betreft 43 jaar; 7 respondenten zijn tussen de 30 en de 39 jaar oud, 10 tussen de 40 en de 49 en de overige 5 tussen de 50 en de 59 jaar. We stellen hierbij vast dat er geen twintigers betrokken zijn. In hoeverre dit het resultaat beïnvloedt, is onduidelijk.

In de anciënniteit van de functionarissen stellen we vast dat 6 van hen minder dan 9 jaar anciënniteit tellen, 4 van hen tussen de 10 en de 19 jaar in dienst zijn, 7 tussen de 20 en de 29 jaar en 5 tussen de 30 en de 39 jaar. Hier stellen we vast dat er een mooie spreiding is van het aantal dienstjaren (gemiddeld 19 jaar). Hierbij hopen we te voorkomen dat er enkel zeer ambitieuze mensen deelnemen of mensen die eerder uitbollen na een beladen loopbaan. Doch moeten we hier de kanttekening maken dat de respondenten gemiddeld 7 jaar hun huidige functie bekleeden en gemiddeld 9,5 jaar in hun huidige wijk werkzaam zijn.

Over het verloop van de interviews kan men zeggen dat deze in een collegiale en aangename sfeer verliepen. De functionaliteit van interviewer als zijnde zowel studente aan de VUB en eveneens politiefunctaris van beroep, heeft hierbij zeker een dubbele rol gespeeld. Bij het inleiden van de interviews werd vaak gesproken over wederzijdse ervaringen zodat het ijs tussen de gesprekspartners snel gebroken was. Dit maakte de sfeer minder "klinisch" waardoor respondenten zich vaak ook geruster voelden. Dit konden we opmerken aan de houding, de vlotheid van het gesprek en ook aan momenten waarop beide gesprekspartners situaties begrepen en aanvoelden vanuit hun eigen politionele achtergrond. De eerder negatieve kant aan dit verhaal is dat de interviewer soms vragen kreeg teruggespeeld van respondenten. Een respondent leek op een bepaald moment het interview zelfs over te nemen en via bevraging van de interviewer zijn standpunt te willen duiden. Een ander voorbeeld betreft dit van verschillende respondenten die bij bepaalde vragen in hun houding, of woordelijk, weergaven dat ze het vreemd vonden dat de interviewer deze vraag stelde, omdat zij als politiefunctaris, vanuit haar eigen werkervaring, het antwoord erop zou moeten kennen.

De interviews hadden plaats op 2 tijdstippen van de dag. Ofwel werd er om 9u afgesproken, ofwel om 13u. Dit om verplaatsing tussen 2 politiezones op een dag mogelijk te maken. De interviews gebeurden voornamelijk in verhoorlokalen, vergaderzalen en eetzaal. Er werd getracht zo weinig

mogelijk storende elementen in de omgeving te hebben, doch zijn meerdere interviews onderbroken door collega's die respondenten en interviewer kwamen begroeten. De interviews varieerden van 30 min tot 105 min, met een geschat gemiddelde van 45 min.

In het algemeen kan men besluiten dat er weinig of geen onregelmatigheden zijn geweest tijdens de interviews, die het resultaat van dit onderzoek uitermate positief of negatief beïnvloed hebben.

Als we het bovenstaande kritisch lezen, rijst de vraag waarom een actueel onderwerp relatief weinig respons krijgt (11,3% van de aangeschreven politiezones). Deze vraag kan meerdere antwoorden hebben. Zoals initieel 4 afwijzende zones aangaven, is niet overal overlast vast te stellen. Zones die het probleem niet kennen, zien geen nut in medewerking. Hoewel dit een ander beeld zou kunnen werpen op de totale omvang van de problematiek in Vlaanderen. Eén zone gaf dan weer als respons dat zij in het verleden al met te veel onderzoeken rond hangjongeren meewerkten. Vlaanderen wordt volgens hen de laatste jaren overstelpt met initiatieven rond de "hangjongerenproblematiek". Waarom zou men nog energie steken in een zoveelste meesterproef die waarschijnlijk geen kant-en-klare oplossing biedt? De meerwaarde die deze meesterproef wilt bieden is het belichten van de visie van de politiediensten op het onderwerp. We willen een stem naar voren brengen van één, misschien wel de belangrijkste, partner in de aanpak van dit type overlast. Een stem die we in de Vlaamse literatuur tot nu toe weinig aan het woord hoorden.

3. Data-analyse

Voor er aan de data-analyse begonnen werd, werd er een literatuuronderzoek gedaan. De uitgevoerde literatuurstudie voldeed echter niet om een antwoord te formuleren op onze onderzoeksvraag, waardoor het belang van een kwalitatieve survey¹⁴, dit in de vorm van diepte-interviews¹⁵, duidelijk werd. Het literatuuronderzoek vormde op die manier de basis voor de topiclijst die we hanteerden bij de interviews. Op deze manier werkten we een richtinggevend codeerschema uit¹⁶. Dit schema gaf niet de codes aan die gevonden zouden worden, maar het had wel als uitkomst dat bepaalde topics ontstonden waarin codes uit de interviews inhoudelijk terecht konden komen.

Een belangrijk deel van de informatie die wij uit dit onderzoek zouden verkrijgen, moest dus uit de data komen die door de respondenten werd aangebracht, en deze interviews verliepen enigszins ongestructureerd. Er werd getracht de opgestelde topiclijst te volgen, maar hiervan werd afgeweken naargelang de accenten die de respondenten zelf legden. Het nadeel hieraan was dat we bij het coderen van de interviews niet konden vertrekken vanuit een voorafgaand schema en zodus werkten volgens het principe van open coderen¹⁷. Om het proces van de analyse te structureren, opteerden

¹⁴ "Een survey-onderzoek is dan een onderzoek waarin een overzicht wordt gegeven van een bepaald thema of verschijnsel." H. KORZILIUS, *De kern van survey-onderzoek*, Assen, Uitgeverij van Gorcum, 2000, p 7.

¹⁵ "Een verzameling indringende vragen die in een een-op-eensituatie aan een onderzoekssubject worden gesteld door een getrainde interviewer om een idee te krijgen hoe het subject over iets denkt of waarom hij/zij zich op een bepaalde manier gedraagt." A.C. BURNS, & R.F. BUSH, *Principes van marktonderzoek: toepassingen met SPSS; vierde editie*, Amsterdam, Pearson Education Benelux, 2006, p 171.

¹⁶ T. DECORTE, & D. Zaitch (Red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven, Acco, 2009, p 453.

¹⁷ T. DECORTE, & D. Zaitch (Red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven, Acco, 2009, p 449.

we per interview een schematisch overzicht te maken aan de hand van de topics die tijdens de interviews gebruikt werden als handvaten. Deze schema's werden vervolgens met elkaar vergeleken en er werd nagegaan welke zaken er terugkwamen bij verschillende respondenten. Op deze wijze werden de interviews gestructureerd, waardoor de basis gevormd werd voor de verdere analyse.

Alle initiële topics werden onder elkaar gerangschikt, met hun bijbehorende hoofdpunten, dit wilt zeggen; de codes die uit de schema's konden worden afgeleid. Vervolgens werd interview per interview nagegaan welke respondent een bepaalde code al dan niet beoordeelde. Dat zou dus vergeleken kunnen worden met het richtinggevend codeerschema van Bogan en Biklen¹⁸.

Meer bepaald werden de aspecten: personalia, definitie, betrokkenen, wanneer, waar, waarom, nieuw fenomeen, feiten, middelen en aanpak belicht. Bij de analyse van de aspecten: definitie, feiten, betrokkenen, waar, waarom en wanneer, hoopten we een duidelijk zicht te krijgen op het beeld dat de respondenten hebben over hangjongeren om zo te trachten een definitie van het begrip te bekomen. De aspecten: nieuw fenomeen, middelen en aanpak moesten inzicht geven in de visie die de respondenten hebben tegenover het beleid dat volgens de respondenten gevoerd wordt of moet worden gevoerd naar "hangjongerenproblematiek". Met als hoofddoel te achterhalen of, volgens de respondenten, een algemeen beleid gewenst en haalbaar is. Deze analyse vormde de basis van dit document.

4. Kritische reflectie:

Belangrijk bij het uitvoeren van een wetenschappelijk onderzoek, is dat wordt stilgestaan bij de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek. Beide begrippen kunnen nog eens worden opgesplitst in een interne en externe exponent.

Validiteit

De waarde van de meetvaliditeit van het onderzoek, namelijk of we meten wat we wensen te meten¹⁹, wordt hoog ingeschat. Doch moeten we steeds indachtig houden dat er mogelijk gewenste antwoorden gegeven worden door sommige respondenten.

Interne validiteit gaat vaak over de causaliteit²⁰. Doch kunnen we niet voorspellen of deze interne validiteit groot is bij dit onderzoek. We kunnen vermoeden dat de visie van de politiefunctionarissen in Vlaanderen wellicht beïnvloed wordt door verschillende factoren. Deze zijn vermeldenswaardig, doch vormt dit niet het doel van ons onderzoek.

Door de gevonden data te vergelijken met gegevens die in de literatuur opduiken, hopen we de validiteit toch tot op bepaalde hoogte te kunnen vergroten.

¹⁸ T. DECORTE, & D. Zaitch (Red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven, Acco, 2009, p 453.

¹⁹ T. DECORTE, & D. Zaitch (Red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven, Acco, 2009, p 130.; H. KORZILIUS, *De kern van survey-onderzoek*, Assen, Uitgeverij van Gorcum, 2000, p 25.

²⁰ T. DECORTE, & D. Zaitch (Red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven, Acco, 2009, p 128.

De externe validiteit van het onderzoek is niet groot. Er is geen mogelijkheid tot generalisering van de onderzoeksresultaten op de externe wereld. Hiervoor moeten we indachtig houden dat er slechts enkele respondenten geïnterviewd worden over een zeer subjectief waarneembaar concept, terwijl het totale aantal Vlaamse politiefunctionarissen enkele duizenden personen bedraagt. Enkelen van hen werken met een gestructureerd project, anderen hebben een achtergrond vanuit het welzijnskader, nog anderen worden in het dagelijkse leven geplaagd met “hangjongeren” in de eigen omgeving... allemaal elementen die iemands visie op het onderwerp kunnen beïnvloeden.

Er wordt in dit onderzoek nog niet getracht om een theorie te ontwikkelen. We wensen een beeld te schetsen van de invalshoek die politiemensen hebben in de problematiek. De onderzochte eenheden worden op deze manier dus representatief voor het onderzoek. Dit wilt zeggen dat we een visie trachten te verkrijgen aan de hand van dit onderzoek, die nog door empirisch onderzoek bewezen moet worden als zijnde generaliseerbaar.

Betrouwbaarheid

Sowieso zijn de procedures van kwalitatief onderzoek weinig gestandaardiseerd²¹. Doordat gewerkt wordt met een relatief kleine steekproef, dit wegens haalbaarheidsproblemen, kan de betrouwbaarheid van het onderzoek dus ook niet erg hoog ingeschat worden. Toch verdedigen we het onderzoek door te stellen dat het een explorerend onderzoek is in een domein waarover weinig bekend is op heden.

Anderzijds moet de achtergrond van de onderzoeker mee betrokken worden bij de bespreking van de betrouwbaarheid. Vermits zij zelf politiefunctionaris is, en zelf vaak in contact komt met hangjongeren, moet zij opletten de resultaten niet te sturen in de richting waar zij naartoe wilt. Langs de andere kant opent die connectiviteit met haar respondenten misschien wegen die andere onderzoekers niet zouden kunnen bewandelen. Het onderzoek wordt mogelijk minder klinisch ervaren, omdat men spreekt met een collega die ervaringsdeskundig is, waardoor de vragen mogelijk minder sociaal wenselijk worden beantwoord.

Op het gebied van externe betrouwbaarheid zal het zeer moeilijk zijn om een gelijkaardige steekproef bij elkaar te krijgen. Elke politiefunctionaris heeft een unieke mening, en deze kunnen misschien op bepaalde punten overlappen, maar door persoonlijke ontwikkeling zullen er altijd verschillen optreden. Zoals bij meerdere explorerende onderzoeken, kunnen opmerkelijke patronen die teruggevonden werden tijdens de data-analyse, slechts toevalligheden zijn die niet in een volgens onderzoek terugkomen.²²

²¹ T. DECORTE, & D. Zaitch (Red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven, Acco, 2009, p 122.

²² K. SOUDIEN, *Onderzoeksverslagen schrijven; Praktische handleiding bij het schrijven van scripties en andere werkstukken voor hbo en wo*, Antwerpen, Standaarduitgeverij, 2005, p 86.

RESULTATEN

DEEL 1: Gebrek aan een eenduidige definitie

1. Het containerbegrip “hangjongeren”

Zoals eerder aangehaald, willen wij ons niet focussen op buitenlandse voorbeelden of literatuur in deze meesterproef. Dit omdat we een onderzoek beogen naar de Vlaamse problematiek, en we dus niet zonder meer willen stellen dat deze hetzelfde zou zijn als de buitenlandse. Tijdens het onderzoek werd echter al snel duidelijk dat er zelfs geen uniforme definitie zou kunnen worden opgesteld voor de Vlaamse problematiek. In 14 van de 20 interviews kwam de discussie ter sprake over de begripsomschrijving van “hangjongeren”. Waarin de stelling uit de literatuur bevestigd werd dat de term “hangjongeren” een containerbegrip is waarbij geen rode draad kan worden getrokken die leidt tot een duidelijke definiëring.²³

Respondent W is de enige die het woord “*containerbegrip*” in de mond neemt.²⁴ Doch geven verscheidene van zijn collega’s aan dat het effectief een moeilijke materie is. Zoals respondent J opmerkte, betreft het een versnipperd onderwerp. De oorzaak van het rondhangen kan immers verschillende gronden hebben. Zo kan het cultureel ingebed zijn, maar ook eerder sociaal-economisch, als onderdeel van de ontwikkeling, als probleem in de opvoeding of gewoon uit verveling²⁵. Ook in de literatuur vinden we auteurs die deze visie ondersteunen. Rondhangen zou meerdere doelen hebben. Zo zouden er vier hoofddoelen zijn voor hanggedrag; namelijk de ontsnapping aan de controle voor ouders, het ontmoeten van vrienden, de zelfontplooiing en ontwikkeling van de jongere en tenslotte de vrijheid en vrijblijvendheid van het gedrag.²⁶ Het is dan ook niet ondenkbaar dat het profiel van een jongere die rondhangt omdat hij zijn thuissituatie wilt ontvluchten, totaal anders kan zijn dan een jongere wiens cultuur een straatcultuur betreft.

Een volgende belangrijke opmerking die werd aangehaald in twaalf van de interviews, is dat er een duidelijk verschil is tussen een hangjongere in een gemeente en een hangjongere in een grootstad.²⁷ Respondent M, werkzaam in een meergemeentezone, waar geen grote problematiek heerst met hangjongeren, stelt zich de vraag of het wel evident is om in een stad evenveel medewerking te krijgen van jongeren als in zijn politiezone.²⁸ Respondent P spreekt deze hypothese dan weer tegen door te stellen dat hij in zijn huidige zone meer problemen heeft met jongeren dan toen hij werkzaam was in Brussel.²⁹ Respondenten C en W, dewelke werkzaam zijn in een meergemeentezone, weten zelfs te zeggen dat zij tussen de twee gemeenten in hun zone een verschil zien in problematiek en frequentie³⁰. En ook respondent V weet te vertellen dat er een

²³ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 138.

²⁴ Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 538.

²⁵ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari, p 274.

²⁶ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 25.

²⁷ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari, p 344.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari, p 425.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 424.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 470.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 509.

²⁸ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari, p 329.

²⁹ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari, p 378.

³⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 157.; Interview Inspecteur PZ 14, 21 februari, p 528.

verschil is in problematiek naar gelang de wijk binnen eenzelfde grootstad.³¹ De onderzoeksvraag van deze meesterproef indachtig, maakt men zich dan de bemerking of een eenvormig beleid mogelijk is, als men zelfs in een meergemeentezone al met verschillende problematieken te kampen krijgt.

We stelden ons de vraag hoe we hangjongeren toch konden definiëren voor deze meesterproef, en komen dan al snel tot een opdeling in twee andere te definiëren termen: rondhangen en jongeren.

De vraag die dan rijst is of het belang heeft dat er een eenvormige definitie bestaat van het onderwerp.

1.1. Rondhangen

Wat wel duidelijk wordt uit de interviews, is dat niet alle jongeren rondhangen.³² Daarbij komt dat rondhangen niet vereenzelvigd mag worden met alle crimineel gedrag. Dit blijkt niet enkel uit de geraadpleegde literatuur³³, maar ook uit de interviews waarbij verschillende respondenten aanhalen dat rondhangen vaak ook kan gaan over niet strafbare feiten.³⁴ Dit gedrag is echter minder zichtbaar voor politiemensen omdat zij niet ter plaatse worden geroepen voor jongeren die niemand hinderen. Verschillende respondenten geven dus wel aan dat er nog zo'n "andere" groep is, maar geen van hen gaat hier echt dieper op in. Hieruit kunnen we dus deels besluiten dat rondhangen op zich geen afgebakende bezigheid blijkt te zijn, maar eerder een term die buitenstaanders geven aan gedrag dat zij niet anders kunnen omschrijven. Zowel vanuit de praktijk als vanuit de literatuur wordt opgemerkt dat jongeren zelf vaak niet graag in deze categorie geplaatst worden wegens de negatieve lading van het concept.³⁵

De meest toepasbare definitie die we in de literatuur terugvinden, omschrijft rondhangen als: "vrije tijd doorbrengen in publieke of semipublieke ruimte, in een ongeorganiseerde context en in zelf gekozen groepen"³⁶. Doch hebben we hier onze bedenkingen bij het gebruik van publieke of semipublieke ruimte. Men kan zich immers de vraag stellen of jongeren die in private ruimten rondhangen, zoals bij regenweer in een woning wanneer de ouders een dag niet thuis zijn, en daar lawaaioverlast veroorzaken, niet onder hangjongeren vallen. Verder in deze meesterproef komen we hier nog op terug.

1.2. Jongeren

Leeftijd

³¹ Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 505.

³² Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 136.

³³ Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 21.

³⁴ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 232.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 347.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari 2013, p 428.

³⁵ Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 523.; N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 114.; F. VAN GEMERT, & M.S. FLEISHER, In the grip of the Group, in: S.H. DECKER, & F.M. WEERMAN (Red.), *European street gangs and troublesome youth groups*, Oxford, AltaMira Press, 2005, p 12.

³⁶ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 10.

Het begrip “jongeren” kan ruim geïnterpreteerd worden. Dit zien we zeer duidelijk naar voren komen uit de interviews. Als we de respondenten peilen naar de leeftijd van de hangjongeren in hun politiezone, is er niemand die hetzelfde antwoord geeft, hoe dicht de antwoorden soms ook in elkaars buurt liggen.

We hebben verschillende respondenten gevraagd om leeftijden te klevan op de jongeren die bij hen rondhanggedrag stellen. Hierbij werden leeftijden aangehaald van 12 tot 25 jaar, een enkele keer zelfs 30 jaar. Voor sommige respondenten duidelijk de schoolgaande jeugd³⁷, voor anderen zijn het jongeren die de school al verlaten hebben³⁸. Verschillende respondenten geven hierbij een vrij ruime leeftijdscategorie aan, maar stellen wel dat er piekmomenten zijn inzake de problematieken die bij rondhangen opduiken. Respondent O spreekt zo bijvoorbeeld over jongeren tot 30 jaar, met een piekperiode tussen de 14 en 16 jaar³⁹. Andere respondenten zetten de bodemgrens van het rondhangen dan weer op 16 jaar⁴⁰, waardoor zij deze piekperiode voor hun politiezone dus verleggen. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat rondhangen op verschillende manieren wordt geïnterpreteerd. De ene respondent zal het zien als een onschuldige vrije tijdsbesteding die niet altijd wordt gekoppeld aan het veroorzaken van overlast⁴¹, de andere ziet het net als het samenkomen en hierbij overlast veroorzaken⁴². Dit onderscheid wordt door verschillende respondenten zelf aangegeven. Respondent K houdt hierbij de 13 tot 16-jarigen apart van het uitgangsvan van de 20-jarigen⁴³. Ook Respondent V onderscheidt eerder onschuldigere groepen jongeren van 12 tot 15 jaar met jongeren die zich tussen hun 14 en het settelen van een eigen gezin bezighouden met criminele activiteiten⁴⁴.

De literatuur bevestigt dat er geen consensus bestaat over dit onderwerp.⁴⁵ Doch blijven we wel in dezelfde gedachtegang verder gaan. Zo stellen we vast dat vanuit het ontwikkelingspsychologisch perspectief de adolescentieperiode valt in de periode tussen 10 à 12 tot 20 à 25 jaar.⁴⁶ Tijdens deze periode vormt het individu zich van een kind naar een volwassene, en vormt het een eigen identiteit die een plaats zoekt in de samenleving, dewelke hen nog niet als volwassen aanziet of behandelt.⁴⁷ Jongeren gaan op dat ogenblik meer belang hechten aan leeftijdsgenoten, en trachten om de

³⁷ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 366.

³⁸ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.

³⁹ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 373.

⁴⁰ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.

⁴¹ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 203.

⁴² Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.

⁴³ Interview Commissaris PZ 06, 18 januari 2013, p 284.

⁴⁴ Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 507.

⁴⁵ E. VERDONCK, D. COPS, S. PLEYSIER, & J. PUT, *Jongeren en geweld: Dader- en slachtofferschap gemeten en beleefd*, Leuven, Vlaams Vredesinstituut, 2011, p 23.

⁴⁶ M. PEER, & K. TOUSSAINT, *Youth in Stadbroek*, Hogeschool Zuyd, Comparative European Social Research and Theory, 2007, p 10.; N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 33.; G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 109.; E. VERDONCK, D. COPS, S. PLEYSIER, & J. PUT, *Jongeren en geweld: Dader- en slachtofferschap gemeten en beleefd*, Leuven, Vlaams Vredesinstituut, 2011, p 25.

⁴⁷ M. PEER, & K. TOUSSAINT, *Youth in Stadbroek*, Hogeschool Zuyd, Comparative European Social Research and Theory, 2007, p 10.; K. CLUSTERS, & R. ENGELS, Delinquentie van adolescenten: De rol van delinquentie vrienden en emotionele problemen, *Pedagogiek*, 2003, (23), 2, p 139.; P. DE BRUYCKERE, & B. SMITS, *De jeugd van tegenwoordig sociaal, eenzaam, lui, cool, braaf, slim, rebels*, Leuven, Uitgeverij LannooCampus, 2011, p 27.; M. PRINS, *De deugd van tegenwoordig: onderzoek naar jongeren en hun grenzen*, Nijmegen, Radbound Universiteit Nijmegen, 2008, p 9.

afhankelijkheid van hun ouders te verliezen, waardoor ze vaker zonder het toezicht van volwassenen met elkaar gaan rondhangen.⁴⁸ Jongeren gaan de sociale grenzen, die gesteld worden door volwassenen, op de proef stellen⁴⁹ door op zoek te gaan naar eigen waarden en normen. Dit proces maakt echter deel uit van een normale persoonlijke ontwikkeling.⁵⁰

Doch is het logisch dat niet alle respondenten 10-jarigen als overlastgevend aanschouwen. En dat we, bij het berekenen van een gemiddelde leeftijd die uit de interviews naar boven komt, aan 17 jaar komen.⁵¹ De adolescentieperiode verloopt immers in fasen⁵², waarbij de fase van de vroege adolescentie tussen 12 en 14 jaar vooral gericht is op de lichamelijke veranderingen die het individu ervaart. In het begin van deze periode zal de jongere ook niet beschikken over de lichaamskracht die hij naar het einde toe zal ervaren. Wanneer de jongeren zich in de middenadolescentie van 14 tot 17 jaar bevinden, zullen zij nieuwe vriendenkringen opbouwen en zullen de jongeren zich naar elkaar toe willen bewijzen. De meeste buurtgerichte jongerenwerkingen richten zich dan ook voornamelijk op 14- tot 18-jarigen.⁵³ Vanaf 17 jaar ontstaat de late adolescentie waarbij de adolescent zich dan weer meer op zichzelf gaat richten en door het ontwikkelen van een bepaalde autonomie en zelfstandigheid, zullen er zich een nieuw soort conflicten voordoen die eerder binnen het gezin gericht zijn. Door deze integratie van de jongere in de samenleving waarbij stabiele en positieve bindingen worden aangegaan met school, werk en relaties, ziet men ook de veelvoorkomende kleine delinquentie afnemen die in de vorige levensfase wel eens opdook.⁵⁴

Wat we uit het hierbovenstaande kunnen afleiden is dat het eigenlijk niet belangrijk is om jongeren en hun gedrag in hokjes te steken naar gelang hun leeftijd. Rondhangen is een identiteitsvormend gegeven dat eigen is aan de ontwikkeling. Vermits elk individu zich anders ontwikkelt, is het dus onmogelijk om perfecte hokjes af te bakken. Jongeren uit kansarme gezinnen hebben minder mogelijkheden om zich in clubs en verenigingen te integreren, en hebben minder mogelijkheden om mee te doen met nieuwe rages en technologische middelen, die hen van de straat weghouden, dan kinderen uit de rijkere gezinnen. De jeugd van tegenwoordig bestaat dan ook niet.⁵⁵ Dit kunnen we eenvoudig zien in de weerspiegeling van de onderwijsnetten. De overtuigingen van jongeren uit het Algemeen vormend Secundair Onderwijs (ASO), het BeroepsSecundair onderwijs (BSO) en het

⁴⁸ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 44.

⁴⁹ G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 109.

⁵⁰ G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 254.

⁵¹ Cijfer berekend op de gegevens die uit de interviews naar boven kwamen. 13 respondenten gaven een concreet leeftijdsinterval waarbinnen zij het rondhang gedrag opmerken en/of als problematisch aanschouwen. Het resultaat van deze berekening is 17,7 jaar. Dit betreft dus een benadering gezien niet elke respondent een concreet antwoord gegeven heeft.

⁵² J. PEETERS, *Moeilijke adolescenten*, Antwerpen, Garant, 2004, p 16.; M. PEER, & K. TOUSSAINT, *Youth in Stadbroek*, Hogeschool Zuyd, Comparative European Social Research and Theory, 2007, p 10.

⁵³ L. WARMENBOL, & L. GOOSSENS, *Aandacht in't kwadraat: in 'probleembuurtten' werken met 'probleemjongeren'*, Leuven, Acco, 2006, p 60.

⁵⁴ E. VERDONCK, D. COPS, S. PLEYSIER, & J. PUT, *Jongeren en geweld: Dader- en slachtofferschap gemeten en beleefd*, Leuven, Vlaams Vredesinstituut, 2011, p 25.

⁵⁵ R. LAERMANS, T. VANHOVE, & M. SMEYERS, *Voorlopig eindrapport. Beeldvorming en beschrijving van de leefwereld van jongeren*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, 2001, p 16.; L. VAN NOIJE, 19. De jeugd van tegenwoordig, in: A. VAN DEN BROECK, R. BRONNENMAN-HELMERS, & V. VELDHEER, *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en cultureel rapport 2010*, Den Haag, Sociaal en cultureel planbureau, 2010, p 438.

Technisch Secundair Onderwijs (TSO) liggen zelfs zo ver uit elkaar dat men werkelijk kan spreken over een verschil in levensstijlen, of zelfs leefwerelden.

Om de discussie nog moeilijker te maken haalt respondent C overlastgevende kinderen aan van 2 à 3 jaar oud. Zij komen mee op straat met een ouder kind uit het gezin, rond de leeftijd van 7 à 9 jaar⁵⁶. Dit gegeven komt enkel in dit interview aan bod. De respondent maakt hier de bemerking dat het kinderen zijn die voor overlast zorgen omdat zij hun fietsen achterlaten op het midden van de straat of omdat zij, door hun gebrek aan rijvaardigheid, krassen achterlaten op geparkeerde wagens. Over deze groep overlastgevende kinderen zegt hij eveneens dat zij vooral uit de allochtone bevolkingsgroep komen.⁵⁷ Hierop zullen we terugkomen in een ander deel van deze meesterproef.

Doch is dit niet de enige respondent die hanggedrag toeschrijft aan andere doelgroepen dan schoolgaande jeugd. In het interview met respondent R komt de problematiek van overlastgevende daklozen aan bod⁵⁸, Respondent M spreekt over iets oudere Oostblokkers die overlast veroorzaken⁵⁹, en Respondent W over de minder bedreigende groep hangouders⁶⁰.

Deze twee opmerkingen staan om begrijpbare redenen buiten de doelgroep die wij in deze meesterproef beogen. Doch worden zij aangehaald door de respondenten zelf, en daardoor kunnen zij de vraag opwekken of het wel van belang is dat men zich specifiek focust op een bepaalde leeftijdscategorie bij de aanpak van overlast. Elke doelgroep heeft echter zijn eigen kenmerken en verdient dus een leeftijdspecifieke aanpak. En hoewel de kenmerken die men toekent aan jongeren niet stabiel zijn in de tijd⁶¹, moet men toch een duidelijke afbakening maken van de leeftijdscategorie en de leeftijdsgebonden kenmerken waarmee men in een beleidspunt wilt werken. Zo kun je voor rondhangende jeugd een skatepark aanleggen, maar het is te betwijfelen of een rondhangende oudere hier ook gebruik van zal maken.

Gender

Als we in de interviews vragen om “de hangjongere” uit de eigen politiezone te omschrijven, wordt zelden gesproken over het geslacht van de jongeren. Uit de rest van het gesprek, of uit het woordgebruik⁶², blijkt het dan vaak over jongens te gaan, en als men er specifiek naar vraagt, wordt dit ook bevestigd⁶³.

Een verklaring hiervoor vinden we in de literatuur die zegt dat jongens en meisjes hun vrije tijd op een andere manier invullen. Meisjes gaan deze vaker in de private sfeer opvullen, zoals met vriendinnen op hun kamer, waar jongens over het algemeen sneller de publieke richting ingaan, zoals in vriendengroepjes of in sportclubs.⁶⁴ Rondhanggedrag staat vaak gelijk aan wat praten met

⁵⁶ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 167.

⁵⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 166.

⁵⁸ Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 431.

⁵⁹ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 323.

⁶⁰ Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 536.

⁶¹ L. DEKEYSER, & V VERBERT, *Groepsvorming bij jongeren. Een explorerend onderzoek bij 14- en 15-jarige jongeren in vlaams-Brabant. Eindrapport*. Leuven, KUL/Provincie Vlaams Brabant, 2002, p 6.

⁶² Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 108.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 139.

⁶³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 136.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 304.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 507.

⁶⁴ R. LAERMANS, T VANHOVE, & M. SMEYERS, *Voorlopig Eindrapport. Beeldvorming en beschrijving van de leefwereld van jongeren*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, 2001, p 10.; L. DEKEYSER, & V VERBERT,

vrienden zonder echt iets te doen. En dit blijkt een bezigheid waar jongens zich beter in huis voelen dan meisjes.⁶⁵ Uit een eerdere bevrage naar jongeren toe kwam dit ook percentsgewijs naar boven.⁶⁶

Doch mogen we het aandeel van de meisjes niet volledig schrappen. Respondenten O en P zijn hierover zeer duidelijk.⁶⁷ Er zijn ook meisjes die op straat rondhangen, en zelfs overgaan tot het vormen van echte bendes. In hun handelen zijn zij dan vaak nog meer verbeten, agressiever en venijniger dan hun mannelijke tegenhangers. Maar het komt zeker ook voor dat meisjes zich mengen bij een groep jongens.⁶⁸ Genderverschillen worden al langer bestudeerd. En de respondenten uit ons onderzoek staan zeker niet alleen met het idee dat meisjes een grotere uitdaging vormen dan jongens.⁶⁹

Etnisch-culturele factoren

Als we in de interviews vragen naar de verhoudingen tussen autochtone en allochtone jongeren in de “hanggroepen”, blijkt dat de politiezone waarin ze werken, zorgt voor een verschil in de ervaring van de respondenten. Wij vermoeden dat dit te maken heeft met de grootte van de politiezone waarin de respondent werkzaam is. Hoe meer men neigt in een (groot)stad te werken, hoe vaker men lijkt te antwoorden dat de hangjeugd vooral allochtonen betreft⁷⁰, waar kleinere zones vaker zeggen geen onderscheid te kunnen maken⁷¹, of net meer autochtone hangjongeren te hebben⁷². Mogelijk zou dit deels te verklaren zijn vanuit het feit dat er gewoon meer allochtonen wonen in die grotere politiezones. Dit is geen vergezochte theorie, dat tonen respondenten N en W ook aan. In hun meergemeentezones merken zij op dat er in een van de gemeentes meer allochtone inwoners zijn. Hier worden logischerwijze vaker allochtone jongeren aangetroffen in het straatbeeld dan autochtone.⁷³ Respondenten N en W laten dan ook weten dat het logisch is dat je in een zone waar veel allochtonen wonen, minder reactie krijgt van burgers op een rondhangende groep allochtone jongeren, dan in een zone waar meer autochtone gezinnen wonen.⁷⁴ Toch lijkt deze theorie niet waterdicht. Er deed een andere stedelijke zone mee aan dit onderzoek, waar toch ook veel allochtonen woonachtig zijn, waar er volgens de respondenten amper allochtone jongeren terug te

Groepsvorming bij jongeren. Een explorerend onderzoek bij 14- en 15-jarige jongeren in vlaams-Brabant. Eindrapport. Leuven, KUL/Provincie Vlaams Brabant, 2002, p 46.

⁶⁵ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 41.

⁶⁶ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 15.

⁶⁷ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari, p 373.

⁶⁸ H. MOORS, *Extreem? Moeilijk! Extreem en radicaal gedrag van jongerengroepen in Limburg*, Tilburg, Instituut voor Beleidsonderzoek en Advies, 2007, p 31.; *Feminien vs masculien in de straatcultuur*. Geraadpleegd 26 oktober 2012 van <http://jeugdendo.nl/2009/08/10/feminien-vs-masculien-in-de-sstraatcultuur/>.

⁶⁹ C. BANKS, *Youth, crime and justice*, 2013, Oxon, Routledge, p 97.

⁷⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 108.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 141.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 304.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 505.

⁷¹ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 373.

⁷² Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 259.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 404.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 460.

⁷³ Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 350.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 528.

⁷⁴ Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 361.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 538.

vinden zijn in de plaatselijke hanggroepen. Allochtonen worden door deze respondenten wel meer geassocieerd met criminaliteit en illegaliteit.⁷⁵ In de literatuur wordt over de link tussen etniciteit en criminaliteit gezegd dat er meer en ernstigere delicten worden vastgesteld bij groepen jongeren die een andere etnische achtergrond hebben. Vooral Marokkanen zouden in Nederlandse politiestatistieken meer vertegenwoordigd zijn tegenover andere etnische groepen.⁷⁶

Niemand van de respondenten gaat dieper in op de betekenis die de term “allochtoon” voor hen heeft, noch over de betekenis van de term “cultuur”, die ook regelmatig terugkomt. Deze termen worden door elkaar gebruikt. Als we zelf op zoek gaan naar de betekenis van deze termen, besluiten we dat onze respondenten met “allochtoon” over het algemeen iemand bedoelen die “lid uitmaakt van een culturele of etnische minderheid”. Hoewel een allochtoon ook iemand kan zijn die zelf in het buitenland geboren is of waarvan een of beide ouders buitenlanders zijn, kunnen we niet besluiten dat deze toevoeging hier op zijn plaats zou zijn.⁷⁷ Wanneer we de term “allochtoon” immers terugkoppelen naar de antwoorden die de respondenten geven, zou het immers niet fysisch aan iemand te merken of zijn ouders nu in het buitenland geboren zijn of dat de familie al generaties lang in België verblijft. Wanneer we de eerder vermelde definitie van “allochtoon” verder aanhouden, stellen we “cultuur” gelijk aan “*het geheel aan ideeën, ervaringen, voorstellingen, denken, normen en waarden, meningen, manieren van doen en zijn en symbolieken die je deelt met andere mensen op basis waarvan je handelt in relatie tot die andere mensen*”.⁷⁸ Met “eticiteit” wordt dan weer verwezen naar de geografische afkomst van een bevolkingsgroep.⁷⁹

We merken hierbij op dat deze definities niet universeel zijn. Wie de drie termen ingeeft in zoekmachines op het World Wide Web, stelt vast dat er verschillende resultaten terug te vinden zijn. Zo kan in het definiëren van cultuur eveneens verwezen worden naar de territoriale geschiedenis die de leden van een bepaalde cultuur delen. Vermits we verderop zullen spreken over een “straatcultuur” en een “politiecultuur” waarbij jongeren en politiefunctionarissen met verschillende etnische achtergronden samen groepen vormen en daarbij een eigen cultuur vormen, met eigen handelingen, gedachtegangen en voorstellingen, laten we dit aspect bewust uit de definitie die we hanteren. We vinden hier ondersteuning uit de Belgische literatuur die eenzelfde gedachtegang volgt en stelt dat cultuur inderdaad kan gaan over volkeren, maar ook over organisaties en beroepen.⁸⁰ Op zich kunnen we dus besluiten dat er effectief een verschil is tussen een “allochtoon”, “een jongere van een andere cultuur” en “een jongere met een andere etnische afkomst”. Vanuit de interviews krijgen we echter sterk het gevoel dat de meeste respondenten met de drie termen lijken aan te geven dat het gaat om personen die “anders” zijn dan zij, en dan vooral op het gebied van geloof, rituelen en toeschrijving van waarden en normen.

⁷⁵ Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 428.

⁷⁶ H.B. FERWERDA, Jeugdcriminaliteit en de rol van de groep. De groep als negatieve voedingsbodem. *J* - Tijdschrift over jongeren*, 2000, 1 (1), p 39.; F. VAN GEMERT, & M.S. FLEISHER, In the grip of the Group, in: S.H. DECKER, & F.M. WEERMAN (Red.), *European street gangs and troublesome youth groups*, Oxford, AltaMira Press, 2005, p 11.

⁷⁷ *Allochtoon (betekenis/definitie van)*. Geraadpleegd 4 mei 2013 van www.encyclo.nl/begrip/allochtoon.

⁷⁸ F. VAN GEMERT, & M.S. FLEISHER, In the grip of the Group, in: S.H. DECKER, & F.M. WEERMAN (Red.), *European street gangs and troublesome youth groups*, Oxford, AltaMira Press, 2005, p 23.; *Cultuur (betekenis/definitie van)*. Geraadpleegd 4 mei 2013 van <http://www.encyclo.nl/begrip/cultuur>.

⁷⁹ *Etniciteit (betekenis/definitie van)*. Geraadpleegd 4 mei 2013 van <http://www.encyclo.nl/zoek.php?woord=eticiteit>.

⁸⁰ M. COOLS, B. DE RUYVER, M. EASTON, et al. (Red.), *Governance of security research paper series. Safety, social problems and citizens' perceptions: New empirical data*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 136.

De respondenten geven aan dat de autochtone cultuur in Vlaanderen sterk veranderd is op het gebied van rondhangen. Zij stellen dat in allochtone culturen vaak eerder buitenshuis dan binnenshuis geleefd wordt,⁸¹ en dat het rondhangen op straat in de autochtone cultuur de laatste decennia enorm teruggeschroefd is.⁸² Ook uit criminologisch onderzoek bleek dat jongeren, die uit een allochtone cultuur komen, vaker buitenshuis rondhangen. Dit wordt mede verklaard doordat deze gezinnen vaker meerdere kinderen hebben en in verhouding dus vaak kleiner wonen dan autochtone gezinnen.⁸³ De bewegingsvrijheid van de jongeren wordt op deze manier dermate beperkt dat zij hun ontspanning dan ook buitenshuis op pleinen of straathoeken gaan zoeken.⁸⁴ Hierbij komen we terug op hetgeen respondent C eerder al aangaf.⁸⁵ Hij merkte eveneens op dat allochtone gezinnen met meer personen in kleinere ruimten wonen en dat het de ouders van deze jongeren zijn die, volgens zijn inzien, de kinderen vaker uit huis sturen. Volgens hem is dit de reden waarom men meer jongeren van allochtone origine aantreft op de straat.

We mogen echter niet beginnen veronderstellen dat hangjongeren enkel allochtonen zijn. Want ondanks het feit dat “onze” autochtone cultuur meer individualistisch lijkt te zijn geworden, stellen de respondenten vast dat ook deze jongeren nog in het straatbeeld opduiken. Wel lijkt het gedrag van allochtone jongeren meer als storend te worden ervaren. We vragen ons daarbij af of dit deels verklaard kan worden vanuit de botsing van de culturen van de voornamelijk autochtone politiefunctionarissen en de allochtone hangjongeren. Het gebrek aan een respondent van allochtone origine lijkt ons hier een minpunt van ons onderzoek. Een mooi voorbeeld dat ons vermoeden versterkt, wordt gegeven door respondent J. We gebruiken dankbaar haar voorbeeld over een redelijk onschuldig iets als het spuwen op de grond om deze botsing verduidelijken.⁸⁶ Als een Vlaamse jongere op de grond spuwt, dan spoelt de regen die viezigheid wel weg. Wanneer een Marokkaanse jongere dezelfde handeling stelt, speelt de visie van de verbalisant over de cultuur van de jongere mogelijk een belangrijke rol in zijn reactie. Volgens respondent J staat dit gedrag in de Maghrebijnse culturen immers gelijk aan een grove belediging. We kunnen ons dus afvragen of het gedrag bestraft moet worden, of de betekenis er achter. Of de ernst van de inbreuk die een jongere pleegt afhankelijk is van de cultuur van de jongere, of van de betekenis die mogelijk achter het gedrag schuilgaat?

Als politiemensen zelf deze botsing van culturen al opmerken, dan mag het niet verbazen dat allochtone jongeren door hun gedrag ook kunnen botsen met de cultuur van de buurtbewoners van de plaats waar zij rondhangen. Het vooroordeel dat deze mensen hebben over de cultuur van de jongeren, vergroot volgens de literatuur dan ook de maatschappelijke kwetsbaarheid van deze

⁸¹ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 245.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 270; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 323.

⁸² Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 164. ; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 320.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 525.

⁸³ L. WALGRAVE (Eds.), *Confronterende jongeren*, Leuven, Universitaire Pers, 1996, p 1.; F.H.M. VAN GEMERT, *Botsen met de buurt; Overlast en de wisselwerking tussen jeugdgroepen en de buitenwereld*. In G.J.N. BRUINSMA, W. HUISMAN, & R. VAN SWAANINGEN (Eds.), *Basisteksten in de criminologie; Aard, omvang en verklaringen* (Basisteksten in de criminologie, 1), Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2005, p 489.

⁸⁴ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 38.

⁸⁵ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 166.

⁸⁶ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 270.

doelgroep.⁸⁷ Jongeren worden immers beoordeeld naar het gedrag van anderen uit hun cultuur of van hun origine.⁸⁸ Het gevolg van dit wantrouwen van burgers naar allochtone jongeren, zorgt er in praktijk dan ook voor dat er sneller gebeld zal worden naar de politie voor overlast door deze doelgroep. Hierdoor komen zij mogelijk ook vaker in contact met de politie. En dan rijst de vraag of de politie op deze manier een vertekend beeld krijgt over het aandeel van de allochtone jongeren in de “hangjongerenproblematiek”. Van België vindt men niet meteen cijfermateriaal terug dat deze stelling kan ondersteunen. In Nederland vindt men wel een onderzoeksrapport waarbij men durft te zeggen dat uit de politiestatistiek blijkt dat de groep Marokkaans-Nederlandse “hangjongeren” in de leeftijdscategorie van 12 tot 17 jaar vier maal vaker voorkomt dan men zou verwachten op basis van de bevolkingssamenstelling.⁸⁹ Deze uitspraak wordt echter gedaan zonder veel bijkomende informatie. Het eindrapport is een van Eindhoven, een grootstad in Nederland. We stellen ons hierbij de vraag of men tot zelfde bevindingen zou komen als men de gegevens van een kleinere gemeente opzoekt, waar minder allochtone gezinnen woonachtig zijn?

Maar welke invloed heeft dit vooroordeel nog op de perceptie van de respondenten? Bij de voorgaande bemerking, willen we de bijkomende vraag stellen of politiefunctionarissen moeite doen om contacten te leggen met de jongeren. Op welke wijze worden de bestaande verhalen en angsten rond de “hangjongeren” bevestigd of ontkracht? In de beoordeling van jeugdgroepen is er in beperkte mate mogelijk sprake van een selectieve waarneming, waarbij politieagenten vanuit hun vergaarde kennis kijken naar de jongeren die voor hen staan.⁹⁰ Men moet dan ook de mogelijkheid voor ogen houden dat men minder gemakkelijk contact legt met jongerengroepen die een andere etniciteit hebben, waardoor deze jongeren, misschien ten onrechte, als meer problematisch worden gezien dan andere jongerengroepen. Zoals eerder aangehaald, had de inbreng van een respondent van allochtone origine mogelijk interessante bevindingen kunnen opleveren. Men kan vermoeden dat politiemensen van allochtone origine immers een andere visie hebben op de problematiek van allochtone hangjongeren die dezelfde origine hebben als de functionaris zelf.

Het moet echter duidelijk begrepen worden dat we hier weldegelijk spreken over het verschil in culturen, en niet zozeer over alle “immigranten” of “allochtonen”. Het is niet zo dat we hier willen stellen dat alle allochtonen rondhangen of voor problemen zorgen. Het onderzoek is te kleinschalig om grootse uitspraken te doen rond de afkomst van de jongeren die rondhangen. Maar het lijkt ons niet gepast om rondhangen te koppelen aan een specifiek land van herkomst. Zoals Respondenten D en V opmerkten, kunnen zij jongeren aantreffen van verschillende afkomsten⁹¹ zoals Marokkanen, Turken, maar ook Oost-Europeanen, Tsjetsjenen en Albanen.⁹² De karakteristieken van het hanggedrag van deze groepen zijn daarenboven ook niet gelijk aan elkaar. Met bepaalde groepen

⁸⁷ L. WARMENBOL, & L. GOOSSENS, *Aandacht in't kwadraat: in 'probleembuurtten' werken met 'probleemjongeren'*, Leuven, Acco, 2006, p 59.

⁸⁸ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 38.; H. FERWERDA, P. VAN DER LAAN, & A. VAN WIJK, *De dunne draad tussen doorgaan en stoppen: allochtone jongeren en criminaliteit*, Utrecht, Uitgeverij SWP, 1998, p 9.

⁸⁹ GEMEENTE EINDHOVEN, Sector Mens & Maatschappij afdeling Jeugd, *Plan van aanpak risico Jongeren tot 23 jaar 2009 – 2010, Problematiek Marokkaans-Nederlandse jongeren*, Eindhoven, 2009, p 9.

⁹⁰ B. BEKE, A. VAN WIJK, & H. FERWERDA, *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld: Tussen rondhangen en bendevoorming*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2000, p 34.

⁹¹ Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 505.

⁹² Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 200.

geraken discussies bijvoorbeeld sneller verhit. Respondent D wordt gesteund door andere respondenten in zijn opmerking dat het vooral het Zuiderse, heftige temperament zou zijn dat hiermee te maken kan hebben.⁹³ De aanpak die je wilt gebruiken als politie naar je “hangjongerenproblematiek” toe, zal dus ook afhankelijk zijn van de etnische afkomst van de lokale probleemjongeren.⁹⁴ Dit oogpunt lijkt eveneens ondersteuning te vinden in de wetenschappelijke literatuur, waar gesteld wordt dat jongeren naast hun normale puberteit immers nog het bijkomende probleem hebben dat zij zich moeten bewijzen. Niet enkel tegenover hun leeftijdsgenoten en tegenover hun ouders waarmee ook zij generatieconflicten kennen⁹⁵, maar ook tegenover de maatschappij en tegenover hun eigen omgeving.⁹⁶ Want deze worden langs alle kanten geconfronteerd met negatieve benaderingen van de jongeren. Media, politiek en politie lijken dit beeld enkel aan te scherpen.⁹⁷ Als deze maatschappij dan al bij voorbaad naar hen kijkt vanuit een visie vol vooroordelen, kunnen zij het extra moeilijk krijgen om hun plaats te veroveren. Het gevoel kan immers rijzen dat zij er niet bij horen. Jongeren gaan via groepvorming een identiteit trachten aan te nemen waarmee ze bij elkaar respect kunnen afdwingen.⁹⁸

De respondenten geven zelf niet aan dat men bepaalde delicten kan linken aan bepaalde bevolkingsgroepen. Terwijl men in bepaalde literatuur wel terugvindt dat allochtone jongeren vooral betrokken zijn in vermogens- en geweldscriminaliteit. Criminaliteit die zichtbaar is en die concreet aanwijsbare slachtoffers heeft.⁹⁹ Hoewel allochtone jongeren meer strafbare feiten zouden plegen, zouden de delicten van autochtone jongeren zwaarder zijn.¹⁰⁰ Wat dan weer werd tegengesproken door onze respondenten. Want in elk gesprek waar echte bendevoering ter sprake kwam, werd telkens melding gemaakt van een niet-Westerse samenstelling van de groep. Respondenten O en P spreken concreet over Kosovaren en Albanezen, en over moslims¹⁰¹. Kunnen we uit deze informatie echter conclusies trekken met betrekking tot de cultuur van de jongeren? Neen. Onderzoek in Nederland wees eerder immers al uit dat het gedrag van jongeren niet perse gesteund wordt door de ouderen uit hun eigen cultuur. Als allochtone jongeren bepaalde feiten plegen, dient dit dus eerder bekeken te worden vanuit de interactie die de jongere heeft met de maatschappij waar hij zich in bevindt.¹⁰²

⁹³ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 200.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 276., Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 357.

⁹⁴ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 277.

⁹⁵ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 38.

⁹⁶ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 280.; J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 3.; *Straatcultuur en allochtone jongeren*. Geraadpleegd 26 oktober 2012 van <http://jeugdzeno.nl/2009/11/25/straatcultuur-en-allochtone-jongeren/>.

⁹⁷ GEMEENTE EINDHOVEN, Sector Mens & Maatschappij afdeling Jeugd (2009), *Plan van aanpak risico Jongeren tot 23 jaar 2009 – 2010, Problematiek Marokkaans-Nederlandse jongeren*, Eindhoven, p 10.

⁹⁸ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 38.

⁹⁹ H. FERWERDA, P. VAN DER LAAN, & A. VAN WIJK, *De dunne draad tussen doorgaan en stoppen: allochtone jongeren en criminaliteit*, Utrecht, Uitgeverij SWP, 1998, p 9.

¹⁰⁰ *Straatcultuur en allochtone jongeren*. Geraadpleegd 26 oktober 2012 van <http://jeugdzeno.nl/2009/11/25/straatcultuur-en-allochtone-jongeren/>.

¹⁰¹ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.

¹⁰² *Straatcultuur en allochtone jongeren*. Geraadpleegd 26 oktober 2012 van <http://jeugdzeno.nl/2009/11/25/straatcultuur-en-allochtone-jongeren/>.

Als we het bovenstaande verhaal grondig lezen, merken we dat er steeds gesproken wordt over groepen hangjongeren van allochtone origine en groepen van autochtone origine. Deze homogene groepen jongeren proberen zich vaak vast te houden aan het culturele aspect van hun identiteit en zijn eerder op zichzelf gericht. Maar uiteraard vinden we op straat ook heterogene groepen met jongeren van verschillende afkomsten. Deze groepen worden bijvoorbeeld gevormd met jongeren die elkaar al lang kennen, bijvoorbeeld via schoolse bezigheden.¹⁰³ Daarom geven ook verschillende respondenten weer dat zij hanggedrag kunnen linken aan de uren waarop lesdagen beginnen of eindigen. Hierop gaan we later dieper in.

Gezinssituatie

De achtergrond van de jongere speelt volgens onze respondenten een rol in de vorming van zijn persoonlijkheid, zodus ook in het rondhanggedrag dat hij zal stellen.¹⁰⁴ Opvoeding en gezinsleven nemen daar een zeer prominente rol in op. Via de opvoeding leert de jongere immers regels aan, leert hij de nodige rekening te houden met anderen en de eigen behoeftebevrediging te onderdrukken. Als de gezinssituatie van de jongere niet optimaal is, kan dit leiden tot een gebrekkige socialisatie.¹⁰⁵ Doch lijken de jongeren niet erg open over hun thuissituatie. Als in het gezin dan geen of gebrekkig Nederlands wordt gesproken, is het voor de politiemensen moeilijk om de situatie altijd ten volle in te kunnen schatten.¹⁰⁶

Dit punt kunnen we vanuit twee ooghoeken bekijken. Enerzijds komt de jongere uit een gezin waar hij zelf opgroeide, anderzijds zoekt de jongere naar een gezin waar hij zelf een toekomst rond bouwt.

Het is gevaarlijk om vanuit deze studie uitspraken te doen rond de gezinssituatie waar de hangjongeren in Vlaanderen uit voortkomen. Het onderzoek werd hier niet specifiek voor opgesteld, en weinig respondenten gaven hier ook een gericht antwoord op. Er werd ook niet specifiek naar doorgevraagd. Doch is dit een interessant gegeven, vooral omdat werd aangegeven dat er bij autochtone hangjongeren opgemerkt wordt dat zij vaker uit gebroken gezinnen komen en via de overlast aandacht vragen die ze thuis niet meer krijgen.¹⁰⁷ Echtscheidingen komen, volgens de literatuur, ook steeds vaker bij allochtone families voor.¹⁰⁸ Jongeren zouden over het algemeen gelukkiger zijn als zij bij hun beiden ouders wonen dan jongeren die bij gescheiden ouders wonen.¹⁰⁹ Echtscheidingen binnen het gezin zouden eveneens significant samenhangen met criminaliteit.¹¹⁰ Zeker als zo'n scheiding gepaard gaat met hoog oplopende ruzies waar jongeren het gevoel krijgen dat ze zich moeten aanpassen aan de situatie tussen hun ouders, maar ook aan die tussen eventuele

¹⁰³ H. MOORS, *Extreem? Moeilijk! Extreem en radicaal gedrag van jongerengroepen in Limburg*, Tilburg, Instituut voor Beleidsonderzoek en Advies, 2007, p 34.

¹⁰⁴ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 203.

¹⁰⁵ VAN DEN BRINK, G., *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 161.; L. VAN NOIJE, 19. De jeugd van tegenwoordig, in: A. VAN DEN BROECK, R. BRONNEMAN-HELMERS, & V. VELDHEER, *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010*, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010, p 14.

¹⁰⁶ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 320.

¹⁰⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 166.

¹⁰⁸ GEMEENTE EINDHOVEN, Sector Mens & Maatschappij afdeling Jeugd, *Plan van aanpak risico Jongeren tot 23 jaar 2009 – 2010, Problematiek Marokkaans-Nederlandse jongeren*, Eindhoven, 2009, p 19.

¹⁰⁹ M. PRINS, *De deugd van tegenwoordig: onderzoek naar jongeren en hun grenzen*, Radboud Universiteit Nijmegen, 2008, p 7.

¹¹⁰ VAN DEN BRINK, G., *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 150.

nieuwe partners van hun ouders.¹¹¹ Als ouders na de scheiding blijven leven in een onderlinge sfeer van haat en pesterijen, kan dit ernstige gevolgen hebben voor de kinderen. Jongeren hebben nood aan ouders die zich consequent opstellen, ook na een scheiding.¹¹² Het gevaar bestaat dat kinderen, die tijdens het huwelijk huiselijk geweld meemaakten, en na de scheiding in deze negatieve sfeer blijven hangen, al snel leren dat deze gewelddadige manier van omgaan met anderen, “normaal” is.¹¹³ Als zij dan geen stevig netwerk hebben waarbij zij wel op een rustige manier leren communiceren en omgaan met anderen, is de kans groot dat zij zelf ook op deze wijze zullen omgaan met derden. Zeker als ze door de scheiding zijn moeten verhuizen en op een andere school zijn ingeschreven, zodat ze de houvast bij hun vriendengroep verloren zijn.¹¹⁴ Zeker in de gezinnen waarbij een vaderfiguur ontbreekt, zou volgens een eerder onderzoek, een groter risico heersen op ontsporing van de jongeren.¹¹⁵ Jongeren komen op straat terecht, en komen zo op zeer jonge leeftijd reeds in contact met de heersende “straatcultuur”.¹¹⁶ Dit zou dus mede verklaren waarom hangjongeren die uit een gebroken gezin komen sneller met criminaliteit beginnen dan hangjongeren die zich thuis in een stabielere situatie bevinden.

Het eigen gezin kan ook nog op een andere manier zorgen dat de jongere zich op straat begeeft. Zo bestaat de kans dat broers en zussen opkijken naar elkaar en in elkaars voetsporen treden.¹¹⁷ Jongeren wier oudere broers in hun jongere tijd met politie en gerecht in contact kwamen, lopen volgens respondent A meer kans om zelf ook met dezelfde problemen geconfronteerd te worden.¹¹⁸

Een andere gezinsfactor die hanggedrag zou beïnvloeden is de financiële toestand binnen het gezin. Respondent F merkt op dat de ouders van jongeren die in de sociale woonwijken wonen vaak weinig betrokken zijn bij hun kinderen.¹¹⁹ De kinderen uit sociaal lagere klassen ontwikkelen zich ook volgens bepaalde literaire bronnen vaker tot randgroepjongeren. Vaak zitten hun families al generaties lang in de onderste sociale klassen, en krijgen ze vaker te maken met werkloosheid, geen of slechte opleiding en verslavingen. De ouders in deze gezinnen zijn vaak ook minder bezig met het bijbrengen van normen en hebben problemen met het handhaven van hun gezag.¹²⁰ Deze jongeren komen door het gebrek aan toezicht van hun ouders, sneller op straat terecht bij leeftijdsgenoten. Omdat zij vaak ook minder mogelijkheden hebben om een gestructureerde vrijetijdsactiviteit te voorzien, gaan zij automatisch autonoom groepen vormen.¹²¹ Respondent F is zeer rechtuit in zijn visie rond deze “probleemgezinnen”. Hij herkent de problemen rond hangjongeren dan ook enkel

¹¹¹ K. RAES, *Jeugd op de dool*, Gent, Academia Press, 2009, p 8.

¹¹² VAN DEN BRINK, G., *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 250.

¹¹³ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 57.

¹¹⁴ K. RAES, *Jeugd op de dool*, Gent, Academia Press, 2009, p 9.

¹¹⁵ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 55.

¹¹⁶ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 56.

¹¹⁷ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 129.

¹¹⁸ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 136.

¹¹⁹ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 233.

¹²⁰ VAN DEN BRINK, G., *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 182.

¹²¹ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 35.

vanuit de sociale wijk waarover hij toezicht heeft. Voor hem bestaat er dan maar ook één enkele aanpak; vanaf het ogenblik dat er zich een probleem voordoet rond hanggedrag bij de jongeren uit het gezin, zou men het kindergeld moeten kunnen inhouden.¹²²

Problematische opvoedingssituaties¹²³ werden wel vernoemd, maar kunnen dus verschillende facetten hebben. Vanuit de literatuur weten we dat de betrokkenheid van de ouders bij de opvoeding van hun kinderen hier een belangrijke factor bij speelt.¹²⁴ Enkele respondenten bevestigen dat zij dit beeld krijgen bij de Vlaamse “hangjongeren”. Ouders die weinig betrokkenheid tonen, en weinig zicht hebben op het doen en laten van hun kinderen, hebben weinig vat op hen en kunnen dus weinig invloed op hun gedrag uitoefenen. Weinig controle staat dan ook voor vrijer zijn in handelen en het sneller veroorzaken van problemen.¹²⁵

Waar we de eigenheid van de problematiek rond hangjongeren daarnet aan de plaats van voorkomen hebben verbonden, en hebben gesteld dat het belangrijk is om een grondige analyse te doen van de problematiek alvorens men over een beleid kan nadenken, is dit een element dat geval per geval moet worden bekeken. Elk gezin is anders, gezinsfactoren kunnen dan ook niet in groep worden aangepakt, laat staan in een eenvormig beleid voor heel Vlaanderen.

Als we het tweede luik van dit onderwerp belichten, zullen we verder ingaan op de positieve invloed die het zoeken naar en het werken aan een eigen gezin kan hebben op het gedrag van de jongeren. Zo verdwijnen hangjongeren vaak uit het straatbeeld naarmate zij zelf een stabiele thuissituatie trachten te creëren voor zichzelf en hun partner.¹²⁶

2. Overlast door betekenisgeving

Intuïtief kunnen mensen zich heel duidelijk voorstellen wat voor hen overlast is en wat niet.¹²⁷ Doch is ieder mens verschillend, en is de ene persoon al toleranter tegenover bepaalde zaken die de ander als overlast ervaart en andersom. Ook de culturele achtergrond van de jongere, de plaats waar men woont of de periode waarin de feiten zich afspelen, hebben hier invloed op. Met andere woorden; naast een persoonsgebonden tolerantiegrens, speelt er dus ook een maatschappelijke tolerantiegrens mee.¹²⁸ Er bestaat zodus geen consensus over wat al dan niet als overlast wordt aanzien.¹²⁹ Ook onze respondenten hebben moeite met deze vraag. Respondent U maakt hierbij

¹²² Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 219.

¹²³ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 234.

¹²⁴ L. VAN NOIJE, 19. De jeugd van tegenwoordig, in: A. VAN DEN BROECK, R. BRONNEMAN-HELMERS, & V. VELDHEER, *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010* (pp. 434 – 452), Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010, p 48.

¹²⁵ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 218.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 233.

¹²⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 129.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 141.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 507.

¹²⁷ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 67.

¹²⁸ L. VAN NOIJE, 19. De jeugd van tegenwoordig, in: A. VAN DEN BROECK, R. BRONNEMAN-HELMERS, & V. VELDHEER, *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010*, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010, p 436.

¹²⁹ S. VAN MALDEREN, & G. VERMEULEN, *Recreatie en (strafbare) overlast*, Antwerpen, Maklu-Uitgevers nv., 2007, p 40.

terecht de opmerking dat overlast geen gegeven is dat eenvoudig in cijfermateriaal is uit te drukken, iets wat respondent C bevestigt.¹³⁰ Als men de verslagen nagaat die politiefunctionarissen in het systeem ingeven, zal men niet alle meldingen van overlast kunnen opsporen. Het is immers niet te controleren of er van elke opdracht een verslag werd gemaakt. Tevens worden niet-strafbare feiten, waaronder bepaalde vormen van overlast, maar bijvoorbeeld ook opdrachten waarbij er geen vaststellingen waren, vaak vervat in bestuurlijke verslagen. En dan zijn er nog GAS-pv's (Gemeentelijke Administratieve Sancties) die lawaaioverlast bevatten, zwerfvuil en dergelijke. Als je al deze feiten van overlast wilt bundelen, ben je zeer lang bezig zonder er zeker van te zijn dat je alle feiten hebt betrokken.

Hoe de negatieve visie op bepaalde fenomenen ontstaat, heeft vooral te maken met de beleving van de maatschappij. Mensen geven betekenis en waarde aan dingen die ze in een bepaalde context waarnemen. Aan de hand van de toegeschreven waarde en de negatieve lading ervan, kan bij mensen een gevoel van overlast opkomen.¹³¹ Deze betekenisgeving gebeurt aan de hand van verschillende stappen.¹³² Eerst moet er zich immers een situatie voordoen. Deze moet dan worden waargenomen door iemand die er een bepaald waardeoordeel over velt op basis van zijn normen en waarden. Een laatste stap in dit proces is het effect dat dit waardeoordeel teweeg brengt, zoals bijvoorbeeld het rapporteren aan de bevoegde instanties. Hanggedrag van jongeren is dan ook pas overlast als het bij derden als storend wordt ervaren, maar het geen feiten inhoudt die door het strafwetboek als strafbaar worden omschreven.¹³³

De literatuur maakt overigens nog een onderscheid tussen fysieke overlast zoals lawaaioverlast, zwerfvuil en vandalisme en sociale overlast die betrekking hebben op interactie, zoals bedreigingen en gewelddaden.¹³⁴ Dit onderscheid komt echter niet ter sprake in de interviews. Wat dan wel weer veelvuldig terugkomt, is het feit dat overlast vaak samenvalt met, al dan niet subjectieve, onveiligheidsgevoelens.¹³⁵

Wat we wel opmerken is dat verscheidene respondenten bij hangjongeren spreken over het dragen van wapens.¹³⁶ Hoewel zij zelf aangeven dat dit niet veralgemeend mag worden naar elke hangjongere, kunnen we hier niet meer spreken over lichte feitelijkheden. Evenals verschillende

¹³⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 170.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 498.

¹³¹ F. ANDERSSON ELFFERS, *Overlastbeleving begrijpen en aanpakken: een kennisbasis voor de aanpak van overlast en verloedering*, 2012, p 16.; Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 16.

¹³² F. ANDERSSON ELFFERS, *Overlastbeleving begrijpen en aanpakken: een kennisbasis voor de aanpak van overlast en verloedering*, 2012, p 3.

¹³³ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 67.; S. VAN MALDEREN, & G. VERMEULEN, *Recreatie en (strafbare) overlast*, Antwerpen, Maklu-Uitgevers nv., 2007, p 40.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 400.

¹³⁴ S. VAN MALDEREN, & G. VERMEULEN, *Recreatie en (strafbare) overlast*, Antwerpen, Maklu-Uitgevers nv., 2007, p 41.

¹³⁵ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 139.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 177.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 280.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 324.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 393.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 449.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 471.

¹³⁶ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 177.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 265.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 424.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 508.

gedragingen die worden aangehaald zoals brandstichting¹³⁷, steaming¹³⁸ en (zware) diefstallen¹³⁹. Op de feiten die gepleegd worden door hangjongeren, komen we later nog terug.

3. Conclusie

Voorlopig halen we uit bovenstaande gegevens dus geen duidelijke definities die we kunnen toepassen op de volledige “Vlaamse hangjongerenpopulatie”. Zowel de respondenten als de literatuur kunnen ons geen eenduidig beeld schetsen over de begrippen die aangehaald werden. Misschien is de reden hiertoe zeer voor de hand liggend; de jongerenpopulatie in Vlaanderen is een zeer homogene populatie. De achtergronden zijn zo verschillend, de beweegredenen, de toekomstvisies,... dat het zeer moeilijk is om jongeren en hun handelingen op een bepaalde, manier te omschrijven.

Als we hier één conclusie uit mogen trekken, is dat er haast onmogelijk wordt om een eenvormig beleid uit te stippelen voor een problematiek die schijnbaar zo divers is en zo streekgebonden. En zoals verder nog zal blijken, zullen ook de respondenten hier een zeer duidelijke visie op hebben. Hoe diepgaand deze visies zijn, is echter moeilijk vast te stellen. De achtergrond, de interesse en de kennis van de betrokken respondenten, bepalen hun kennis van de “jongerencultuur” en hun inzicht in de werkelijke omvang van de lokale problematiek.

Het is dan ook van belang dat, indien er zonaal gewerkt dient te worden rond de problematiek van “hangjongeren” en “hangjongerenoverlast”, dat de betrokken politiezone(s) beginnen met een grondige analyse over de plaatselijke doelgroep en de plaatselijke problematiek, alvorens zij verdere stappen ondernemen. Het is immers van essentieel belang dat de aanpak aansluit bij de problematiek die zich voordoet.¹⁴⁰

DEEL 2: Waarom hangjongeren (g)een probleem zijn

In dit deel van de meesterproef gaan we kort enkele belangrijke kenmerken en actoren van de problematiek in kaart brengen, zoals deze zich volgens de respondenten voordoen in Vlaanderen.

Het mag duidelijk zijn dat we in deze meesterproef niet tot in alle details gaan uitspitten welke aspecten hangjongerenoverlast kan bevatten. In Vlaanderen bestaan hierover reeds andere onderzoeksresultaten. En zoals geconcludeerd uit het eerste deel van dit document, is de

¹³⁷ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 233.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.

¹³⁸ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.

¹³⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 127.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 177.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 302.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 472.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 507.

¹⁴⁰ A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, *Proces*, 2010, (89), 4, 217.; L. VANMECHELEN, J. CHRISTIAENS, E. ENHUS, & C. ELIAERTS, *Eindrapport standsbendes en hun buurt: onderzoek in opdracht van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering*, Brussel, VUB, 2001, p 20.

problematiek zo divers voor dat we een hele meesterproef kunnen richten op enkel dit onderdeel ervan. Dit zou ons te ver afleiden van het eigenlijke doel.

Dit stuk van de meesterproef geeft dus indicatie van factoren waarmee beleidsmakers rekening moeten houden als ze een grondige analyse wensen te maken van de eigen problematiek. Het belang van dit onderdeel is dat er integraal gewerkt wordt met hetgeen uit de interviews naarboven is gekomen. Er worden dus weinig of geen toevoegingen gedaan, louter en alleen gebaseerd op de literatuur. Het gaat hier om de mening van ervaringsdeskundigen en niet zozeer over cijfermateriaal. Dit brengt uiteraard enkele kanttekeningen met zich mee, zoals het feit dat er mogelijk een vertekening kan zijn van de reële feiten, omdat de respondenten afgaan op eigen ervaringen en meningen, en dit dus niet objectief getoetst wordt.

Bij de onderzoeksvraag hebben we deelvragen geformuleerd; *“Vinden politiefunctionarissen dat de bestrijding van de “hangjongerenoverlast” een probleem is waarbij zij moeten optreden, of vinden ze dit eerder een probleem voor, andere, specifieke, partners in het werkveld?”* en *“Ervaren politiefunctionarissen het rondhangen van jongeren als een problematiek?”*. Voor we op deze deelvragen een antwoord kunnen of mogen formuleren, dienen we eerst na te gaan wat politiefunctionarissen zien als “hangjongerenoverlast”.

1. Feiten

In dit deel gaan we eerst na met welke feiten de respondenten geconfronteerd worden als zij met rondhangende jongeren te maken krijgen. Dit is vaak erg zichtbaar omdat het zich vaak in groep afspeelt, in de openbare ruimte.¹⁴¹

Respondenten geven zelf ook aan dat niet elke hangjongere (al) deze feiten pleegt.¹⁴² Factoren als vriendenkring, etniciteit en gezinssituatie kunnen een invloed hebben op het hanggedrag en dus ook de feiten waarmee de jongeren zich bezighouden.

Het is in de praktijk niet altijd duidelijk welke feiten gepleegd worden door een groep vrienden die zich vervelen en eens een enkele keer iets uitsteken, en jongeren die elkaar kennen uit een vast groepje rondhangende jeugd die de straat als speelterrein zien en regelmatig feiten plegen. Politie mensen lijken niet alle jongerencriminaliteit te kunnen linken aan “hangjongerenproblematiek”. Het is niet omdat een jongere uit een gekende “hanggroep” bekend staat voor het plegen van strafbare feiten, dat de rest van de groep hierbij betrokken is. En het tegendeel bewijzen is geen eenvoudige klus, vermits de jongeren niet snel strafbare feiten zullen plegen als de politie naast hen staat.¹⁴³ Zoals respondent H zegt: *“dat zijn die hangjongeren op zich ook niet die het probleem zijn, maar het zijn meer de gedragingen die ze stellen.”*¹⁴⁴

¹⁴¹ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 4.

¹⁴² Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 158.

¹⁴³ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 206.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 223.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 237.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 404.

¹⁴⁴ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 246.

De feiten die we in de literatuur aan bod zien komen gaan van allerhande overlast, over vernielingen en graffiti, naar belemmering van privacy en misbruik van alcohol en genotsmiddelen, tot zelfs agressie.¹⁴⁵ Bij volgende opsomming van feiten, baseren we ons voornamelijk op de vaststellingen van de respondenten en in mindere mate op de literatuur.

Niet strafbare feiten

Jongeren die rondhangen op straat om het sociaal contact met hun vrienden te behouden, worden door enkele van onze respondenten ook onder hangjongeren gecatalogeerd.¹⁴⁶ Anderen zien hen dan weer als gewone spelende kinderen die het recht hebben om zich in de openbare ruimte te begeven.¹⁴⁷

Voor omstanders lijken jongeren tijdens die bijeenkomsten doelloos rond te hangen op banken, in portalen of op pleintjes, en op andere momenten gewoon in de auto.¹⁴⁸ Soms wordt er eens een balletje getrapt op een pleintje of een ingerichte hangplek.¹⁴⁹ Deze jongeren vallen de politiediensten over het algemeen minder snel op. Er wordt amper registratie van hun aanwezigheid gemaakt omdat ze niemand hinderen.¹⁵⁰

Volgens respondent H betreft dit echter het grootste aandeel groepen die bestempeld worden als hangjongeren. Volgens haar hebben zij niet de intentie om de buurt te ambeteren.¹⁵¹ Maar toch kan het interessant zijn om ook deze groepen in kaart te brengen. Respondent B merkt op dat de jongeren misschien geen feiten plegen wanneer ze samenzijn, maar die momenten mogelijk wel aangrijpen om plannen te maken.¹⁵² Ook hij ziet het nut van controles en registratie van controles. Het voordeel van deze registratie vinden we in de geautomatiseerde link die gelegd wordt tussen de jongeren onderling.

Overlast

Als men de respondenten vraagt met welke problematieken zij geconfronteerd worden als we het hebben over hangjongeren, steken lawaaihinder¹⁵³ en zwerfvuil¹⁵⁴ er met kop en schouders bovenuit.

¹⁴⁵ M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEJERS, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 11.; J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 4.

¹⁴⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 110.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 205.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 232.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 301.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 347.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 404.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 529.

¹⁴⁷ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 190.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 317.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 452.

¹⁴⁸ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 147.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 262.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 280.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 323.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 433.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 471.

¹⁴⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 110.

¹⁵⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.

¹⁵¹ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 248.

¹⁵² Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 141.

¹⁵³ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 158.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 190.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 218.;

Deze vormen van overlast werden eerder ook al in de literatuur naar voren gebracht als de meest voorkomende ergernissen met betrekking tot jongerenoverlast.¹⁵⁵ En dat dit niet enkel zo ervaren wordt door politiemensen, blijkt uit de Federale Veiligheidsmonitor van 2008-2009, die stelde dat maar liefst 45% van de toenmalige respondenten rommel op straat als problematisch beschouwde, 35% geluidsoverlast veroorzaakt door het verkeer, en 28% andere vormen van geluidsoverlast.¹⁵⁶ De mate waarin jongerenoverlast ervaren wordt, heeft te maken met de aard en de frequentie van de feiten, maar ook door de tolerantiegrens van de omgeving. Hierdoor kan men verschillen ervaren in overlastmeldingen naar gelang de buurt, wijk of straat.¹⁵⁷

Er is bij onze respondenten eveneens spraken van het hinderen van passanten door boekentassen of fietsen te laten rondslingeren op de trottoirs, of door zelf de doorgang te verhinderen als groep¹⁵⁸ en wildplassen¹⁵⁹. Toch moeten we de opmerking maken dat er zich een dunne lijn bevindt tussen niet strafbare feiten en overlast. Vaak ontstaat overlast door jongeren die al spelende steeds luider of storender met elkaar omgaan. Als we in de literatuur lezen dat het rondhangen in portalen en winkelcentra voor overlast zorgt, moeten we opmerken dat dit ook niet strafbare feiten betreffen. Overlast ontstaat dan onder andere door het macho- en flaneergedrag van deze jongeren. Zelfs wanneer de jongeren de passanten of winkeliers niet aanspreken, kan hun houding zorgen voor een gevoel van onveiligheid, wat het negatieve beeld dat de buurtbewoners hebben van de jongeren,

Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 294.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 318.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 381.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 404.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 452.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 471.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 505.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 526.

¹⁵⁴ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 146.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 158.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 190.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 277.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 340.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 381.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 400.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 433.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 471.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 512.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 533.

¹⁵⁵ M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEJERS, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 10.; J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 1.; S. VAN MALDEREN, & G. VERMEULEN, *Recreatie en (strafbare) overlast*, Antwerpen, Maklu-Uitgevers nv., 2007, p 63.; S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 46.

¹⁵⁶ S. VAN MALDEREN, & G. VERMEULEN, *Recreatie en (strafbare) overlast*, Antwerpen, Maklu-Uitgevers nv., 2007, p 63.; E. VAN DEN BOGAERDE, I. VAN DEN STEEN, & A. DE BIE, *Veiligheidsmonitor 2008-2009; Analyse van de federale enquête*, Brussel, Federale Politie – Directie van de operationele politie informatie, 2009, p 14.

¹⁵⁷ M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEJERS, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 10.; G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 119.

¹⁵⁸ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 160.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 190.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 349.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 400.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 490.

¹⁵⁹ Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 406.

enkel versterkt. Het straatbeeld dat buurtbewoners hebben, kan dus een rechtstreekse invloed hebben op het veiligheidsgevoel van de burger.¹⁶⁰

Het probleem bij overlast is dat dit stopt van zodra de politie aanwezig is. Respondent C stelt zich dan ook de vraag of het bestuur van de gemeente de problematiek wel serieus neemt.¹⁶¹ Want mensen bellen voor jongeren die de doorgang hinderen, de politie komt ter plaatse, en de jongeren verzetten zich. Het probleem is opgelost. Voorlopig toch, want aan de kern van het probleem; het feit dat die jongeren op die plaats rondhangen omdat ze nergens in de buurt terecht kunnen, is niets veranderd.

Feitelijkheden

Met feitelijkheden bedoelen we de handelingen die bewust worden gepleegd, en die een negatief gevolg hebben voor derden, zonder dat ze altijd strafbaar zijn bij wetten of reglementen. Bij hangjongeren wordt heel vaak vermeld dat zij buurtbewoners en passanten bewust proberen uit te dagen en pesten.¹⁶² Lichte feitelijkheden zijn bijvoorbeeld het met een bal tegen een garagepoort stampen, wetende dat de bewoner van dat pand hinder ondervindt hierdoor.¹⁶³ Maar meerdere respondenten hebben ook pesterijen gezien in de vorm van bommekes in hallen en brievenbussen gooien.¹⁶⁴

Pesterijen kunnen ook het gevolg worden van tussenkomsten van de oproepers zelf, of door de politie die zij ter plaatse lieten komen.¹⁶⁵ We stellen vast dat oproepers die de politie op de hoogte brengen, kans maken op een berg zwerfvuil in hun voortuin, slijk tegen hun ramen of hondenpoep aan hun deurklink. Een oproep die gebaseerd was op bijvoorbeeld lawaaioverlast, kan zo escaleren.

Spijbelen

De spijbelproblematiek wordt eigenlijk minder aangehaald dan we aanvankelijk verwacht hadden, zeker gezien de leeftijdscategorie die aangegeven werd. Hoewel de respondenten niet beschikken over cijfermateriaal, vinden ze toch dat deze problematiek niet weg te denken is.¹⁶⁶

¹⁶⁰ GEMEENTE EINDHOVEN, Sector Mens & Maatschappij afdeling Jeugd, *Plan van aanpak risico Jongeren tot 23 jaar 2009 – 2010, Problematiek Marokkaans-Nederlandse jongeren*, Eindhoven, 2009, p. 9.; S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p. 46.

¹⁶¹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p. 165.

¹⁶² Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p. 218.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p. 232.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p. 247.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p. 292.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p. 321.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p. 428.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p. 505.

¹⁶³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p. 164.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p. 425.

¹⁶⁴ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p. 249.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p. 261.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p. 420.

¹⁶⁵ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p. 174.

¹⁶⁶ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p. 159.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p. 208.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p. 217.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p. 240.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p. 320.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p. 352.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p. 380.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p. 487.

Door de verschillende types van onderwijs, zoals leercontracten, de zelf te kiezen pedagogische studiedagen in scholen en de lessen die op sommige dagen vroeger of later beginnen, lijkt het ons voor politiemensen niet altijd even gemakkelijk om in te schatten of jongeren aan het spijbelen zijn of gewoon genieten van een vrij moment.

Spijbelen is dan ook een problematiek waarmee in eerste instantie de school belast wordt. Indien de jongeren niet aanwezig zijn op school, zoekt deze een interne straf of maatregel. We merken dat de samenwerking tussen scholengemeenschap en politie in enkele zones wel vlot verloopt, doch is dit niet te veralgemenen. Respondent C maakt deel uit van het Lokaal Overlegplatform voor Gelijke Kansenonderwijs. Hierdoor krijgt hij inzicht in cijfermateriaal.¹⁶⁷ Hierbij kunnen we ons de vraag stellen of een betere doorstroming van deze informatie niet nuttig kan zijn voor praktisch gebruik. Dan denken we bijvoorbeeld in de richting van een spijbeldatabank, die geraadpleegd kan worden op het moment dat er zich overdag onregelmatigheden voordoen waarbij jongeren betrokken waren.

Politie uitdagen

De respondenten geven verschillende vormen van haantjesgedrag weer, waarbij politiemensen geschouwd worden door rondhangende jongeren. Respondent A geeft zo het voorbeeld van de imitatie van politiesirenes. Wanneer de combi passeert, durven de jongeren in zijn zone het geluid van een politiesirene nabootsen.¹⁶⁸ Blijkbaar zouden het vooral jongere gardes zijn die hier aanstoot aan nemen en hierop reageren. Een minder onschuldig voorbeeld komt van respondent K, die zich herinnerde dat jongeren met flessen drank naar combi's gooiden omdat ze de aanpak van de politie te repressief vonden en zich begonnen te verzetten.¹⁶⁹ Maar ook andere vormen van schofferen worden door de respondenten aangehaald. Jongeren die niets mis doen en gecontroleerd worden door de politie, voelen zich door hun groepsgenoten gesteund om stoer te doen en uit te testen tot waar ze kunnen gaan. En als de politie niet reageert, is het verleidelijk om steeds een stap verder te gaan. Tot zij weerwoord krijgen en de zaak escaleert.¹⁷⁰

De vraag die we ons hier kunnen stellen is tot hoe ver de politie dit haantjesgedrag mag laten gaan. Er is een duidelijk verschil tussen de ernst van beide vernoemde voorbeelden, wat ook impliceert dat in beide gevallen anders gereageerd kan worden. Het vinden van een goede omgangsvorm met de rondhangende jongeren, is een oefening waarbij het evenwicht moet worden gevonden tussen de baas blijven op straat en zorgen dat een situatie kan worden opgelost zonder escalatie in de hand te werken.

Verkeer

Naast verschillende verkeersinbreuken waarvoor zij beboet kunnen worden met een onmiddellijke inningen, zorgen de jongeren ook voor verkeersoverlast door af- en aan te rijden met hun brommers

¹⁶⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.

¹⁶⁸ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 130.

¹⁶⁹ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 277.

¹⁷⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 178.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 363.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 405.

en later auto's.¹⁷¹ Dit brengt het nodige lawaai en hinder met zich mee, zeker als zij hun motoren laten draaien terwijl ze nog afscheid nemen of hun vrienden groeten.

Het racen met hun brommers¹⁷² brengt uiteraard ook lawaai mee, maar zorgt er ook nog voor dat zij een gevaar worden op de openbare weg, voor zichzelf en derden.

Vandalisme en beschadigingen

Onopzettelijke beschadigingen zijn uiteraard niet tegen te houden. Onze respondenten zijn zich hier wel degelijk bewust van. Jongeren skaten op een pleintje en tijdens het skaten wordt er schade aangebracht aan de infrastructuur,¹⁷³ of ze voetballen naast een kerk en door een verkeerde beweging sneuvelt er een raam.¹⁷⁴ De jongeren hadden initieel niet de intentie om die schade toe te brengen, maar die is wel het gevolg van hun hanggedrag op die plaats. Wanneer dergelijke feiten zich meermaals gaan herhalen, of als ze voorvallen bij jongerengroepen die zich reeds bevinden in conflicten met de buurtbewoners omdat hun aanwezigheid andere vormen van overlast met zich meebrengt, kan dit leiden tot verder oplopende frustraties en meldingen aan politiediensten.

Opzettelijke beschadigingen komen echter ook voor.¹⁷⁵ Een zeer gekende vorm hiervan is het aanbrengen van graffiti of tags.¹⁷⁶ Hoewel we in eerste instantie verwachtten dat dit veelvuldig zou worden aangehaald, werd deze verwachting niet ingevuld. Deze verwachting werd vooral gecreëerd door het straatbeeld waarmee we soms geconfronteerd worden in steden of langs autowegen.

Beschadigingen beginnen bij jongeren vaak klein, maar kunnen uitgroeien tot vandalisme.¹⁷⁷ Er wordt bijvoorbeeld eens een naam in een bankje gekerfd. Maar van zodra die naam in dat bankje staat, zal de drempel kleiner zijn om er een tweede naam bij te kerven, of een derde. En in mum van tijd staat het bankje vol namen. Of jongeren vijzen een plank uit een speeltuig voor kinderen. Die plank wordt ergens weggegooid en in eerste instantie verder genegeerd. Maar de volgende keer wordt die plank in twee gestampt. Na een tijdje is de hele speeltuin vernield.

¹⁷¹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 151.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 264.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 494.

¹⁷² Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 342.

¹⁷³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 175.

¹⁷⁴ Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 440.

¹⁷⁵ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 213.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 263.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 471.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 507.

¹⁷⁶ Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 305.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 321.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 377.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 406.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 452.

¹⁷⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 165.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 218.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 232.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 305.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 321.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 390.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 406.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 451.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 471.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 484.

Een extreme vorm van vandalisme is het in brand steken van voorwerpen of straatmeubilair. Ook dit komt volgens enkele respondenten voor bij de jongeren in hun wijk.¹⁷⁸

Drugs & alcohol

Als we met onze respondenten over rondhangende jongeren spreken, wordt al snel duidelijk dat softdrugs een belangrijk aspect is van het fenomeen. We hebben het hier dan voornamelijk over cannabis en in twee politiezones komt ook aanstekergas aan bod. Het gaat dan vooral om het gebruik ervan¹⁷⁹, en in mindere mate de handel¹⁸⁰ er in. De respondenten zijn zich er wel van bewust dat er gedeald wordt op straat, maar omdat dealers niet altijd betrapt worden, is het niet duidelijk of dit rondhangende jongeren betreffen, dan niet andere gebruikers van de openbare ruimte. Dat neemt niet weg dat buurtbewoners wel meldingen maken van jeugdige dealers. Respondent D stelt vanuit zijn praktijk dan ook vast dat oproepers vaak denken dat er gedeald wordt door de jongeren, maar dat dit bij controle zelden gestaafd kan worden. Dealen wordt dan vooral aan het uitgangsleven gelinkt.¹⁸¹

Drankgebruik wordt eveneens ervaren door de respondenten.¹⁸² Respondent C durft de vraag stellen naar het nut van controles op scholen, omdat hij ervaringen heeft met jongeren die stoned of dronken in de les zitten.¹⁸³

Vanuit het voorgaande deel rond spijbelgedrag, weten we al dat de communicatie tussen politie en scholen niet altijd even vlot verloopt. Als we dit dan terugkoppelen naar de problematiek van druggebruik en alcoholgebruik tijdens de schooluren, dan stellen we ons hier ernstige vragen bij. Jongeren onder invloed kunnen immers een gevaar gaan vormen voor zichzelf of derden, zeker als zij te maken krijgen met een “bad trip”.

Diefstal

¹⁷⁸ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 236.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 388.

¹⁷⁹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 190.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 218.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 233.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 251.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 277.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 360.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 406.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 423.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 471.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 479.

¹⁸⁰ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 233.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 284.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 312.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 352.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 423.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 479.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 510.

¹⁸¹ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 192.

¹⁸² Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 235.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 265.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 277.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 409.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 486.

¹⁸³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 185.

Diefstal is een ruim begrip dat niet door alle respondenten verder gespecificeerd wordt.¹⁸⁴ Jongeren stellen ook veel vormen van diefstal. Dit kan gaan van een fietsdiefstal¹⁸⁵, tot handtasdiefstallen¹⁸⁶, winkeldiefstal¹⁸⁷ en zelfs steaming¹⁸⁸.

Van deze groep jongeren verdwijnt er vermoedelijk een deel in de statistieken. De kans is al klein om een dader te vatten. Ze gaan immers niet wachten tot de politie in de buurt is om de diefstal te plegen, en tegen dat het slachtoffer merkt dat de feiten zich hebben afgespeeld, en de politie verwittigd en ter plaats is, is er reeds kostbare tijd verloren gegaan. Op die momenten geven respondent M en U aan dat het moeilijk wordt om die feiten te koppelen aan de hangjongeren. Hoewel zij af en toe wel die vermoedens krijgen, omdat verschillende elementen erop wijzen dat de daders de buurt minstens moeten kennen. Zo gebeurde het in het verleden meermaals dat een verdachte plots verdwijnt tijdens een achtervolging door een patrouille.¹⁸⁹

Wapendracht

Wapendracht is een ernstig feit omdat men de intentie van het bezit niet altijd even goed kan inschatten. Ongetwijfeld zal er steeds een groep jongeren zijn die op school een technische richting volgt, waardoor zij het bezit van een cuttermes kunnen verklaren. Maar waarom hebben ze dit dan in de boekentas en niet in een lockertje op school?

Uit de interviews blijkt er geen grote problematiek te zijn onder de Vlaamse “hangjongeren” inzake het wapenbezit. Het op zak hebben van slag-, stoot-, snij- of steekwapens wordt het meeste gemeld.¹⁹⁰ Eén enkele respondent, uit een grootstad, gaf het bezit en de dracht van vuurwapens aan,¹⁹¹ en uit één politiezone komt de melding dat jongeren in het verleden werden betrapt in het bezit van nunchaku's¹⁹².

We willen hierbij benadrukken dat het gaat om het bezit en de dracht van de wapens bij een minderheid van de jongeren, en dus niet over het gebruik ervan als wapen of dreigingsmiddel. Doch vinden we een cijfer van 6 op de 20 respondenten die wapendracht signaleren zeer hoog, zeker omdat dit over 6 verschillende politiezones gaat in een onderzoek waar 14 zones betrokken zijn.

¹⁸⁴ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 233.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 260.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 409.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 451.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 485.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 507.

¹⁸⁵ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 178.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 390.

¹⁸⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 127.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 248.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 302.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 430.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 472.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 526.

¹⁸⁷ Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 471.

¹⁸⁸ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 192.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.

¹⁸⁹ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 322.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 479.

¹⁹⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 177.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 264.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 394.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 421.

¹⁹¹ Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 508.

¹⁹² Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 424.

Zware feiten

De feiten die in de interviews worden aangehaald, gaan over het algemeen over criminaliteit die niet als zwaar wordt beschouwd. Dit wordt ook woordelijk aangegeven door respondent F, dewelke niet vrijwillig aan deze meesterproef deelneemt. Hoewel hij duidelijk laat blijken dat hij hangjongeren een storende gegeven vindt, waartegen streng moet worden opgetreden, geeft hij ook aan dat het dan vooral over feiten van overlast en lichte criminaliteit gaat.¹⁹³

Maar zoals eerder al werd aangegeven, wilt dit niet zeggen dat de rondhangende jongeren in Vlaanderen geen ernstige feiten plegen, of gepleegd hebben.¹⁹⁴ Enkele respondenten spreken bijvoorbeeld over aanrandingen¹⁹⁵, vechtpartijen¹⁹⁶, opzettelijke slagen en verwondingen¹⁹⁷ of steek- en schietpartijen¹⁹⁸. De feiten zijn er dus wel, maar in mindere mate en jongeren die ze plegen, doen harder hun best om niet betrappt te worden. Zo gaan deze feiten mogelijk op in andere statistieken. Op dit vlak spreekt de literatuur zich wel tegen. Enerzijds stelt men dat vechtpartijen een van de meest voorkomende overlastvormen voor alle type steden zijn.¹⁹⁹ Anderzijds stelt men dat hangjongeren ten onrechte worden geassocieerd met de toename van geweld, omdat ze weinig of niets te maken hebben met grote vormen van geweld.²⁰⁰ Wat niet wilt zeggen dat er nooit ernstige delicten worden gepleegd, maar dat is dan meestal door de “harde kern” van de criminele overlastgroepen.²⁰¹ In welke mate men in dat geval nog spreekt over hanggroepen, dan niet over jeugdbendes, is een gegeven dat verder nog besproken wordt. Wel heeft eerder Vlaams onderzoek, naar jeugdbendes, uitgewezen dat ook hun respondenten meegaven dat verschillende groepen een negatieve reputatie hebben, terwijl maar één of meerdere leden ernstige criminele feiten pleegden, en niet de hele groep. Zij concludeerden dan ook dat de criminele handelingen eerder op het niveau van het individu gezocht moesten worden, en niet op groepsniveau.²⁰²

We merken hierbij op dat er slechts in één zone werd gesproken over losstaande feiten van gaybashing, ofwel het in elkaar slaan van homoseksuelen.²⁰³ Dit verbaasde ons wel vermits in 2011 en 2012 regelmatig soortgelijke feiten getoond werden in de media. Het fenomeen van femme-de-la-

¹⁹³ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 218.

¹⁹⁴ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 248.

¹⁹⁵ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 260.

¹⁹⁶ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 260.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 281.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 307.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 435.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 474.

¹⁹⁷ Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 463.

¹⁹⁸ Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 301.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 510.

¹⁹⁹ S. VAN MALDEREN, & G. VERMEULEN, *Recreatie en (strafbare) overlast*, Antwerpen, Maklu-Uitgevers nv., 2007, p 63.

²⁰⁰ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.; M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEJERS, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 9.

²⁰¹ H.B. FERWERDA, J.P. JAKOBS, & B.M.W.A. BEKE, *Signalen voor toekomstig crimineel gedrag: Een onderzoek naar de signaalwaarde van kinderdelinquentie en probleemgedrag op basis van casestudies van ernstig criminele jongeren*, Dienst Preventie Jeugdbescherming en Reclassering, 1996, p 20.

²⁰² S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 44.

²⁰³ Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 437.

rue, ofwel het uitschelden en lastigvallen van vrouwen die in onthullende kledij op straat wandelen, werd in geen enkele zone vernoemd.

2. Plaatsbepaling

Als we spreken over problematische jeugdgroepen, wordt in de literatuur vaak verwezen naar groepen die in het publieke domein zorgen voor overlast en criminele feiten plegen.²⁰⁴ Met de openbare ruimte worden dan bedoeld: de openbare weg, het openbaar vervoer, ruimten die privaat beheerd worden, maar een openbaar karakter hebben zoals winkelcentra, en ruimten die algemeen toegankelijk zijn zoals winkels.²⁰⁵ Overlast kan volgens de respondenten uit ons onderzoek echter ook plaatsvinden op privaat terrein. Jongeren die in gemeenschappelijke hallen van appartementsgebouwen afspreken, jongeren die samenkomen in het huis of appartement van een van hen als de ouders niet thuis zijn, enzovoorts.²⁰⁶ De overlast wordt misschien beperkter in omvang, omdat minder mensen er direct hinder van ondervinden, maar de meldingen blijven wel komen, en de politie moet wel blijven optreden.

Jongeren die op straat rondhangen, doen dit overwegend in de buurt waar of zichzelf, of andere leden van de hanggroep, woonachtig zijn.²⁰⁷ We hebben eerder al gesproken over de etniciteit van jongeren die hun hanggedrag kan beïnvloeden, evenals de gezinssituatie. Met dat in het achterhoofd merken we op dat respondenten vooral sociale wijken aangeven of wijken met veel allochtonen, waarin overlast gemeld wordt.²⁰⁸ Dit wil echter niet zeggen dat in andere wijken geen jongeren rondhangen, maar mogelijk zijn deze groepen minder storend of wordt er minder melding van gemaakt naar de politie.

Natuurlijke hangplaatsen

Natuurlijke hangplaatsen komen het meeste voor en worden gecreëerd op plaatsen waar jongeren zich goed voelen. Dit kan overal zijn; aan rustbankjes, aan een vensterbank, aan een sportterrein, aan een speeltuig voor kinderen waar ze op de schommel kunnen gaan zitten, op een grasveld, een pleintje in de wijk, enzovoorts.²⁰⁹

Ook genoemd, maar in mindere getallen, zijn parken en bossen.²¹⁰ De reden waarom deze minder genoemd zijn, is niet duidelijk. Mogelijk zijn deze plaatsen niet in alle betrokken zones aanwezig, of hebben anderen minder of geen hinder van jongeren die in het park rondhangen.

²⁰⁴ J. JAKOBS, H. FERWERDA, & B. BEKE, *focus op jeugdcriminaliteit: Inleiding voor de beroepspraktijk*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2006, p 53.

²⁰⁵ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, 14.

²⁰⁶ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 158.

²⁰⁷ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 108.

²⁰⁸ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 142.

²⁰⁹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 158.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 190.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 311.

²¹⁰ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 246.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 260.

Hangplekken en honken

In enkele politiezones zijn plaatsen voorzien die specifiek ingericht werden voor en in samenspraak met jongeren. Dit kan gaan van bepaalde infrastructurele veranderingen, tot het neerplanten van voetbalveldjes en speeltuigen.²¹¹

Het doel van deze hangplekken is om jongeren samen te brengen op een plaats die voor hen voorzien is, zodat de naburige straten en pleinen worden ontlast.

Portalen woningen en winkels

Niet alleen bij regenweer blijken jongeren in hallen van appartementsgebouwen rond te hangen.²¹² De beste plaats om je weg te steken als je spijbelt op school, is een privé woning. Zeker als er niemand anders aanwezig is. Er is weinig of geen sociale controle²¹³ en als je geen hinderlijk gedrag stelt, is de kans groot dat niemand zal merken dat je daar rondhangt. Maar net deze anonimiteit zorgt ervoor dat politiediensten zelden met deze jongeren in contact komen. Respondent C spreekt dan ook over een verdoken problematiek in de statistieken.²¹⁴

Ook winkelstraten, en vooral winkelportalen zijn geliefde hangplaatsen voor jongeren.²¹⁵ En hoewel we vernemen dat winkeliers hier vaak niet erg mee opgezet zijn, hoeft hun aanwezigheid daar niet altijd hinderlijk te zijn. Respondent B onderlijnde zelfs het nut van de jongeren die rond winkels hangen.²¹⁶ In zijn zone hadden ze een tijdje last van overlast aan een grootwarenhuis. Tot de nieuwe eigenaar een afspraak maakte met de betrokken jongeren. De jongeren zouden de plaats proper achterlaten en in ruil daarvoor zou de eigenaar verlichting ophangen voor 's nachts. Niet alleen de overlast geraakte zo aangepakt, ook had de man een private beveiliging voor zijn winkel, want niemand zou inbreken waar een groep jongeren naast stond. Respondent E deelt geen soortgelijke ervaringen, maar onderstreept wel het nut in de sociale controle die vanuit zo'n "hanggroep" kan gaan.²¹⁷

De nabije omgeving van winkels kan ook geliefd zijn voor rondhangende groepen als zij een band hebben met deze winkel. Waar men snoep of eten kan bestellen, komen jongeren samen. Broodjeszaken blijken zo bijvoorbeeld zeer populair bij schoolgaande jongeren tussen de middag²¹⁸. De jongeren gaan er een broodje halen en zetten zich buiten ergens neer om het op te eten. 's Avonds en 's nachts zijn uiteraard de nachtwinkels een interessantere ontmoetingsplaats. Jongeren die 's avonds laat of 's nachts buitenhangen, durven hier drank, sigaretten of iets te eten te halen om nadien te blijven hangen.²¹⁹ Als politiefunctionaris kan het interessant zijn om deze plekken te kennen en preventief toezicht te houden op de jongeren die hier 's middags blijven rondhangen.

²¹¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 109.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 278.

²¹² Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.

²¹³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 186.

²¹⁴ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.

²¹⁵ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 302.

²¹⁶ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 148.

²¹⁷ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 206.

²¹⁸ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 169.

²¹⁹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 150.

Door de jongeren preventief te leren kennen, kan het nadien gemakkelijker zijn om kort op de bal te spelen.

Ook de winkeliers zelf kunnen meewerken aan de leefbaarheid van de omgeving. Als zij merken dat de jongeren in de buurt van de winkel hun eten nuttigen, en de restanten nadien achterlaten, kunnen zij zelf de jongeren of de wijkagent aanspreken over het probleem. Of kunnen zij, indien dit nodig blijkt, kleine infrastructurele aanpassingen doen als een vuilbak buitenzetten voor de winkeldeur.

Sociale wijken

We hebben eerder reeds besloten dat een belangrijke factor om hanggedrag te verklaren ligt in de achtergrond van de jongeren en hun gezinssituatie. Verder werd aangegeven dat jongeren voornamelijk rondhangen in hun eigen woonwijk, of die van een van de groepsleden. Deze bevindingen zorgen ervoor dat we niet verschieten als respondenten aanhalen dat jongeren meer in sociale wijken rondhangen dan in andere.²²⁰

Omgeving scholen

Jongeren zitten de hele dag op school. Het is dan ook begrijpelijk dat zij tijdens de middag liever niet blijven eten in de schoolrefter, en dat zij ook na de lessen liefst zo snel mogelijk buiten de schoolpoort zijn. Maar eens buiten de schoolpoort, wilt dit niet zeggen dat de jongeren onmiddellijk naar huis gaan. En dat merken politiemensen aan de meldingen die zij krijgen. Op het moment dat de lessen voorbij zijn, komt de overlast rond de scholen op.²²¹

In theorie zijn scholen verantwoordelijk voor leerlingen zolang ze op het grondgebied van de school blijven. In praktijk merken sommige respondenten dat er verschillende scholen zijn die een scholenprotocol hebben ondertekend of die actief trachten mee te werken aan de overlastbestrijding. Zo zijn er scholen waarbij de leerlingenbegeleiders of leerkrachten zelf rondlopen in de omgeving om jongeren aan te sporen om toch naar huis te gaan.

Jeugdlokalen

Hoewel het logisch kan lijken dat er rond jeugdhuizen en jeugdlokalen jongeren rondhangen, kunnen ook van daaruit meldingen komen over overlast. En deze meldingen komen niet alleen van buurtbewoners die zich ergeren aan het gedrag van de overlastveroorzakers, maar ook vanuit de verenigingen zelf.²²² Een voorbeeld daarvan geeft respondent G rond jongeren die in een nachtwinkel alcohol gaan kopen en deze dan in de buurt van het jeugdhuis komen nuttigen.²²³ Zij laten dan afval achter en maken lawaai, waardoor het jeugdhuis een slechte reputatie krijgt, en de jongeren dus liever kwijt dan rijk is.

²²⁰ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 218.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 294.

²²¹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 169.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.

²²² Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 327.

²²³ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 235.

Jeugdlokalen kunnen echter ook bewust worden omgevormd tot hangplek. Respondent T gaf aan dat in zijn politiezone een akkoord werd gesloten waardoor het plaatselijke jeugdhuis nu vaker open is. Jongeren die niet weten wat doen, kunnen daar nu terecht.²²⁴

Geloofsgebouwen en openbare gebouwen

Jongeren blijken zowel in als rond kerken rond te hangen.²²⁵ Zo werden in verschillende politiezones reeds jongeren betrapt die in de kerk, of in de parochiezaal schuilden voor de regen of kwamen picknicken.²²⁶ Daar men in geloofsgebouwen respect vraagt voor het gebed, begrijpen we dat het achterlaten van vuil, maar ook het maken van lawaai, hoe beperkt ook, ook hier als zeer storend wordt ervaren.

Ook gemeentehuizen en de trappen ervoor blijken gebruikt te worden als hangplaats.²²⁷

3. Tijdstip

Over het tijdstip waarop jongeren rondhangen kunnen we eigenlijk redelijk kort zijn. Uit de interviews blijkt immers dat deze tijdstippen vaak overeenkomen met de momenten waarop jongeren vrij zijn van school. Zo wordt door onze respondenten onder andere gesproken over de middagpauzes, omdat er niet genoeg plaatsen zijn in de refters en jongeren de school liever ontvluchten na enkele uren les.²²⁸ Vooral weekends²²⁹, woensdagnamiddagen²³⁰, de kerstperiode,²³¹ en paas- en zomervakantie²³² werden aangehaald, net als de momenten waarop de sportclub zijn deuren sluit²³³. De overlast kan dan tot diep in de nacht duren.²³⁴

²²⁴ Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 455.

²²⁵ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 138.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.

²²⁶ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.

²²⁷ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 318.

²²⁸ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 278.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 301.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 320.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 350.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 400.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 424.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 469.

²²⁹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 165.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 276.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 332.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 381.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 405.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 370.

²³⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 117.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 165.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 320.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 378.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 417.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 423.

²³¹ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 287.

²³² Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 110.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 142.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 165.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 205.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 238.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 246.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 294.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 335.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 357.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 372.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 405.; Interview

Wil dit zeggen dat men schoolgericht moet gaan werken om hangjongerenoverlast te bestrijden? Wij menen te mogen stellen dat dit niet de enige focus mag zijn bij een probleemgerichte aanpak. Niet alle problematieken mogen aan de schoolgaande jeugd worden toegeschreven. Jongeren die in het weekend in het winkelcentrum rondhangen, kunnen evengoed werkende jongeren zijn die elkaar op een vrij moment ontmoeten. We hebben eerder immers gezien dat de Vlaamse “rondhangjongere” ouder kan zijn dan 18 jaar. Doch staan wij niet weigerachtig tegen sensibilisering vanuit de scholen.

Een tweede eerder voor de hand liggende bemerking is dat weersomstandigheden beïnvloeden of jongeren op straat rondhangen of eerder schuilen in portalen waar ze voor overlast zorgen.²³⁵ Temperatuur is een volgende vaak aangehaalde factor.²³⁶

4. Betrokkenen

Hoewel we ons ervan bewust zijn dat er nog meer betrokkenen zijn in de aanpak van hangjongeren, zoals het hoofd in een geloofsgemeenschap, jeugdrechters en bemiddelaars, beperken we ons tot de partners die volgens de respondenten het meeste gewicht in de schaal werpen.

4.1. Jongeren

In de literatuur worden met de Beke-shortlist²³⁷ mooi 4 types jongerengroepen onderscheiden, naarmate zij maatschappelijk onacceptabel gedrag vertonen; de niet-overlastgevende groep, de hinderlijke groep, de overlastgevende groep en de criminele groep.²³⁸ Wat ons opvalt is dat deze

Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 432.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 474.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 505.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 539.

²³³ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 285.

²³⁴ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 153.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 229.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 265.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 326.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 381.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 445.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 458.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 473.

²³⁵ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 247.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 285.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 320.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 358.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 381.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 406.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 465.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 476.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 528.

²³⁶ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 259.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 325.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 381.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 432.

²³⁷ Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 16.

²³⁸ A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, 2010, *Proces* (89), 4, 217.; J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.; B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 37.; N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 40.; B. BEKE, A. VAN WIJK, & H. FERWERDA, *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld: Tussen rondhangen en bendevoorming*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2000, p 25.; L. VANMECHELEN, J. CHRISTIAENS, E. ENHUS, & C. ELIAERTS, *Eindrapport standsbendes en hun buurt: onderzoek in opdracht van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering*, Brussel, VUB, 2001, p 9.

onderverdeling zowel opduikt in onderzoeken en artikels over hangjongeren, als in deze over jongerenbendes. Hier komt nog maar eens de vage grens tussen beiden naar boven. Soms duiken in artikels en studies ook de termen “straatbende” en “jeugdbende” op. Als we deze shortlist verder bespreken, zal de lezer merken dat dit verwarrende gebruik van termen niet echt verwonderlijk is. Slechts een enkele respondent geeft het bestaan van de shortlist zelf aan in zijn interview, maar kan hierbij zelf de indeling niet maken.²³⁹ Op zich is dit een spijtig gegeven. De indeling is zeer duidelijk uitgeschreven in verschillende handboeken en kan een goede houvast bieden als men een specifiek beleid wilt uitstippelen. Aan de hand van deze shortlist kan bijvoorbeeld worden vastgesteld tot waar we een jongerengroep een “hanggroep” kunnen noemen, en vanaf wanneer het een “jeugdbende” wordt. Als dit aanvaard wordt door alle actoren, zal het gemakkelijker zijn om iedereen min of meer op eenzelfde lijn te krijgen.

Tijdens de interviews wordt al snel duidelijk dat de politiefunctionarissen in Vlaanderen vooral bezig zijn met de hinderlijke, de overlastgevende en in mindere mate criminele groepen. Bendes zouden amper bestaan en aanvaardbare groepen vallen voor hen minder op omdat zij gewoon niet ter plaatse worden geroepen voor deze jongeren.

Hierbij moet wel duidelijk zijn dat het karakter van de groep niet altijd iets zegt over het karakter van de jongeren als individuen. De respondenten zien dat het vaak maar een individu is, of kleine, afwisselende groepjes jongeren, die strafbare feiten plegen.²⁴⁰ De grote groep kan immers heel nuchter zijn, terwijl enkele van hen de problemen in de hand kunnen werken.²⁴¹ Het is bij de vorming van groepen immers niet abnormaal dat jongeren zichzelf willen bewijzen aan hun peers.²⁴² Maar de manier waarop ze dit doen is niet altijd positief. Zeker niet als twee of meerdere groepsleden trachten om meer respect en aanzien af te dwingen dan de rest van de groep. Want ook bij groepen die niet omschreven worden als bendes, kan hiërarchie een belangrijke rol spelen. Deze hiërarchie wordt gevormd door de leeftijd, de maatschappelijke status, de straatreputatie en het verworven respect van de jongeren.²⁴³ En als de ene dan aan aanzien wint, gaat dat van de andere er op achteruit.²⁴⁴

Respondent J maakt zeer duidelijk dat in haar politiezone amper een problematiek is rond het gedrag van hangjongeren.²⁴⁵ De zwaarste problemen gaan over pesterijen²⁴⁶. Doch was een van de jongeren die tot deze overlastgevende groep behoorde gekend voor drugsfeiten, hij was zelfs geplaatst in Mol voor deze feiten²⁴⁷. Met dit voorbeeld willen we niet duidelijk maken dat een overlastgevende groep jongeren nooit strafbare feiten pleegt, maar wel dat de grenzen van volgende opsomming niet strikt

²³⁹ Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 534.

²⁴⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 178.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 205.

²⁴¹ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 273.

²⁴² Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 304.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 373.

²⁴³ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 39.

²⁴⁴ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 38.

²⁴⁵ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 260.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 263.

²⁴⁶ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 262.

²⁴⁷ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 263.

mogen worden geïnterpreteerd. Het is tevens niet uit te sluiten dat een groep evolueert in positieve of negatieve richting en hierdoor van classificatie verandert door de tijd.²⁴⁸

Een ander punt dat men in gedachten moet houden als we spreken over het karakter van jongerengroepen binnen politiezones, is dat politiemensen enkel kunnen reflecteren over de feiten waarmee ze te maken krijgen. Wij kunnen stellen dat de respondenten amper spraken over bendes, maar dat bewijst niet dat deze groepen effectief in zo weinig getallen aanwezig zijn. Zoals respondent J zegt, houden politiemensen zich bezig met de groepen jongeren waarover zij melding krijgen. Als het lang stil is rond een groep, wordt deze snel vergeten. Dit wilt echter niet zeggen dat de groep opeens verdwenen is of dat er geen overlast meer is, enkel dat er geen melding wordt gemaakt door burgers.²⁴⁹

Aanvaardbare groep

Jongeren moeten een plek hebben om vrienden te ontmoeten en samen rond te hangen. Zoals eerder aangegeven, is rondhangen immers iets dat eigen is aan hun peergroep.²⁵⁰ Wanneer politiemensen jongeren controleren die rondhangen op straat, krijgen zij vaak de vraag waarom. De jongeren vinden van zichzelf dat ze niets verkeerd doen. En eigenlijk is dit ook zo. Want jongeren mogen op straat zijn.²⁵¹ Het is perfect mogelijk dat jongeren in de publieke ruimte met elkaar afspreken en zich hierbij gedragen volgens de normen van de sociale omgeving, zonder dat iemand daar hinder van ondervindt.²⁵²

Deze groep jongeren wordt dan ook zelden aanzien als een “hanggroep”, net omdat deze term in de dagelijkse omgang een negatieve bijklank heeft gekregen.²⁵³ Dit wilt niet zeggen dat alle respondenten die mening delen. Sommige respondenten categoriseren hanggedrag juist in de aanvaardbare jeugdgroep waarin de leden elkaar opzoeken als ontspanning.²⁵⁴ Maar men merkt toch dat vooral de mening gedeeld wordt dat hangjongeren voor overlast en hinder zorgen, waar net deze groep jongeren, die gewoon sociaal contact opzoekt, eerder valt onder spelende jeugd in een normale ontwikkeling.²⁵⁵

Deze jongerengroep benadrukt dat er een verschil is tussen gewoon rondhangen, het veroorzaken van overlast en het ontwikkelen van een criminele carrière.²⁵⁶

Deze groep wordt eerder ter volledigheid in deze opsomming gebruikt. De respondenten hebben weinig over hen gedeeld, en dit is ook logisch. Politiemensen horen de openbare orde, rust en

²⁴⁸ Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 534.; A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, 2010, *Proces* (89), 4, p 219.

²⁴⁹ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 263.

²⁵⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.

²⁵¹ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 278.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 358.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 495.

²⁵² J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.; Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 17.

²⁵³ Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 523.

²⁵⁴ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 203.

²⁵⁵ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 191.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 217.

²⁵⁶ Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 17.

veiligheid te voorzien. Deze groepjes veroorzaken geen overlast dus lopen logischerwijze niet in de kijker bij de politiediensten.²⁵⁷

Hinderlijke groep

Respondent C deelde de “hangjongerenproblematiek” in zijn zone mooi in voor ons. Hij stelde dat er enerzijds jongeren zijn die aan scholen rondhangen en daar de mensen op de zenuwen werken, anders herkent hij jongeren in de wijken die daar op bankjes zitten en voor overlast zorgen, een derde groep die zich verstoort op sportterreinen en een laatste groep die rondhangt rond bepaalde huizen en appartementen.²⁵⁸ Deze indeling toont aan dat er een verschil is in jongeren, de plaats waar men ze treft en het gedrag dat ze stellen. Maar het eindresultaat is steeds hetzelfde; men werkt derden op de zenuwen.²⁵⁹

Is hier spraken van criminele feiten? Het louter op de zenuwen werken of rondhangen, kan men moeilijk als crimineel en strafbaar bestempelen. Doch zet men deze onderverdeling ook (nog) niet in de overlastgevende groep. Dit is echter van groep tot groep te bekijken. Als de groepen enkel mensen op de zenuwen werken met hun gedrag, en af en toe lawaai-overlast veroorzaken, dan spreekt men inderdaad over hinderlijke groepen. Zoeken zij echter zelf problemen op en vallen zij bewust derden lastig, dan kunnen deze groepen onder de overlastgevende komen te staan.²⁶⁰

Enige discussie kan ontstaan rond de groep van jongeren die zich wegsteekt in de villawijk van de zone. Deze zorgen niet voor overlast omdat zij op een domein zitten waar niemand last heeft van wat zij doen. Niemand voelt zich onveilig omdat men niet geconfronteerd wordt met de jongeren. Doch geeft respondent C duidelijk bij de indeling aan dat de jongeren zich ook in appartementen ophouden, en omdat daar de burens wel overlast kunnen ervaren, besluit men de volledige indeling onder de overlastgevende groep te bundelen.²⁶¹

De lijn tussen de classificaties is op sommige momenten heel dun. Daarom moeten we ook naar de literatuur teruggrijpen om het onderscheid duidelijk te kunnen verwoorden. Voor hinderlijke groepen moet je vooral in het achterhoofd houden dat ze vaak luidruchtig zijn en zich daarbij eigenlijk niet veel aantrekken van anderen. Als het gedrag al eens uit de hand loopt en er ontstaan schermutselingen, dan zijn deze van korte duur en snel bekoeld. Binnen de groep bestaat ook geen expliciete hiërarchie onder de jongeren.²⁶² Dit zijn de jongeren die kattenkwaad uithalen uit verveling²⁶³, en hierbij eerder accidenteel schade aanrichten.²⁶⁴ Zij plannen ook niet om ergens

²⁵⁷ Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 22.

²⁵⁸ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 158.

²⁵⁹ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 79.

²⁶⁰ WERKGROEP OVERLAST, *Handboek voor aanpak problematische jeugdgroepen Regio Utrecht: Structuur en werkwijze groepsaanpak*, Utrecht: Vergroten veiligheid en vertrouwen, 2009, p 6.

²⁶¹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.

²⁶² B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 5.

²⁶³ J. TERPSTRA, Youth subculture and social exclusion, *Young*, 2006, (14), p 93.

²⁶⁴ G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, Utrecht, NIZW Uitgeverij, 2001, p 262.

naartoe te gaan om kattenkwaad uit te halen.²⁶⁵ Als er binnen deze groepen sprake is van drugs, betreffen dit veelal softdrugs. Gebruik van andere drugs is eerder uitzonderlijk.²⁶⁶

Tussenkoms van derden zoals ouders en politie hebben hier nog voldoende impact om de situatie terug op het rechte pad te leiden.²⁶⁷ Om deze reden hoort de aanpak van hinderlijke groepen eerder thuis in het reguliere jeugd- en jongerenwerk dan bij politie en justitie.²⁶⁸ De aanpak is vooral begeleidend en preventief.²⁶⁹

Hinderlijke jongerengroepen zijn vaak zeer plaatsgebonden en kennen een afwisselende populatie.²⁷⁰

Overlastgevende groep

Het verschil met de voorgaande groep is, zoals eerder gezegd, op bepaalde momenten moeilijk te onderscheiden. Deze groepen vallen ook snel in het oog door hun gedrag en de nodige lawaaihinder die zij met zich meebrengen. Maar zij stellen wel bewust overlastgevend gedrag.²⁷¹ Hier is al meer spraken van een echte groep met een zekere hiërarchie.²⁷²

Onder overlastgevende gedragingen kan men ook de feiten verstaan die worden strafbaar gesteld in de gemeentelijke codex (GAS-wetgeving). De respondenten zien feiten als wildplassen en zwerfvuil achterlaten, als feiten die wetens willens gebeuren en vooral ergerlijk zijn, maar niet van die aard dat men ze kan bestempelen als crimineel gedrag.²⁷³ De nadruk ligt hier echt wel op de handeling van de jongeren waarbij zij mensen naropen, pesten of vandenstreken uithalen.²⁷⁴ Er is met andere woorden, net als bij de hinderlijke groep, een handeling, maar van deze handeling kun men vermoeden dat ze andere personen zal storen of provoceren.²⁷⁵

Deze groep jongeren is minder aanspreekbaar door derden. Net omdat zij bewust ernstigere criminele feiten plegen, trachten zij er ook voor te zorgen dat ze niet gepakt worden voor die feiten.²⁷⁶ Dit kan gaan van publiek hinderen, over geweldsdelicten tot diefstallen.²⁷⁷ Wat anderen

²⁶⁵ A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, 2010, *Proces* (89), 4, 218.

²⁶⁶ B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 5.

²⁶⁷ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.; A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, 2010, *Proces* (89), 4, 218.

²⁶⁸ J. JAKOBS, H. FERWERDA, & B. BEKE, *focus op jeugdcriminaliteit: Inleiding voor de beroepspraktijk*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2006, p 53.

²⁶⁹ J. JAKOBS, H. FERWERDA, & B. BEKE, *focus op jeugdcriminaliteit: Inleiding voor de beroepspraktijk*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2006, p 70.

²⁷⁰ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.

²⁷¹ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.; J. TERPSTRA, Youth subculture and social exclusion, *Young*, 2006, (14), p 93.

²⁷² B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 6.

²⁷³ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 192.

²⁷⁴ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 232.

²⁷⁵ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.

²⁷⁶ Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 17.

denken of zeggen heeft weinig effect op het gedrag dat ze stellen.²⁷⁸ Deze groep komt dan ook vaker in contact met politie en justitie.²⁷⁹ Doch is deze groep nog terughoudend als het gaat over het zich effectief verzetten tegen de autoriteit van de politiediensten.²⁸⁰

Een ander verschil met de hinderlijke groep is dat deze jongeren vaker samen opduiken, en dat zij niet altijd op dezelfde plaats blijven rondhangen.²⁸¹ Dit is mede te verklaren doordat zij regelmatig uit gaan en hierdoor verder wegtrekken dan enkel hun eigen wijk. In deze groepen worden zowel alcohol, softdrugs als partydrugs gebruikt.²⁸²

Jongeren uit deze groepen blijken vaker voortijdige schoolverlaters te zijn.²⁸³ Tevens zouden in deze jeugdgroepen ook vaker jongeren met verschillende etniciteiten rondhangen.²⁸⁴

Criminele groep

Niet veel respondenten geven aan geconfronteerd te worden met echte criminaliteit in jongerengroepen. Hiermee bevestigen zij de resultaten van een eerder gevoerd Vlaams onderzoek dat verschillende actoren bevroeg.²⁸⁵ Er is dan ook een groot verschil tussen de gemiddelde hanggroep en een criminele groep.²⁸⁶

Criminele groepen bestaan niet per se enkel en alleen uit jongeren die criminele gedragingen stellen, doch zijn zij wel vertegenwoordigd in de groep. De feiten die gepleegd worden zijn ernstiger en brengen de jongeren financieel een centje op.²⁸⁷ Criminele feiten zijn duidelijk af te bakenen als de feiten die strafbaar worden gesteld door het strafwetboek of in de bijzondere wetten.²⁸⁸ Waar jongeren uit de overlastgevende groep uit zijn op de kick en het aanzien dat ze verwerven met het plegen van bepaalde feiten, is dat voor de criminele groepen geen drijfveer meer.²⁸⁹

²⁷⁷ G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, Utrecht, NIZW Uitgeverij, 2001, p 262.

²⁷⁸ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.

²⁷⁹ B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 6.

²⁸⁰ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 37.; A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, *Proces*, 2010 (89), 4, 218.

²⁸¹ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.

²⁸² B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 6.

²⁸³ N. VAN CEULENBROECK, (Eds.) (2011), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Politeia: Brussel, p 40.; B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 6.

²⁸⁴ B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 6.

²⁸⁵ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 43.

²⁸⁶ N. VAN CEULENBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 40.

²⁸⁷ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.; J. TERPSTRA, Youth subculture and social exclusion, *Young*, 2006, (14), p 93.

²⁸⁸ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 192.

²⁸⁹ A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, *Proces*, 2010, (89), 4, 218.; Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 17.

De rol van drugs beperkt zich niet enkel tot het gebruik, maar ook tot de handel erin.²⁹⁰ De meeste groepsleden zijn eveneens bezitters van een wapen dat zij durven te gebruiken.²⁹¹ Deze jongeren zijn vaak al eerder met de politie en justitie in aanraking gekomen en deinen er niet voor terug om geweld te gebruiken.²⁹² Politiediensten trachten de relaties tussen de groepsleden en andere jeugddelinquenten in kaart te brengen.²⁹³ Vaak hebben zij het statuut van voortijdig schoolverlater, spijbelaar of student uit het bijzonder onderwijs.²⁹⁴

Criminele groepen blijven niet op eenzelfde plaats. Men zie je terugkomen bij feiten in verschillende politiezones, soms zelfs over het hele land.²⁹⁵ Ze komen voor als zowel heterogene als homogene jongerengroepen.²⁹⁶

Jeugdbende versus Straatbende

In de Beke-shortlist wordt een jeugdbende eigenlijk gelijkgesteld aan een ernstig criminele jongerengroep.²⁹⁷ De straatbendes duiken dan weer op aan de top van de overlastgevende jongerengroepen.²⁹⁸

Uit de interviews blijken er in Vlaanderen amper jeugdbendes te bestaan, over straatbendes wordt niet gesproken. De respondenten, O en P, die al aangaven ooit in contact te zijn gekomen met een jongensbende en een meisjesbende, stellen dat deze door een grondige aanpak heden niet meer zo groot en invloedrijk zijn als voorheen, en zelfs verwaarloosbaar. Respondent A, werkzaam in een grootstad, haalt een anekdote aan van een beginnende opstand tegen de politie die door een gerichte aanpak in de kiem werd gesmoord.²⁹⁹

Als men de antwoorden van de respondenten nader bekijkt, mag men de vraag stellen hoe zij een “jeugdbende” definiëren. De Vlaamse jeugdbendes verschillen volgens de respondenten immers sterk van hun Amerikaanse tegenhangers.³⁰⁰ Deze bevindingen kwamen ook al naar boven in een onderzoek waar verschillende Vlaamse actoren betrokken werden.³⁰¹ Onze respondenten bevestigen de in dat onderzoek gevonden bevindingen dat de jongeren in Vlaanderen misschien een eigen

²⁹⁰ G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, Utrecht, NIZW Uitgeverij, 2001, p 262.

²⁹¹ B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 6.

²⁹² J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.

²⁹³ J. JAKOBS, H. FERWERDA, & B. BEKE, *focus op jeugdcriminaliteit: Inleiding voor de beroepspraktijk*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2006, p 71.

²⁹⁴ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 40.

²⁹⁵ J.J. NOORDA, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 2.; A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, *Proces*, 2010, (89), 4, 218.

²⁹⁶ B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 6.

²⁹⁷ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 37.; B. BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p10.

²⁹⁸ J. JAKOBS, H. FERWERDA, & B. BEKE, *focus op jeugdcriminaliteit: Inleiding voor de beroepspraktijk*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2006, p 54.

²⁹⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 124.

³⁰⁰ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 377.

³⁰¹ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 10.

begroetingsritueel zullen ontwikkelen, maar dat het daar ook vaak bij blijft.³⁰² Andere subculturele kenmerken komen niet naar boven.³⁰³

Maar spreekt men in onze interviews effectief over wat zij zien als jeugdbendes? Jeugdbendes worden in de literatuur beschreven als “groepen die aan georganiseerde misdaad doen binnen een gesloten sterk hiërarchische groepsstructuur”. Deze jongeren zien vaak geen toekomst in een normale maatschappelijke carrière en komen via hun crimineel gedrag vaker in de georganiseerde misdaad terecht dan andere jongeren.³⁰⁴ Is in de interviews niet veeleer sprake van straatbendes? Straatbendes vormen eerder een probleem van openbare orde, en in meer beperkte mate van criminele feiten. In deze groepen heerst eveneens een hechte, gesloten groepsstructuur en een sterke hiërarchie.³⁰⁵ En het belangrijkste verschil met jeugdbendes is dat straatbendes nog wel een maatschappelijke carrière voor ogen hebben. Zij zitten wel nog op school of hebben zelfs werk.³⁰⁶ Hiermee zegt men niet dat er in Vlaanderen geen jeugdbendes zijn en dat de politie niet af en toe, misschien onbewust, met hen in aanraking komt. Maar net omdat jeugdbendes vooral criminele feiten plegen die hun een soort inkomen moeten geven, gaan ze deze beter uitdenken, risicoanalyses maken en bijna professioneel organiseren hoe ze de feiten gaan aanpakken. En uiteraard doen ze dit zo ver mogelijk weg van het oog van politie en justitie.³⁰⁷ Als er al gesproken werd met de respondenten over de aanwezigheid van jeugdbendes, dan kwamen daar in een bepaalde zone vechtpartijen ter sprake, wapendracht, steaming en andere feiten die wel strafbaar zijn, maar niet vallen onder de feiten die worden toegeschreven aan jeugdbendes.³⁰⁸ In een tweede zone werd aangegeven dat hangjongeren uit twee soorten bestaan; rondhangende jongeren die voor frustratie zorgen en jongeren die op straathoeken staan te watchen of er politie komt om vervolgens hun vrienden op de hoogte te brengen via sms.³⁰⁹ Over de groep jongeren die ge-sms’t wordt, wordt niet expliciet verder gesproken. Wel insinueert men dat de watchende jongeren, naar mate de tijd vordert, ook andere criminele zaken mogen doen voor hun vrienden. Van zodra een jongere zich bewezen heeft bij zijn vrienden, merkt de respondent op dat ze vaak gewapend rondlopen en een echte criminele carrière kunnen uitbouwen. Zo heeft hij zelf een jongere kunnen volgen in dit verloop, dewelke momenteel veroordeeld is voor assisen inzake moord.³¹⁰

De media tonen ons voortdurend beelden over jongerencriminaliteit. Series als “The Wire” komen via de televisie in de Belgische huiskamers terecht. Als je mensen vraagt naar jeugdbendes, dan hebben zij vaak dit extreme beeld uit Amerika in gedachten. Maar klopt dit extreme beeld met de werkelijkheid? Media belichten sensationele feiten, maar vergeten de feiten die geen oplages verkopen. Zo ontstaan er stereotypes die niet stroken met de werkelijke situatie.³¹¹ Het verschil tussen een straatbende en een jeugdbende is mogelijk niet bij iedereen gekend. Het mag duidelijk

³⁰² Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 435.

³⁰³ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 10.

³⁰⁴ BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 10.

³⁰⁵ J. JAKOBS, H. FERWERDA, & B. BEKE, *focus op jeugdcriminaliteit: Inleiding voor de beroepspraktijk*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2006, p 54.

³⁰⁶ BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 10.

³⁰⁷ BEKE, & A. VAN WIJK, *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 10.

³⁰⁸ Interview, Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 367.

³⁰⁹ Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, 506.

³¹⁰ Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, 507.

³¹¹ F. VAN GEMERT, & M.S. FLEISHER, In the grip of the Group, in: S.H. DECKER, & F.M. WEERMAN (Red.), *European street gangs and troublesome youth groups*, Oxford, AltaMira Press, 2005, p 12.

zijn dat het van cruciaal belang is om eerst uit te zoeken met welk type jongerengroep men te maken heeft om dan verder te zoeken naar een passend beleid.

Respondent V, werkzaam in de kern van een grootstad, merkt op dat in zijn politiezone bendevoering zich vooral afspeelt rond familieleden.³¹² Ook respondent A, werkzaam in dezelfde politiezone, signaleert de invloed van oudere broers en zussen op het gedrag van jongere gezinsleden.³¹³

4.2. Ouders

Ouders zijn verantwoordelijk voor hun kinderen, en hebben er dan ook baad bij om hun kinderen onder controle te houden. Volgens respondent H is het dan ook belangrijk om de ouders bij elke misstap van hun kind op hun verantwoordelijkheden te wijzen.³¹⁴ Een mooi voorbeeld van ouderwerking zijn de buurtvaders; waarbij de vaders van de rondhangende jongeren zelf een oogje in het zeil houden.³¹⁵ Wat ons opviel tijdens de interviews, was dat weinig respondenten met buurtouders werken, en dat het concept voor velen van hen onbekend was. Nochtans is het een goedkope en eenvoudige oplossing die gemakkelijk toegepast kan worden. Want ouders staan dichterbij de doelgroep dan politiemensen, waardoor de mogelijkheid bestaat dat hun aanwezigheid meer effect op hen heeft. De respondenten betreuren het dan ook als ouders de politie tegenwerken en zonder meer stellen dat hun kinderen nooit iets verkeerd doen.³¹⁶ Als de ouders geen respect hebben voor de politie, hoe kunnen ze dan verlangen dat hun kinderen dit wel zouden hebben?

Ook tijdens echtscheidingen kunnen ouders een negatieve rol spelen. Als de echtscheiding lijkt uit te draaien op een vechtscheiding, en de ouders de kinderen inzetten om hun (ex)partner te raken, zijn enkel de kinderen daar de dupe van.³¹⁷

4.3. Politie

Binnen de politie zijn er verschillende teams en functionaliteiten die betrokken zijn bij de “hangjongerenproblematiek”. Doch werken zij niet in alle politiezones op dezelfde manier. Zowel de respondenten A als B zijn werkzaam binnen de wijkwerking, in een wijkteam. Zij werken aan allerhande dossiers, over een territorium dat de straten van enkele wijkagenten overkoepelt en pakken vooral overlastproblematieken aan zoals hangjongeren, wildparkeerders en sluikestort. Wanneer wij in andere zones informeren naar deze teams, blijken weinig zones hier effectief mee te werken, en blijkt zelfs dat respondent S het ontbreken van zo’n dienst een gemis vindt.³¹⁸ En ook de interne dienst “Jeugd en gezin”, dewelke respondent E zou betrekken bij de problematiek van “hangjongeren”, is niet gekend in veel andere zones.³¹⁹ Maar wat kunnen we hieruit besluiten? Dat politiezones op een andere manier werken en andere prioriteiten stellen, wisten we eigenlijk al. En brengt dit verschil een efficiënte politiewerking in gevaar? Als we zien dat de plaatselijke

³¹² Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 509.

³¹³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 136.

³¹⁴ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 250.

³¹⁵ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 239.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 255.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 266.

³¹⁶ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 182.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 200.

³¹⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 187.

³¹⁸ Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 442.

³¹⁹ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 208.

problematieken niet erg groot zijn, zou dat volgens ons een foute redenering zijn. Is het opstarten van werkgroepen en teams niet gewoon een onderdeel van de autonomie die politiemensen en – zones kennen bij de aanpak van plaatselijke fenomenen?³²⁰

Respondent C verwittigt echter voor het gevaar van werken in teams, omdat dit kan leiden tot hokjesdenken waarbij men alleen nog voor zijn eigen deur keert.³²¹ Vroeger wist iedereen overal een beetje van af, maar sinds men begonnen is met specialisaties in te bouwen, werkt iedereen enkel nog op zijn eigen terrein.³²² Deze specialisaties zijn volgens respondent D echter niet volledig af te schaffen. Er zijn tegenwoordig immers zoveel omzendbrieven, richtlijnen en aanpassingen die politiemensen zouden moeten kennen, dat het moeilijker en moeilijker wordt om op alle gebieden mee te zijn.³²³ Ook respondent K is voorstander van strikt gescheiden teams, die de nodige informatie-uitwisseling in stand houden om samenwerking te optimaliseren. Volgens hem is het net in het voordeel van de politie dat er teams zijn die preventief werken, en een soort vertrouwensrelatie kunnen opbouwen met de jongeren, en teams die repressief optreden wanneer de jongeren het te bond maken. Door deze repressieve teams als stok achter de deur te houden, kunnen de preventieve teams het gunstig klimaat tussen hen en de jongeren behouden.³²⁴ Gespecialiseerde teams kunnen dus weldegelijk een meerwaarde betekenen voor de werking van de politie.

Een belangrijke actor binnen de politie betreft de wijkagent. Deze heeft een bepaalde wijk onder zijn hoede en tracht hier zichtbaar, aanspreekbaar en contacteerbaar aanwezig te zijn. De wijkagent hoort voor de buurtbewoners een vertrouwd gezicht te zijn, waarbij zij met vragen, problemen en verzuchtingen terecht kunnen.³²⁵ Het is dan ook interessant om informatie in te winnen via de wijkagent wanneer er in een bepaalde wijk problemen optreden. De wijkagent heeft mogelijkheden om met de jongeren in contact te komen en kan op deze manier zijn jeugdgroepen en de problematieken het beste in kaart brengen.³²⁶ Wanneer de groepen in kaart zijn gebracht, is het dan aan andere diensten en bronnen, zoals databases, om meer individueel te zoeken naar informatie over de betrokken jongeren.

Er is echter een verschil tussen een buurtbewoner die het plaatselijk kantoor belt om een probleem te melden en een buurtbewoner die een 101-oproep doet omdat hij een onmiddellijke interventie wilt voor een bepaald probleem. In het eerste geval zal de wijkagent, het wijkteam of in sommige zones het WijkOndersteuningsTeam (WOT)³²⁷ tussen beide partijen trachten te bemiddelen. Maar vanaf het moment dat de jongeren zich beginnen te misdragen en dermate een hinder vormen voor derden die de dringende politie bellen, komen de inspecteurs van de interventiediensten ter plaatse. Verschillende respondenten geven zelf aan dat het verschil tussen deze interventie en wijkwerking, in de omgang met de jongeren, soms opvallend groot kan zijn. Waar een wijkteamlid tijd kan maken

³²⁰ P.K. MANNING, *Police work: the social organization of policing*, Cambridge, Massachusetts Institute of Technology Press, 1977, p 162.

³²¹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 161.

³²² Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 161.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.

³²³ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 194.

³²⁴ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 279.

³²⁵ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 161.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 236.

³²⁶ WERKGROEP OVERLAST, *Handboek voor aanpak problematische jeugdgroepen Regio Utrecht: Structuur en werkwijze groepsaanpak*, Utrecht: Vergroten veiligheid en vertrouwen, 2009, p 5.

³²⁷ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.

om de jongeren te leren kennen, en met hen te praten, dient een interventielid de situatie van een momentopname te kalmeren en klaar te staan voor een volgende opdracht.³²⁸ Opvallend is dat respondenten A en C, beiden werkzaam binnen een wijkteam, de relatie tussen interventied medewerkers en jongeren zelfs vijandig noemen. Zij zeggen de ervaring te hebben dat een deel interventied medewerkers neerkijken op de jongeren alsof het allemaal criminelen zijn.³²⁹

Maar niet alleen tegenover de jongeren heerst er een negatieve sfeer, ook de teams onderling lijken het niet altijd even goed met elkaar te kunnen vinden, wat de samenwerking niet altijd bevordert. Respondent C merkt op dat de wijkwerking wordt voorgesteld als het paradepaardje van de politie, maar dat het in de praktijk stiefmoederlijk wordt behandeld. Politie mensen die om een of andere reden gestraft worden en een andere functie krijgen, zouden nog te vaak binnen een wijkteam belanden.³³⁰ Ook uit onderzoek blijkt dat de kwaliteit van de wijkwerking momenteel nog een zorg blijft omdat er te weinig personeel is voor een te groot aantal opdrachten, die in sommige gevallen basisfunctionaliteiten bevatten die in wezen door andere teams zouden moeten worden aangepakt.³³¹ Met deze bemerkingen in het achterhoofd, kunnen we ons de vraag stellen of het terecht is dat sommige mensen eerder sceptisch staan tegen over de politie en haar werking. In het achterhoofd houdend dat de publieke opinie over politiewerking, zoals het vertrouwen in haar diensten, een weerslag zou hebben op de criminaliteitscijfers, stellen we ons dan ook de vraag of deze bevindingen niet verder moeten worden uitgediept en aangepakt.³³²

Ook de betrokkenheid van de agent wordt onder de aandacht gebracht. Waar vroeger mensen te werk werden gesteld in hun eigen buurt, wonen meer en meer agenten nu op een bepaalde afstand van hun werkomgeving.³³³ Hierdoor verliezen zij de voeling met het terrein, de buurt, de buurtbewoners en ook de jongeren. Nochtans kan deze kennis over de plaatselijke achtergrond belangrijk zijn voor de geloofwaardigheid van de agent.³³⁴

Als laatste opmerking rond de politie, willen we even stilstaan bij wie de agenten zijn tegenover de jongeren. We hebben immers eerder beschreven dat hangjongeren volgens onze respondenten naar schatting pieken op 17-jarige leeftijd in hun gedrag. Maar verschillende respondenten gaven aan dat zij in hun zone hangjongeren hebben die de twintig jaar overschrijden.³³⁵ Politieambtenaar kun je worden vanaf je achttien jaar. Dit wilt zeggen dat het in praktijk mogelijk is dat de “hangjongere” waarmee de functionaris in contact komt, ouder is dan hijzelf. Dit hoeft niet per se een probleem te zijn, vermits politie mensen op verschillende gebieden met verdachten en daders in contact komen die ouder zijn dan zichzelf en die meer ernstige feiten hebben gepleegd dan rondhangen op straat. Maar toch willen we hier even de aandacht op vestigen omdat we later verder gaan op de aanpak van de hangproblematiek. De maturiteit die de politieambtenaar bezit kan hier een belangrijke rol in

³²⁸ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 113.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 144.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 161.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 223.

³²⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 114.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 160.

³³⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 171.

³³¹ W. BRUGGEMAN, Evaluatie 10 jaar politiehervorming: een nabeschouwing, in: W. BRUGGEMAN, E. DEVROE, & M. EASTON (Eds.), *Panopticon Libri 4: Evaluatie van 10 jaar politiehervorming: Terugkijken in het verleden en vooruitkijken in de toekomst*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 104.

³³² L. CAO, Y.-L. LAI, & R. ZHAO, Shades of blue: confidence in the police in the World, *Journal of criminal justice*, 2011, 40, p 41.

³³³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 132.

³³⁴ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 132.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 526.

³³⁵ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 136.

spelen. Vermits we niet beschikken over een respondent die tot deze specifieke groep “jonge gardes” behoort, kunnen we enkel raden naar de invloed van de leeftijd van deze jonge politiemensen op het gedrag van “hangjongeren”.

4.4. *School*

De school is een ontmoetingsplaats voor jongeren. Hier heerst echter nog een zekere controle waardoor men ervan uit durft te gaan dat de jongeren daar nog redelijk in de pas lopen.³³⁶ Toch bemerken we dat verschillende respondenten zeggen problemen te hebben met de jongeren uit de scholen, ook al wonen zij niet altijd in de directe omgeving.³³⁷

Het is belangrijk dat de directie van de school en de politie nauw samenwerken. Zo kunnen scholen signaleren welke jongeren regelmatig spijbelen zodat de politie hier mee van op de hoogte is.³³⁸ Deze jongeren kunnen immers binnen kruipen in de woning van een van hen, terwijl er niemand anders thuis is, en daar rondhangen zonder dat zij opvallen, zonder dat de politie ooit gebeld wordt, en zonder dat zij in de statistieken voorkomen.

Het Lokaal OverlegPlatform (LOP) kan hierbij een belangrijke bron van informatie bieden. Het LOP verzamelt en analyseert de gegevens van basis- en secundair onderwijs, en brengt op basis daarvan advies uit op alle niveaus.³³⁹ Dit wilt zeggen dat zij gegevens van jongeren en hun achtergrond gaan verzamelen, en dat zij lokaal gaan onderzoeken of jongeren met verschillende achtergronden gelijke kansen krijgen in het basis- en secundair onderwijs. Zij beschikken over heel veel informatie zoals de spijbelgegevens en de familiale achtergrond van de jongeren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het LOP na zijn oprichting van tien jaar geleden, geen zuiver uitvoeringsorgaan meer vormt, maar ondertussen is geëvolueerd naar een lokale overlegstructuur waar lokale partners en organisaties mee samenwerken. Respondent C wijst dan ook op de praktische relevantie van samenwerking tussen LOP en politiediensten.³⁴⁰

4.5. *Leeftijdsgenoten*

De jongeren vormen groepen met leeftijdsgenoten. In deze groep willen ze zich profileren binnen een zekere hiërarchie. Jongens met een zeker aanzien hebben invloed op de andere groepsleden. Gedrag wordt dan ook vaak bepaald door de norm die door de groep is opgelegd.³⁴¹ Respondent E ziet dan ook dat het storende gedrag van de jongere zal toenemen als de politiefunctionaris zich bot en respectloos opstelt. De jongeren hebben volgens haar immers de nood om zich te bewijzen tegenover hun vrienden.³⁴²

³³⁶ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 154.

³³⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 177.

³³⁸ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 261.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 310.

³³⁹ *Gelijke onderwijskansen*. Geraadpleegd 4 mei 2013 van www.lop.be/LOP/default.asp.

³⁴⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.

³⁴¹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 145.

³⁴² Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 206.

Niet alleen leeftijdsgenoten spelen echter een rol, ook oudere jongeren die in het verleden reeds serieuze feiten hebben uitgestoken.³⁴³ Deze jongeren hebben door hun reputatie al een zeker respect opgebouwd.

4.6. Gemeenschap

De gemeenschap heeft het meeste overlast van rondhangende groepen. Zij zien de problematiek en worden geconfronteerd met de jongeren en hun gedrag.³⁴⁴ Afhankelijk van hun tolerantiedrempel, zijn zij dan ook vaak de eerste melders van een problematiek.³⁴⁵ De overlast kan ontstaan aan de privé woning van de oproepers³⁴⁶, of op een publieke plaats waar zij aanwezig zijn. Dit impliceert dat een groep jongeren overlast kan veroorzaken, zonder telkens hetzelfde slachtoffer te hinderen. Jongeren die aan een winkel rondhangen en daar passerende klanten lastigvallen, hinderen immers niet alleen de winkelier die de politie belt³⁴⁷, maar ook de klanten die de winkel mogelijk zullen vermijden de volgende keer ze de jongeren terug zien staan³⁴⁸.

Zoals eerder aangehaald, merken sommige respondenten hierbij op dat vooral vrouwen³⁴⁹, dronken personen³⁵⁰ en oudere mensen³⁵¹ aanstoot nemen aan het pestgedrag door de jongeren. We zijn hier zeer voorzichtig door te stellen dat deze kwetsbare groepen “aanstoot” nemen aan het gedrag van jongeren. Respondent A stelt immers duidelijk dat de kwetsbare groepen vooral slachtoffer zijn. Maar hierbij moeten we ons de vraag stellen of deze groepen niet sneller met het ongepaste gedrag van de jongeren naar de politie stappen en daardoor meer gevisieerd lijken. Of de angst die zij hebben voor deze jongeren reëel is of niet, wordt in dit onderzoek een beetje in het midden gelaten, ondanks het feit dat we uit de veiligheidsmonitor leren dat het onveiligheidsgevoel bij deze groepen ook effectief hoger ligt, en onderzoek hiernaar interessant zou kunnen zijn.³⁵² Wel blijkt het van belang om als politiefunctionaris steeds voldoende te communiceren naar de oproepers toe.³⁵³ De perceptie die “burgers” hebben op de problematiek van hangjongeren, kan immers grondig verschillen met de perceptie die politie heeft.³⁵⁴ Zo kan bij hen wel het idee leven dat hanggroepen eigenlijk jeugdbendes zijn. Politiemensen moeten zich dan ook steeds bewust zijn van dit verschil in perceptie als zij optreden. Want deze perceptie beïnvloedt het veiligheidsgevoel, en als de oproepers zich dan niet geholpen voelen, kunnen er serieuze spanningen ontstaan tussen oproepers en politie.

³⁴³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 128.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 145.

³⁴⁴ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 149.

³⁴⁵ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 205.

³⁴⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 111.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 142.

³⁴⁷ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 112.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 160.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 263.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 306.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 329.

³⁴⁸ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 111.

³⁴⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 111.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 271.

³⁵⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 111.

³⁵¹ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 194.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 212.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 249.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 271.

³⁵² E. VAN DEN BOGAERDE, I. VAN DEN STEEN, & A. DE BIE, *Veiligheidsmonitor 2008-2009; Analyse van de federale enquête*, Brussel, Federale Politie – Directie van de operationele politionele informatie, 2009, p 21.

³⁵³ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 143.

³⁵⁴ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 10.

Door hen op de hoogte te houden van de ondernomen acties en de betrokkenheid naar zijn vraag toe, geeft men de oproeper het gevoel dat zijn klacht ernstig wordt genomen, en zodus zal hij meer tevreden zijn over het optreden van de politie. Er dient wel omzichtig te worden omgesprongen met de contactname met de klager. Als iemand belt voor hangjongeren die lawaai maken, is het niet erg slim om met de jongeren te gaan praten over de klacht, en vervolgens bij de oproeper aan te bellen, terwijl die jongeren nog op de plaats van de feiten zijn. Het zou niet de eerste keer zijn dat de jongeren hun pestgedrag nadien richten op de oproeper.³⁵⁵

Doch kan de gemeenschap meer zijn dan enkel oproeper of slachtoffer. Een belangrijke rol is immers die van partner in de aanpak van de problematiek. De mogelijkheid en bereidheid van het bestuur om alternatieven aan te bieden, wordt genoemd als belangrijke factor.³⁵⁶ Vanuit de gemeenschap worden immers verschillende diensten opgericht als buurttoezichters³⁵⁷, toezichtsvergaderingen³⁵⁸, buurtcomités³⁵⁹, straathoekwerkers³⁶⁰, een jeugddienst³⁶¹, speciale integratieambtenaren³⁶² en zoveel meer. De inbreng van deze partners kan echter zeer groot zijn. Zo zijn er specifieke organisaties en jeugdwerkingen die zich bezig houden met de jongeren een vrijetijdsbesteding aan te reiken zodat ze zich op een nuttige manier kunnen bezig houden.³⁶³ Maar dan blijft natuurlijk de, misschien wel terechte, kritiek komen dat deze werkingen vooral de reguliere uren hanteren, terwijl de problematiek van rondhangen tot zeer laat in de nacht kan optreden.³⁶⁴ Tijdstippen waarop de politie er alleen voor komt te staan omdat zij zelf geen beroep kunnen doen op een externe partner.

4.7. *Politiek*

Dit bouwt verder op het voorgaande. Politiek kan immers op meerdere manieren betrokken zijn bij de problematiek.³⁶⁵ De samenwerking tussen burgemeester en politie mag, volgens de respondenten, niet onderschat worden. Zo kan het gemeentebestuur de problematiek helpen aanpakken door plaatsvervangende activiteiten te voorzien als sportavonden, of aangepaste hangplaatsen.³⁶⁶ Het is de burgemeester die bepaalde maatregelen neemt, op basis van een goede

³⁵⁵ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 174.

³⁵⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 137.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 236.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 282.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 328.

³⁵⁷ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 115.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 149.

³⁵⁸ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.

³⁵⁹ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.

³⁶⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 116.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 207.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 219.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 282.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 309.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 355.

³⁶¹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 174.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 207.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 255.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 455.

³⁶² Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 236.

³⁶³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 116.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 284.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 348.

³⁶⁴ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 219.

³⁶⁵ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 230.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 255.

³⁶⁶ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 148.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 239.

risicoanalyse die gestoeld is op informatie die de politie hem overhandigd heeft, eventueel aangevuld met informatie van buurtcomités, staatsveiligheid of andere diensten.³⁶⁷

Maar ook de verkiezingen kunnen een belangrijke invloed hebben op de aanpak van hangjongerenoverlast. Hoe dichter de verkiezingsdatum nadert, hoe meer politieke partijen trachten om via acties en maatregelen de kiezers ervan te overtuigen dat zij echt investeren in een geschikte aanpak. Er wordt op zo'n momenten eerder repressief gewerkt zodat de burgers zien dat een probleem "verdwenen" is en dat naar hen geluisterd werd. In wezen houdt dit vaak niet meer in dan de verschuiving van een problematiek of fenomeen. Onder andere de burgemeesters doen dan beroep op de politie naar aanleiding van een kabinetsbezoek of schrijven van een buurtbewoner.³⁶⁸ Ook uit de literatuur leren we dat de aanpak van de politiek een belangrijke rol kan spelen bij de verkiezingsuitslag. Mensen klagen immers een problematiek aan, waaraan ze zelf in essentie niets kunnen veranderen. Zij kunnen dus enkel hopen dat de politiek hun opmerkingen serieus genoeg neemt om te behandelen. Er kunnen spanningen en gevoelens van wantrouwen tussen burgers en politiek ontstaan als de overheid geen notie neemt van de klachten.³⁶⁹

Het thema is in het verleden reeds meermaals gebruikt als partijprogramma, ook in het buitenland. En tijdens deze campagnes lenen beelden en getuigenissen van oudere mensen die niet meer over straat durven zich als ideaal.³⁷⁰

4.8. Media

De media spelen een belangrijke rol in de beeldvorming van mensen. Bij verschillende bronnen, zowel respondenten als (wetenschappelijke) literatuur, onderscheiden we een eerder sceptische houding tegenover de berichtgeving van "hangjongerenoverlast". Of het nu via televisieberichten, krantenartikels, internetfora of radio-uitzendingen gaat, politiemensen voelen aan dat media een prominente rol in onze maatschappij innemen en gevoelens van veiligheid of onveiligheid helpen te voeden.³⁷¹ Door een problematiek in de belangstelling te zetten, zorgen zij ervoor dat mensen die voordien nooit van het probleem gehoord hadden, het ook echt als een probleem gaan zien. De ruime aandacht voor extreem gedrag van jongeren en de daarbij horende sociale en materiële schade, komt ook in de media tot uiting.³⁷² Hoe kleiner een delict lijkt te zijn, hoe meer het belicht wordt. Nuanceren en kritisch reflecteren wordt soms overgeslagen.³⁷³ Op deze manier wordt aangenomen dat media een "moral panic" in de hand kunnen werken over de "hangjongeren" en de

³⁶⁷ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 197.

³⁶⁸ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 234.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 258.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, p 520.

³⁶⁹ F. ANDERSSON ELFFERS, *Overlastbeleving begrijpen en aanpakken: een kennisbasis voor de aanpak van overlast en verloedering*, 2012, p 5.

³⁷⁰ L. VAN NOIJE, 19. De jeugd van tegenwoordig, in: A. VAN DEN BROECK, R. BRONNEMAN-HELMERS, & V. VELDHEER, *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010*, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010, p 445.

³⁷¹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 213.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 265.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 314.

³⁷² H. MOORS, *Extreem? Moeilijk! Extreem en radicaal gedrag van jongerengroepen in Limburg*, Tilburg, Instituut voor Beleidsonderzoek en Advies, 2007, p 5.

³⁷³ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 138.

hun veroorzaakte overlast.³⁷⁴ Al mag men niet uit het oog verliezen dat media reageren op tendensen en stemmingen. Als burgers geen interesse zouden hebben voor het thema hangjongeren, zou er mogelijk niet erg lang op worden ingespeeld. Een recent, en meer internationaal, voorbeeld van dit “criminaliseren” van het hanggedrag, vinden we in Engeland. Daar leefde in de maatschappij sterk het idee dat er gestructureerde jeugdbendes bestonden. Degelijk onderzoek sprak dat echter snel tegen.³⁷⁵

Media is een niet meer weg te denken actor. Dit maakt dat zij dan ook veel macht hebben.³⁷⁶ Maar in welke mate deze “macht” de rondhangende jongeren ook beïnvloedt, is niet duidelijk. Het grootste deel van de respondenten geeft aan dat zij amper of geen copinggedrag opmerken bij de lokale jongeren.³⁷⁷

Doch is de media een medium dat volgens onze respondenten betrokken kan worden bij de aanpak van “hangjongerenproblematiek”.³⁷⁸ Ook een eerder onderzoek in Vlaanderen kwam tot deze conclusie.³⁷⁹ Verschillende respondenten staan er dan ook achter dat de media bericht blijft geven over wat er gebeurt in onze maatschappij. Doch uiten zij een zekere bezorgdheid naar de objectiviteit die in de berichtgeving schuil gaat. Vooral de eerlijkheid in de berichtgeving wordt naar waarde geschat. Feiten van jongeren verbloemen of net uitvergrooten is niet nodig. Het opkloppen van een bepaalde zaak om aan klantenbinding te doen, geeft geen meerwaarde. Er wordt dan ook zeer duidelijk gesteld dat sensatiejournalistiek niet gewenst is.³⁸⁰

De berichtgeving via de media kan volgens de respondenten in de kaarten spelen van bepaalde politieke partijen die hier misbruik van kunnen maken.³⁸¹ Eind september 2012, dus niet erg lang voor de interviews werden gehouden, vroeg minister Milquet aan de media om het woord “allochtoon” niet meer te gebruiken.³⁸² Hier is echter niet iedereen het mee eens. Als media de origine meegeven van een verdachte, of in dit geval een jongere, doen zij hier immers niets verkeerd mee, zolang het daarbij blijft en de origine niet meer wordt belicht dan puur informatief.³⁸³

5. Waarom

³⁷⁴ G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 90.; S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 4.; L. VANMECHELEN, J. CHRISTIAENS, E. ENHUS, & C. ELIAERTS, *Eindrapport stadsbendes en hun buurt: onderzoek in opdracht van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering*, Brussel, VUB, 2001, p 9.

³⁷⁵ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 5.

³⁷⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 134.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 199.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 291.

³⁷⁷ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 249.

³⁷⁸ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 293.

³⁷⁹ S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 85.

³⁸⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 134.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 199.

³⁸¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 134.

³⁸² *Milquet vraagt media het woord allochtoon niet te gebruiken*. Geraadpleegd op 3 mei 2013. www.vandaag.be/entertainment/105919_milquet-vraagt-media-het-woord-allochtoon-niet-te-gebruiken.html.

³⁸³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 134.

Waarom hangen jongeren rond in het straatbeeld? Dit is een vraag die strikt gescheiden moet blijven van de vraag waarom hangjongeren strafbare feiten beginnen te plegen. Toch blijken beide vragen vraagtekens op te roepen bij de respondenten. De motivatie voor het “hanggedrag” is hen dan ook onbekend.

Hierbij maken we ons de bedenking hoe politiediensten een fenomeen willen aanpakken, als zij niet kunnen aangeven waarom het fenomeen ontstaan is. Heeft dit gebrek aan kennis te maken met het feit dat je jongeren zelf geen logische verklaring hebben voor hun “hanggedrag”, heeft het te maken met een gebrek aan interesse in de problematiek of is er nog een andere verklaring voor te vinden?

Rondhangen als sociaal fenomeen

Hangjongeren lijken volgens de respondenten vooral niet in staat om hun vrije tijd nuttig in te plannen. Zeker de groep die geen hobby’s heeft en geen sport beoefent. Verveling wordt dan ook vaak genoemd als reden om wat rond te hangen.³⁸⁴ En waar moet men dan naartoe? Thuis willen jongeren niet zitten, en dus belanden ze op straat om een babbeltje te doen of een luchtje te scheppen.³⁸⁵ Daarbij komt dat jongeren die zich in de puberteit bevinden, vaak op zoek zijn naar hun identiteit en deze proberen te ontwikkelen door grenzen af te tasten.³⁸⁶ Dit doen ze het liefst in het gezelschap van leeftijdsgenoten. De meeste respondenten geven aan zelf ook rondgehangen te hebben, en beseffen dus dat dit gedrag bij het opgroeien hoort. Maar dan hebben ze het wel enkel over een aanvaardbare manier rondhangen met vrienden. Van zodra er strafbare feiten worden gepleegd, moet er volgens hen dan ook onmiddellijk tegen de jongeren worden ingegaan.³⁸⁷ Want jongerengroepen houden het niet altijd bij praten en een luchtje scheppen. Jongeren willen zich tegenover elkaar bewijzen. Hoe meer aanzien ze hierbij krijgen, hoe groter hun imago wordt en hoe stoerder ze zich voelen in de groep. Onderzoek in Nederland wees zelfs uit dat jongeren die lichte delinquente feiten plegen, populairder zijn bij hun groepsgenoten dan jongeren die geen feiten plegen. Ook ernstig delinquente jongeren moeten voor hem de duim leggen.³⁸⁸ Het laatste aspect dat hier door de respondenten bij vernoemd werd, is het sociale leven van de jongeren dat zich vooral op straat afspeelt, met hun leeftijdsgenoten. En minder met hun familie thuis. Bij sommige allochtone jongeren lijkt dit zoals eerder gezegd een deel van hun cultuur te zijn.³⁸⁹

Sociale redenen die werden aangegeven in de interviews, worden ook teruggevonden in de literatuur rond de problematiek. Eerst en vooral wordt hier de nadruk gelegd op het belang van de leeftijdsgenoten en het sociaal contact.³⁹⁰ We leren dat handelingen van groepsleden een symbolische waarde kunnen hebben binnen deze groep of een middel kunnen zijn van expressie bij conflicten. Ze vormen dan als het ware een sociaal bindmiddel dat de cohesie en de groepssolidariteit verhoogt.³⁹¹ Dit contact met zogenaamde peers wordt dan ook centraal geplaatst bij de hoofddoelen die jongeren trachten te bekomen terwijl ze rondhangen met vrienden. Ten

³⁸⁴ N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 21.

³⁸⁵ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 142.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 228.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 233.

³⁸⁶ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 40.

³⁸⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.

³⁸⁸ N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 40.

³⁸⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 110.

³⁹⁰ J.J. NOORDE, & R.H. VEENBAAS, *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 1.

³⁹¹ N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 20.

eerste willen ze ontsnappen aan de controle die ze van volwassenen krijgen op andere plaatsen zoals thuis of op school. Ten tweede is het ontmoeten van vrienden al een doel op zich. Jongeren kunnen bij elkaar zichzelf zijn en het contact dat zij met elkaar leggen, helpt hen bij hun ontplooiing, wat ons leidt tot de derde doelstelling, namelijk het ontwikkelingsaspect. En ten laatste trachten ze een gevoel van vrijheid en vrijblijvendheid te bekomen. Er zijn geen volwassenen, geen verplichtingen, en de jongeren kunnen doen wat ze willen, met hun zelfgekozen vrienden.³⁹²

Overlast en strafbare feiten zijn niet hetzelfde

Om een antwoord te geven op deze vraag, kunnen we niet anders dan de literatuur raadplegen. Geen enkele respondent heeft een reden aangehaald die verklaart waarom jongeren beginnen met het plegen van strafbare feiten.

Misschien kunnen de jongeren moeilijk een motivatie geven voor strafbare handelingen, omdat zij een biologische oorzaak hebben. Uit neurologisch onderzoek werd immers geconcludeerd dat er zich in de hersenen centra bevinden die gevaarlijk gedrag afremmen. Deze centra hebben zich bij jongeren echter nog niet voldoende ontwikkeld. Omdat zij deze remming ontbreken, maar wel gevoelig zijn voor onmiddellijke beloning, kan men verklaren dat jongeren strafbare feiten gaan plegen om kicks te ervaren of snelle bevrediging te bekomen.³⁹³

Er moet echter wel een onderscheid worden gemaakt tussen het veroorzaken van overlast en het plegen van serieuze feiten. We hebben daarnet al uitgelegd dat er verschillende types hanggroepen zijn. Daar waar het voor jongeren uit criminele hanggroepen aanvaardbaar is als iemand van hun groep een inbraak pleegt, of een overval, zal dit door hinderlijke groepen minder aanvaard worden.³⁹⁴ Straatbendes en/of overlastgevende groepen zouden vooral op zoek zijn naar de kick en de status die strafbare feiten hen opbrengen.³⁹⁵ Voor de criminele groepen en/of jeugdbendes zou hun motivatie vooral in de financiële belangen liggen.³⁹⁶

We focussen ons hier vooral op individuele factoren. Het bij een groep willen horen, of geld willen verdienen, zijn immers verrijkend voor de jongere zelf, maar hebben niet altijd iets te maken met groepsdruk of een groepsgevoel. Deze factor moet toch ook even belicht worden. De invloed van leeftijdsgenoten op jongeren is groot en complex. Als zij dan van buiten uit een dreiging of stigmatisering voelen op hun groep en het (onschuldige) gedrag dat zij stellen, is het mogelijk dat de groep nog hechter samenklit en zich tegen de buitenwereld keert. Dit werkt volgens het principe van actie-reactie waardoor een vicieuze cirkel ontstaat; de jongeren voelen zich niet begrepen en richten zich meer tot hun groep, waardoor de gemeenschap het gevoel krijgt dat de jongeren snode plannen beramen, en zich bekrachtigd zien in hun oorspronkelijke denkbeeld over de groep.

6. Conclusie

³⁹² N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 25.

³⁹³ P. DE BRUYCKERE, & B. SMITS, *De jeugd van tegenwoordig sociaal, eenzaam, lui, cool, braaf, slim, rebels*, Leuven, Uitgeverij LannooCampus, 2011, p 28.

³⁹⁴ J. TERPSTRA, Youth subculture and social exclusion, *Young*, 2006, (14), p 94.

³⁹⁵ A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, 2010, *Proces* (89), 4, 219.

³⁹⁶ A. VAN WIJK, T. VAN HAM, & H. FERWERDA, Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, 2010, *Proces* (89), 4, 219.

De feiten die in dit Vlaams onderzoek met rondhanggedrag worden geassocieerd, gaan van zeer onschuldig praten met vrienden, over overlast, naar vandalisme en zelfs wapendracht. Er worden eveneens zeer weinig zware problemen gemeld die nog niet aangepakt werden. We hebben bij het bespreken van deze feiten ook vastgesteld hoe belangrijk de informatie-uitwisseling is tussen gemeenschap en politie, maar ook tussen school en politie.

Het “hanggedrag” op zich kan zich op elke plaats voordoen waar de jongeren zich goed voelen, en op elke plaats waar zij komen om eten of drinken te vinden of na een vrijetijdsbesteding. Veel infrastructuur hebben zij niet nodig. We hebben echter wel gezien dat het aanbieden of wegnemen van kleine infrastructuurle middelen, wel kan bijdragen aan de aanpak van overlastproblematiek.

Wat betreft het tijdstip van rondhangen stellen we vast dat dit op elk moment kan voorkomen waarop een jongere niets te doen heeft. Men stelt piekmomenten vast tussen april en oktober, als de weersomstandigheden en temperaturen het toelaten, maar zelfs bij regenweer blijven meldingen binnenkomen vanuit overdekte hangplaatsen.

Jongeren die rondhangen stellen niet altijd dezelfde problematiek. Dit is deels afhankelijk van het type groep waarin ze zich bevinden. Het is dan ook zeer belangrijk om, voor het uitstippelen van een beleid, eerst te achterhalen welke karakteristieken de betrokken hanggroepen hebben.

Voor dit beleid of actieplan, raden de respondenten aan om een goede partnerwerking te organiseren. Communicatie naar de jongeren toe is belangrijk, maar ook de ouders, de school, de gemeenschap, de media en leeftijdsgenoten kunnen betrokken worden.

DEEL 3: De (on)zin van een eenvormig beleid

1. Nieuw fenomeen

Als we een fenomeen willen aanpakken, is het belangrijk te weten wat het inhoudt, maar ook hoe het ontstaan is. Een belangrijk aspect van rondhangen, is dat het zeker geen nieuwheid is. Hoewel het in de vorige eeuw, in de jaren '90, voor het eerst als probleem beschouwd werd, bestaat het fenomeen al eeuwen. Zelfs oude Griekse filosofen, zoals Aristoteles, uitten hun bezorgdheid over het afnemende respect van hun kinderen.³⁹⁷ Politie mensen zien jongeren al decennia rondhangen in het straatbeeld.³⁹⁸ En dat rondhanggedrag al langer bestaat, bevestigen ook onze onderzoekseenheden.³⁹⁹ Dertien respondenten van de tweeëntwintig gaven voor hun interview aan zelf ook rondgehangen te hebben met vrienden toen zij jonger waren. Respondent D benadrukt daarbij dat zij op die momenten zeker geen drugs aan het dealen waren, en dat die link toen ook niet onmiddellijk werd gelegd.⁴⁰⁰ Maar toch lijken de meldingen hierover de laatste tijd te stijgen.

³⁹⁷ M. PRINS, *De deugd van tegenwoordig: onderzoek naar jongeren en hun grenzen*, Nijmegen, Raboud Universiteit Nijmegen, 2008, p 38.; N. VAN CEULEBROECK, (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 40.; K. RAES, *Jeugd op de dool*, Gent, Academia Press, 2009, p 29.

³⁹⁸ M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEJERS, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 9.

³⁹⁹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 143.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 227.

⁴⁰⁰ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 194.

Respondent B voelde deze stijging van meldingen zeer goed aan toen hij door omstandigheden acht maanden zijn post verliet.⁴⁰¹ Nadat hij zijn functie binnen zijn oorspronkelijke team terug aanvatte, merkte hij op dat hij voor het minste feit een melding kreeg vanuit de gemeenschap. Alsof de burgers plotseling veel veeleisender waren geworden. Het is interessant om te achterhalen wat deze stijging veroorzaakt.

Volgens onze respondenten, hingen mensen vroeger op straat omdat ze zo sociaal contact zochten met burens en vrienden. Jongeren gingen naar pleintjes voetballen en basketballen⁴⁰², maar ook oudere mensen zaten vaker op straat met de burens te babbeltje te doen.⁴⁰³ Er kon minder beroep worden gedaan op technologie zoals tv's, computers, gsm's en sociale netwerken. De laatste jaren is onze straatcultuur echter zwaar ingebonden en leven (voornamelijk autochtone) mensen meer in hun eigen cocon. Wilt dit echter zeggen dat de jongeren van vroeger nu niet meer rondhangen? Hangt een deel van deze "oude jongeren" nu niet rond in allerlei drankgelegenheden of op clubvergaderingen die tussen pot en pint worden gehouden? Hoewel we kunnen opmerken dat deze doelgroep uit het straatbeeld is verdwenen en dus minder in het oog springt voor overlast, willen we wel aangeven dat rondhanggedrag evolueert. Deze "hangouders" zullen zichzelf waarschijnlijk niet bestempelen als overlastgevend of als "rondhangers", maar in wezen zoeken zij, net als de jongeren, contact met gelijkgestemden om hun vrije tijd op een, voor hen, aangename manier in te vullen.

De politiemensen uit ons onderzoek bevestigen de eerdere bevinding dat het subjectieve gevoel van onveiligheid de laatste jaren sterk is toegenomen, en de tolerantiedrempel afgenomen⁴⁰⁴. Mensen raken sneller geagiteerd door gedrag van anderen, maar durven zelf niet meer zo snel op hen af te stappen om het zelf uit te klaren.⁴⁰⁵ In de literatuur wordt dit verklaard door de zogenaamde 'stranger-dangers', ofwel de angst voor vreemden.⁴⁰⁶ Doordat men individualistischer en minder tolerant is geworden, kent men de andere mensen in de wijk niet meer. Daarboven komt dat jongeren zichzelf een stukje van deze wijk gaan toe-eigenen en dit gaan gebruiken op een manier die niet altijd wordt goedgekeurd door de volwassenen die er wonen. De kloof tussen volwassenen en jongeren lijkt hierdoor in bepaalde wijken te verbreden.⁴⁰⁷ Een van de hoofdredenen waardoor politiemensen in contact komen met jongerengroepen, zijn de oproepen van deze melders/klagers. Als we kunnen begrijpen waarom de meldingen stijgen en wat het onveiligheidsgevoel blijft voeden, kunnen we ervoor trachten te zorgen dat dit gevoel geleidelijk aan weer wordt weggenomen, waardoor de invloed hiervan op de meldingen kan worden onderzocht.

⁴⁰¹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 143.

⁴⁰² Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 109.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 227.

⁴⁰³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 166.

⁴⁰⁴ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 190.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 205.; M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEIJER, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoos BV, 2008, p 6.; L. VAN NOIJE, 19. De jeugd van tegenwoordig, in: A. VAN DEN BROECK, R. BRONNEMAN-HELMERS, & V. VELDHEER, *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010*, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010, p 438.

⁴⁰⁵ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 192.

⁴⁰⁶ J. DE WELTEN, S. DE VISSCHER, & B. VANOBBERGEN, Is een ramp een ramp? De dominante constructie van de publieke ruimte door skaters uitgedaagd, *Pedagogiek*, 2007, 27 (3), p 191.

⁴⁰⁷ M. PEER, & K. TOUSSAINT, *Youth in Stadbroek*, Hogeschool Zuyd, Comparative European Social Research and Theory, 2007, p 14.

Volgens respondent C heeft dit nog met twee andere zaken te maken ook; enerzijds met de verloedering in de buurt, anderzijds met de stijging van kleine criminaliteit. Zijn mening wordt ondersteund door de theorie dat de publieke opinie een belangrijke invloed heeft op de verloedering van de buurt. Een negatief beeld zou er voor zorgen dat de buurt sneller vervalt en de bewoners een negatief imago krijgen.⁴⁰⁸ Mensen liggen wakker van zwerfvuil en hondenpoep in hun straat. Zij ondervinden hinder van hangjongeren voor hun deur die beschadigingen aanbrengen, al dan niet bewust. Als er in de buurt bij iemand wordt ingebroken, wordt er in eerste instantie veel over gesproken. Zolang men niet zelf het slachtoffer is, zal men mogelijk de eerst volgende weken meer bedachtzaam zijn, maar voor de rest voelt men zich meestal niet te zeer betrokken tot de feiten. Na een tijdje hervalt men dan ook in zijn oude gewoonten. Dit staat in contrast tot kleinere criminaliteit zoals fietsdiefstallen. Iedereen kent wel iemand wiens fiets gestolen is, en dagelijks gebeuren er meerdere aangiften van fietsdiefstal in dezelfde wijk. Hoewel de feiten beiden om diefstal gaan, en bij een woninginbraak meestal meer nadeel is, geven beiden volgens respondent C toch een ander gevoel van onveiligheid.⁴⁰⁹ Wanneer we de literatuur hierover raadplegen, vinden we dat dit te maken heeft met de afstand die situaties hebben tot ons als individu. Feiten die dichtbij afspelen zijn concreter en maken ons angstiger om eveneens slachtoffer te worden, dan feiten veraf die eerder diffuus zijn.⁴¹⁰ In het voorbeeld van hierboven kunnen we deze gedachtegang evenzeer toepassen. De angst om slachtoffer te worden van een fietsdiefstal wordt groter dan de angst dat men zal inbreken in de woning, dit omdat men vaker met deze feiten geconfronteerd wordt en men zijn eigen slachtofferschap dus groter inschat. Als kwetsbare doelgroepen, zoals oudere mensen, jonge meisjes en dronken personen, voorbij een groepje van soms 5 tot 10 jongeren moeten, lijkt het voor de respondenten niet verwonderlijk dat zij hierbij een bedreigd gevoel krijgen.⁴¹¹ Deze groepen lijken dan ook een gemakkelijk slachtoffer om overvallen te worden.⁴¹² En hoe klein de minderheid ook mag zijn die effectief bezig is met het overvallen van deze kwetsbare personen, de kans dat iets dergelijk plaatsvindt, boezemt voldoende angst in om een angstgevoel te creëren.⁴¹³ Deze angst wordt nog meer gevoeld als het allochtone jongeren betreffen, die de reputatie van hun eigen bevolkingsgroep tegen hebben⁴¹⁴, of als het jongeren zijn die een repliek of antwoord durven geven⁴¹⁵.

Maar net het feit dat oudere mensen binnen blijven, en jongeren toch nog sociaal contact zoeken met hun vrienden op straat, zorgt mogelijk voor de groter wordende problematiek. Want zolang die ouderen op straat zaten, merkten de respondenten een soort van sociale controle op het gedrag van de jongeren.⁴¹⁶ Dat betekent niet dat er helemaal geen problemen waren toen, maar wel dat de drempel om iets uit te steken hoger was en dat de ouderen hen zelf ter orde riepen als dat nodig was. Er werden dus minder feiten gepleegd waarvoor melding moest worden gemaakt bij de politie.

⁴⁰⁸ L. WARMENBOL, & L. GOOSSENS, *Aandacht in't kwadraat: in 'probleembuurtten' werken met 'probleemjongeren'*, Leuven, Acco, 2006, p 98.

⁴⁰⁹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 163.

⁴¹⁰ F. ANDERDDON ELFFERS, *Overlastbeleving begrijpen en aanpakken: een kennisbasis voor de aanpak van overlast en verloedering*, 2012, p 14.

⁴¹¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 110.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 212.

⁴¹² Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 111.

⁴¹³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 127.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 212.

⁴¹⁴ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 133.

⁴¹⁵ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 192.

⁴¹⁶ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 166.

En dan kunnen we ons de vraag stellen in welke mate deze veranderingen in sociale omgang een invloed hebben gehad op dit fenomeen dat “de versmalling van de sociaal-culturele kloof tussen jong en oud” genoemd wordt⁴¹⁷

Als we opmerken dat het aantal meldingen stijgt, kan de vraag rijzen of de feiten grootschaliger worden en er misschien zelfs gesproken kan worden over bendevoering. Jeugdbendes worden in bepaalde televisieseries en films naar de voorgrond gebracht en kunnen op die manier ook de visie van mensen beïnvloeden. Doch zijn de meeste politiefunctionarissen zeer duidelijk; de problematiek hier in Vlaanderen wordt nog niet zo ernstig ervaren dat onze jongeren totaal ontsporen en opgaan in bendes met een eigen cultuur en onderlinge rivaliteit.⁴¹⁸ Uit de literatuur leren we echter wel dat er een soort “veiligheidsutopie” bestaat bij de mensen. Men wilt alle ruimte krijgen die men nodig acht voor de eigen ontplooiing, maar de anderen moeten aan een strenge discipline onderworpen worden zodat dit mogelijk wordt.⁴¹⁹ Zo worden er ook meer en hogere verwachtingen gesteld naar de jongeren, waardoor het aantal gedragingen dat als ongewenst ervaren wordt, gestegen is.⁴²⁰ Hoe meer gedrag als onacceptabel gezien wordt, hoe meer meldingen men zal krijgen.

Klachten zijn er dus altijd geweest. Generatieconflicten zijn niets nieuws.⁴²¹ Maar de toename van klachten kunnen niet enkel aan het subjectieve onveiligheidsgevoel worden toegeschreven. Het hanggedrag an sich, de waarden en de normen van de mensen en de maatschappij zelf zijn ook veranderd.⁴²² Zo merken de respondenten op dat, waar jongeren vroeger vooral overdag op straat hingen, dit nu voor bepaalde jongeren verschoven lijkt te zijn naar latere uren⁴²³, zelfs 's nachts. En dit hindert de omwonenden logischerwijze in hun nachtrust, wat vroeger minder het geval was.

En dan moet men zich ervan bewust zijn dat ook de politie en de politiek een rol spelen in de stijging van meldingen. De manier waarop men met dit probleem omgaat, is in bepaalde politiezones serieus veranderd. Het probleem werd een beleidsprioriteit en wordt daardoor meer onder de aandacht gebracht. Dat blijkt zowel uit de geraadpleegde literatuur⁴²⁴, als uit de interviews. Vanuit de politie werden de laatste jaren meerdere acties ondernomen om de wijkwerking te promoten naar de bevolking toe. Vooral in bepaalde grootsteden werd de structuur van de wijkwerken veranderd en ontstonden er campagnes die de bewoners moesten uitleggen wie de wijk- en kwartieragenten waren en wat hun bevoegdheden en functies inhielden.⁴²⁵

⁴¹⁷ P. ALLEGAERT, & B. VAN BOUCHAUTE, *Veert10 acht10. De leefwereld van jongeren, Vlaams welzijnscongres over/met jongeren 18 en 19 februari 1999 Kortrijk*, Leuven – Appeldoorn, Garant, p 16.; M. PEER, & K. TOUSSAINT, *Youth in Stadbroek*, Hogeschool Zuyd, Comparative European social research and theory, p 14.

⁴¹⁸ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 145.

⁴¹⁹ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*. Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 24.

⁴²⁰ G. VAN DEN BRINK, *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 113.

⁴²¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 113.

⁴²² Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 227.

⁴²³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 112.

⁴²⁴ L., VAN NOIJE, 19. De jeugd van tegenwoordig, in: A. VAN DEN BROECK, R. BRONNEMAN-HELMERS, & V. VELDHEER, *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010*, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010, p 438.

⁴²⁵ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 143.

2. Aanpak

Aandeel politie en partnerwerking

We komen hier terug op de vraag die we ons aan het begin van deze meesterproef gesteld hebben: *“Vinden politiefunctionarissen dat de bestrijding van de hangjongerenoverlast een probleem is waarbij zij moeten optreden, of vinden ze dit eerder een probleem voor andere, specifieke, partners in het werkveld?”*.

We hebben enkele respondenten gevraagd of zij de meldingen van jongerenoverlast terecht vinden, of eerder overdreven. De respondenten geven wel aan dat sommige oproepen eerder overdreven zijn, mogelijk door het verlagen van de tolerantiedrempel in de maatschappij.⁴²⁶ Zelden werd aangegeven dat bij elke oproep jongeren konden worden aangetroffen, en wanneer men jongeren aantroef, dat zij steeds konden worden betrapt met iets als drugs of wapens.⁴²⁷ Maar anderzijds lijken ze zich ook in te kunnen leven in de situatie van de oproepers,⁴²⁸ en vinden zij het terecht dat hun medewerking wordt gevraagd. Respondent E belicht hierbij de praktische voordelen van een vroegtijdige medewerking. Enerzijds worden jongeren zeer snel ingelicht over de werking van de politie, en hoe zij zowel positief als negatief van betekenis kunnen zijn voor de jongeren zelf, anderzijds kan de politie de situatie van de jongeren in een vroeg stadium beginnen opvolgen, waardoor zij meteen kunnen ingrijpen als hun tussenkomst noodzakelijk wordt.⁴²⁹

Wat hier zeker een vermelding mag krijgen is het bestaan van het fenomeen “politiecultuur”. In België heeft de focus altijd gelegen op de hervorming van de politie als dienst, maar we vinden in de literatuur de kritiek terug dat er weinig of niets is gedaan aan de politiecultuur die zelfs in de literatuur amper aan bod komt.⁴³⁰ Toch wordt benadrukt dat cultuur een belangrijk onderdeel is van een stabiele organisatie, wat politie uiteindelijk ook is, die tot stand komt door omgevingsfactoren en integratievraagstukken.⁴³¹ De politiecultuur heeft een zekere invloed op de manier van werken van de verschillende politiefunctionarissen, die toch over een grote handelingsvrijheid beschikken waarin zij hun opdrachten kunnen vervullen.⁴³² Zij is er eveneens mede de oorzaak door dat personen die er deel van uitmaken, voor elkaar opkomen en een vriendschappelijke band met elkaar hebben. Het gevolg hiervan is dat politiefunctionarissen hun gedrag en hun manier van werken, gaan aanpassen aan de omgeving waarin zij werkzaam zijn.⁴³³ Respondent C sprak over crime-fighters binnen de politie, die werken vanuit het idee dat zij steeds alert moeten zijn en snel ter plaatse moeten komen bij serieuze feiten zoals inbraken, en zo minder belang hechten aan problemen als overlast. Daarbij

⁴²⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 113.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 248.

⁴²⁷ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 140.

⁴²⁸ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 112.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 204.

⁴²⁹ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 208.

⁴³⁰ M. COOLS, B. DE RUYVER, M. EASTON, et al. (Red.), *Governance of security research paper series. Safety, social problems and citizens' perceptions: New empirical data*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 135.

⁴³¹ M. COOLS, B. DE RUYVER, M. EASTON, et al. (Red.), *Governance of security research paper series. Safety, social problems and citizens' perceptions: New empirical data*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 138.

⁴³² P.K. MANNING, *Police work: the social organization of policing*, Cambridge, Massachusetts Institute of Technology Press, 1977, p 162.

⁴³³ M. COOLS, B. DE RUYVER, M. EASTON, et al. (Red.), *Governance of security research paper series. Safety, social problems and citizens' perceptions: New empirical data*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 141.

maakte hij zelf al de kanttekening dat het niet over een meerderheid aan functionarissen gaat.⁴³⁴ Het bestaan van dergelijke individuen in de politiecultuur wordt in de literatuur niet ontkend, ook hier stelt men duidelijk dat deze manier van denken en redeneren slechts voorkomt bij een klein deel van de politiefunctionarissen.⁴³⁵ Dat politie zich te min zou voelen voor opdrachten inzake hangjongerenoverlast, en enkel uit is op het bestrijden van de zware criminele feiten of het voorkomen van no go zones, zoals de respondenten zelf aangeven⁴³⁶, is dus zeker geen vaststaand gegeven. Hoewel dat vooroordeel kan bestaan, gedraagt niet elke jonge garde zich als een “cowboy”.⁴³⁷ De respondenten zijn zeer duidelijk als zij stellen dat een probleem een politieprobleem is vanaf het moment waarop een burger naar hen belt omdat hij overlast ervaart.⁴³⁸ Wel vinden ze dat ze niet alleen mogen staan in de aanpak van dit probleem, hoewel ze af en toe wel dat gevoel krijgen.⁴³⁹ De politie heeft meerdere partners die invloed kunnen hebben in dit verhaal. We gaan hen hier niet in detail bespreken, omdat we hier later nog op terugkomen.

Een punt van kritiek dat door de respondenten wordt aangehaald is dat de maatschappij minder verdraagzaam is geworden. We hebben eerder al gezegd dat rondhangen een deel kan zijn van de cultuur of van de identiteitsvorming van jongeren. Het is eigen aan de ontwikkeling om met vrienden contact te zoeken en schijnbaar doelloos rondhangen is daar een aspect van. Dit wordt ook bevestigd door enkele respondenten. Zij stelen zich de vraag waarom hangjongeren per se moeten verdwijnen van een bepaalde plaats als zij daar eigenlijk geen onregelmatig gedrag stellen. Enerzijds vragen ze zichzelf af waar de jongeren dan naartoe moeten volgens de oproepers.⁴⁴⁰ Anderzijds stelt men zich de vraag op basis waarvan dat zij de jongeren zouden moeten wegsturen. Want ook jongeren hebben het recht om zich in de publieke ruimte te bevinden. Met dit in het achterhoofd, besluit respondent B dan ook dat de problematiek nooit echt weggewerkt kan worden. Welke partners ook betrokken worden, hangjongeren zullen waarschijnlijk van alle tijden blijven.⁴⁴¹ Hij wordt in deze visie ondersteund door enkele van zijn collega’s. Toch onderstreept hij het belang van een aanpak. Zolang er klachten zijn bestaat er een onveiligheidsgevoel en dat moet worden aangepakt.⁴⁴²

Moet de politie deze klachten dan alleen aanpakken? Als we respondenten vragen wie zij zouden betrekken in hun beleid, dan worden de ouders, de school, het gemeentebestuur en de jeugddienst opgesomd als inzetbare actoren.⁴⁴³

Frustraties

Hoewel hangjongerenproblematiek een moeilijk gegeven is, blijken weinig respondenten met frustraties rond te lopen. Uiteraard zijn er altijd politiemensen die het gedrag van de hangjongeren

⁴³⁴ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 183.

⁴³⁵ M. COOLS, B. DE RUYVER, M. EASTON, et al. (Red.), *Governance of security research paper series. Safety, social problems and citizens’ perceptions: New empirical data*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 142.

⁴³⁶ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.

⁴³⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 184.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.

⁴³⁸ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 129.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 205.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 455.

⁴³⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 129.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 218.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 255.

⁴⁴⁰ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 141.

⁴⁴¹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 149.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 227.

⁴⁴² Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 150.

⁴⁴³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 175.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 207.

niet altijd appreciëren, die vinden dat er geen respect meer is voor hun uniform, die aangeven dat na een zoveelste oproep zonder vaststellingen, de ploegen zich niet meer gaan haasten naar een bepaald adres of die stellen dat de houding van de politie tegenover overlast gewoon te laks is.⁴⁴⁴ Respondenten geven zelf aan dat niet iedereen even graag rond de problematiek werkt, maar diep ingewortelde frustraties hierover hebben we niet naar boven zien komen.⁴⁴⁵ Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat de meeste respondenten aangeven dat de problematiek in hun zone niet echt groot is.⁴⁴⁶ Dat respondent B spreekt over een verloren generatie⁴⁴⁷, en dat hij het gevoel heeft dat hij moet dweilen met de kraan open⁴⁴⁸, is een uitzondering op die regel.

Een belangrijk punt bij de aanpak van de problematiek is de houding van de betrokken politieambtenaar en zijn manier van omgaan met de jongeren. Als jongeren de politiemensen blijven schofferen, kan dit voor lichte frustraties zorgen. Respondent A zegt daarom regelmatig anders te reageren dan hoe de jongeren denken dat hij gaat reageren, zo worden zij even in de war gebracht en stopt men met de politiefunctionaris uit te dagen.⁴⁴⁹ Ook de communicatie met de oproepers is van belang. Respondent D geeft aan dat er wrevel kan ontstaan wanneer een oproeper pas uren of dagen na de feiten de politie verwittigt. Patrouilleurs komen dan ter plaatse en stellen vast dat zij te laat werden opgeroepen zodat zij niet meer kunnen tussenkomen. In andere gevallen bellen oproepers wel onmiddellijk, maar als de politie dan niet onmiddellijk voor de deur staat, en de jongeren vertrekken ondertussen van de plaats van de feiten, bellen zij niet terug om te melden dat de politie niets meer kan vaststellen.⁴⁵⁰ Zo'n kleine dingen kunnen echter frustraties opwekken, waardoor we het belang willen onderstrepen van de sensibilisering en inlichting van alle partners in de aanpak van het probleem.

Wat wel naar boven komt binnen de interviews, is een lichte frustratie rond het gedrag van collega's.⁴⁵¹ Hoewel geen enkele respondent woordelijk zegt gefrustreerd te zijn, of dit bij collega's te ervaren, komt in meerdere interviews naar boven dat er een mentaliteitsverschil is tussen enerzijds verschillende diensten⁴⁵², anderzijds jongere en oudere gardes⁴⁵³. En dat men van elkaar het werk minimaliseert en becommentarieert.⁴⁵⁴ En hoewel politiemensen onderling het verschil in teams en aanpak misschien van elkaar onderscheiden, ervaren zij wel dat zij voor de mensen op straat, in een beladen situatie, steeds worden bekeken als het "geheel" politiedienst.⁴⁵⁵ Respondent J noemt het dan ook een illusie om te hopen dat je alle politiemensen op dezelfde golflengte gaat krijgen.⁴⁵⁶

⁴⁴⁴ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 224.

⁴⁴⁵ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 194.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 237.

⁴⁴⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 125.

⁴⁴⁷ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 151.

⁴⁴⁸ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 153.

⁴⁴⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 126.

⁴⁵⁰ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 194.

⁴⁵¹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 173.

⁴⁵² Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 113.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 160.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 224.

⁴⁵³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 130.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 157.

⁴⁵⁴ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 226.

⁴⁵⁵ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 225.

⁴⁵⁶ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 267.

Oudere gardes hebben logischerwijze een zekere ervaring ontwikkeld waardoor ze weten hoe ze met die jongeren moeten omgaan, iets wat de jongere gardes nog ontbreekt.⁴⁵⁷ De jongeren op straat weten deze laatste groep collega's dan ook gemakkelijker te provoceren. We hebben eerder al gezegd dat we terug zouden komen op het belang van een zekere maturiteit bij de politieambtenaar. Want blijkbaar voelen verschillende respondenten dit zelf ook zo aan.⁴⁵⁸ Daarom is een voorstel dat zij een opleiding of tips moeten krijgen over de omgang met jongeren.⁴⁵⁹ Een voorbeeld dat hierbij wordt aangehaald is het nabootsen van politiesirenes. In praktijk ziet men dat sommige GAS-reglementen toelaten om hiervoor een GAS-boete uit te schrijven. Respondent A merkt hierover op dat het vooral de jongere collega's zijn die aanstoot nemen aan dergelijk gedrag en hiervoor boetes uitschrijven. Oudere gardes daarentegen laten zich minder snel provoceren en gaan het gedrag van de jongeren net negeren. Een verklaring hiervoor kan zijn dat deze gardes uit ervaring weten dat het doel van de jongeren net is om de politiemensen op hun paard te zetten, en als puntje bij paaltje komt, en de geschoffeerde inspecteur zou uitstappen om de identiteitskaart van de jongeren te vragen, zij waarschijnlijk de benen zullen nemen en een kat-en-muisspel kan beginnen.

Hoe zo'n opleiding voor jongere gardes er specifiek moet uitzien, is minder snel bedacht. Respondent A zou bijvoorbeeld een cursus organiseren waarbij de cultuur en denkwijze van de jongeren mee worden geïntegreerd⁴⁶⁰, waar respondent C opteert om de jongere gardes, voor ze interventie gaan rijden, mee te sturen met een oudere garde uit het wijkteam om zo ervaring op te doen in de wijk, met de betrokken jongeren.⁴⁶¹ In beide voorstellen wordt er gewerkt met alle gardes die binnenkomen bij de politie. Hier rijst de vraag of het nut heeft om te werken met elke politiefunctionaris, wetende dat bepaalde personen zich totaal niet gaan interesseren in een verdere opleiding of training,⁴⁶² of dat enkele diensten, zoals respondent F aangeeft, zich nu reeds de "vuilbak van de politie" ervaren, zodat die extra opleiding enkel als ballast zal worden beschouwd. Respondent E stelt daarom voor om te werken met enkele vrijwilligers die binnen een team de functie van specialist gaan overnemen. Zij gaan dan een extra opleiding volgen, waardoor zij binnen het team ingezet kunnen worden wanneer er zich een bepaalde situatie voordoet met een groep "hangjongeren" die een diepere kennis vereist over hun leefwereld.⁴⁶³ We merken op dat het verschil tussen een gespecialiseerd team en een gespecialiseerde medewerker ligt in het feit dat deze laatste werkzaam blijft binnen hetzelfde team waardoor de interactie en samenwerking constant blijft, waar gespecialiseerde teams bezig zijn met hun eigen opdrachten.

Invloed politiek en media

Media is een zeer machtige actor. Ook bij hangjongerenproblematiek. En dit kan op verschillende wijzen geïnterpreteerd worden. Zo kunnen de media invloed hebben op de perceptie rond de problematiek, maar ook op de gedragingen die de jongeren zelf stellen. Respondent M noemt de media zelfs "het zwakke punt van onze maatschappij".⁴⁶⁴

⁴⁵⁷ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 195.

⁴⁵⁸ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 132.

⁴⁵⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 130.

⁴⁶⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 131.

⁴⁶¹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 171.

⁴⁶² Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 364.

⁴⁶³ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 214.

⁴⁶⁴ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 333.

Jongeren die bijvoorbeeld op televisie beelden zien van jongeren uit andere landen of steden die op straat komen en manifesteren, raken wel eens geprikkeld om dit voorbeeld te volgen.⁴⁶⁵ Doch wordt dit enkel aangegeven door respondenten die in een grootstad werken. Andere respondenten lijken dit copy-gedrag niet op te merken.

De media heeft niet alleen macht op jongeren, buurtbewoners en politiek, maar ook op de jonge mensen die garde willen worden. Zij vertrekken vaak vanuit het beeld dat de politie voortdurend vecht tegen zware criminelen. Wanneer men dan op de politieschool toekomt en met de realiteit geconfronteerd wordt, die inhoudt dat het grootste deel van hun taak bestuurlijk of administratief zal zijn, worden zij vaak ontgoocheld.⁴⁶⁶

Maar ook de politiek weet in bepaalde zones haar macht handig te gebruiken als het er op aan komt. Verschillende respondenten uiten een zeker ongenoegen tegenover het feit dat zij een politieke speelbal lijken te vormen naarmate de verkiezingen naderen. Als men vanuit die zone vraagt om plaats te voorzien voor hangjongeren, waar zij in alle rust kunnen staan, heeft de gemeente daar op momenten geen oren naar.⁴⁶⁷ Maar wanneer de verkiezingen naderen, of burgers komen zelf met klachten⁴⁶⁸, worden allerlei voorstellen gedaan en wordt de politie meer belast met acties rond de problematiek.

Uniform beleid

Op de vraag “*Vinden de politiefunctionarissen dat er in Vlaanderen een eenvormig beleid moet komen rond de hangjongerenproblematiek?*” zou men zeer kort en ontkennend kunnen antwoorden. Geen enkele respondent was voorstander van een uniform beleid. Maar hoe kan dit verklaard worden?

Eenzijds is de problematiek in Vlaanderen niet zo ernstig. Respondent A komt uit een grootstad en zegt dat de problematiek zelfs in zijn zone meevalt. Niet alle jongens zijn even zuiver op de graad, maar de problemen zijn zeker niet onoverkomelijk.⁴⁶⁹

Anderzijds geven de respondenten aan dat er een groot verschil is tussen de problematieken onder de zones.⁴⁷⁰ Dit kan mede verklaard worden omdat er geen eenduidige definitie van het probleem kan worden gesteld. Hierdoor bekijken alle zones de problematieken met een andere visie. Een grootstad is nu eenmaal niet te vergelijken met een dorp. Hierdoor moeten we deze conclusie belichten vanuit een iets kritischer standpunt. Het is niet omdat de grote meerderheid van de respondenten het verschil tussen karakteristieken van de politiezones of steden opgeeft als argument om tegen een uniform beleid te zijn, dat het antwoord sowieso ligt in het opstellen van een lokaal beleid. De geografische eigenschappen zijn inderdaad van belang als men de lokale problematiek bestudeert, maar dat wilt niet zeggen dat twee jongerengroepen binnen een zelfde stad of dorp gebaad zijn met eenzelfde aanpak. We willen hier dan ook benadrukken dat er ook niet zoiets bestaat als een “ideaal lokaal beleid”. Elke jongerengroep dient individueel bestudeerd te worden, en de aanpak van de problematiek dient afgestemd op de problematiek zelf. Dit wil dus

⁴⁶⁵ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 127.

⁴⁶⁶ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 162.

⁴⁶⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 159.

⁴⁶⁸ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 160.

⁴⁶⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 125.

⁴⁷⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 129.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 157.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 201.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 213.

zeggen; indachtig de achtergrond van de jongeren, de structuur van de groep, de feiten die gepleegd worden en de redenen waarom de groep op straat hangt, maar ook de verhoudingen tot de buurtbewoners, de schooluitval en eventuele hobby's die bekend zijn.

Het is dus niet omdat de respondenten eerder negatief staan tegenover een eenvormig beleid, dat de discussie hier stopt voor de onderzoeker. Verschillende respondenten gaven immers aan dat er wel iets mag zijn als een ruggensteun, want een goed beleid bevat een degelijke structuur.⁴⁷¹ Of deze steun nu gegeven wordt in de vorm van een toelijst met alle bestaande middelen, of in de vorm van aanbevelingen, daarover is geen consensus. Maar er wordt wel belang gehecht aan het feit dat men reeds uitgeprobeerde, en mislukte, interventies naast zich kan neerleggen aan de hand van de ervaringen van andere zones. Momenteel wordt er in veel zones uit de losse pols gewerkt, waardoor een beetje structuur wenselijk kan zijn.⁴⁷² Van belang bij zo'n ruggensteun is dat de wettelijke basis voor het handelen duidelijk wordt uitgeschreven.⁴⁷³

Wanneer men een groepsgebonden beleid wenst uit te stippelen moet men wel rekening houden dat het haalbaar is voor de uitvoerders en dat het de nodige nazorg kan bieden. En de respondenten merken, zowel bij zichzelf als bij hun partners, dat het ter beschikking krijgen van tijd en middelen niet altijd evident is.⁴⁷⁴ Het is onrealistisch om een beleid uit te willen schrijven dat op een week tijd de problematiek van rondhangende jongeren oplost. Respondent C stelt duidelijk dat men minstens 2 uur per dag moet kunnen werken gedurende een 6-tal weken, alvorens men een problematiek weg krijgt.⁴⁷⁵ Vanwaar hij deze gegevens haalt, is niet duidelijk, maar we kunnen zijn redenering wel volgen. De haalbaarheid van een beleid wordt eveneens bepaald door het aantal personen dat ter beschikking staat. Respondent G bekritiseert het gebrek aan continuïteit in de aanpak van de overlastproblematiek. Want als zij, als leidinggevende, specifieke patrouilles voorziet, en deze worden vervolgens ingezet om interventie te rijden, dan schiet er niet veel meer over van haar actie en blijft de problematiek links liggen.⁴⁷⁶

Verschuiving

Voor we beginnen aan een opsomming van mogelijke tools die ter beschikking zijn bij de aanpak van de problematiek, staan we stil bij een punt waar de respondenten in vijftien van de twintig interviews zelf op terugkwamen. Namelijk dat, voor welke aanpak men ook kiest, het probleem van hangjongeren nooit volledig zal worden weggewerkt, maar zal verschuiven.⁴⁷⁷

⁴⁷¹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 152.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 214.

⁴⁷² Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 152.

⁴⁷³ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 153.

⁴⁷⁴ Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 531.

⁴⁷⁵ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 160.

⁴⁷⁶ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 235.

⁴⁷⁷ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 150.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 164.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 255.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 359.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 489.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 535.

Dit ziet men zeker terug bij groepen waar jongeren van verschillende gemeenten samenkomen. Als in de ene gemeente doorgedreven controles worden uitgevoerd, hangen de jongeren gewoon rond in een andere gemeente waar iemand anders van hun groep woont.⁴⁷⁸

3. Middelen

De volgende middelen moeten niet zwart-wit benaderd worden.⁴⁷⁹ Wij willen benadrukken dat eventuele voor- en nadelen die door respondenten worden opgegeven, voortkomen uit hun ervaringen en hun individuele visie. Verschillende respondenten hebben ons zelf aangegeven dat zij het nuttig vinden om inzicht te krijgen in de ervaringen van andere politiezones.⁴⁸⁰ Respondent G uit dan ook haar verbazing dat de politiezones elkaar niet op de hoogte houden van tools die nuttig zijn en tools die in de praktijk onbruikbaar zijn.⁴⁸¹ Maar dan moet de lezer in het achterhoofd houden dat een bepaalde tool misschien nutteloos kan zijn in zone A, maar juist efficiënt in zone B.

Ook moet er stilgestaan worden bij het feit dat we de aanpak van hangjongeren hier vanuit één groep actoren beschouwen. Politie en justitie interventies zijn vaak repressiever dan die van andere partners.⁴⁸² Het is dan ook interessant om op te merken dat meer preventieve en sociale interventies zoals het mobiliseren van bewoners, religieuze vertegenwoordigers, of straathoekwerkers, en het opstellen van individuele heropvoedende programma's niet behoren tot het takenpakket van onze doelgroep. We merken op dat onze respondenten wel weten dat deze interventies bestaan, maar niet altijd even goed inhoudelijk op de hoogte zijn van het verloop ervan.

Een grondig evaluatieonderzoek op de gebruikte maatregelen zou een beter inzicht kunnen geven in de efficiëntie, de positieve en de negatieve effecten van deze maatregelen, belicht vanuit meerdere invalshoeken. Hierbij zou men in gedachten moeten houden dat elke "probleemgroep" apart moet worden benaderd, alvorens men een tool kan zoeken die moet helpen bij de aanpak van het probleemgedrag. Enkele belangrijke factoren die hierbij een rol spelen zijn de geografische mogelijkheden en beperkingen, het type hanggroep en probleemgedrag, maar ook de plaatselijke karakteristieken van de gemeenschap, de achterliggende redenen die het probleemgedrag veroorzaken, maar ook de input die de jongeren zelf willen en kunnen bijdragen aan dit beleid.

Dit onderzoek is te beperkt in omvang om uitspraken te doen rond haalbaarheid, betrouwbaarheid en efficiëntie, maar wenst wel een indicatie te geven om op die manier tegemoet te komen aan een behoefte die duidelijk van de praktijk uit werd naar voren gebracht.

3.1. Preventie en Repressie

Het viel ons op dat veel respondenten spraken over overlast in de zin van; het hinderen, uitdagen of beschimpen van derden. Uit eerdere bevindingen in deze thesis halen we dat jongeren graag kicks ervaren, nog niet veel controle hebben over gevaarlijk of ongepast gedrag, en indruk willen maken

⁴⁷⁸ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 169.

⁴⁷⁹ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 198.

⁴⁸⁰ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 254.

⁴⁸¹ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 243.

⁴⁸² S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 4.

op leeftijdsgenoten. Stoer gedrag tegenover derden, maakt dan ook maar pas indruk als hun vrienden erbij zijn. Uit een eerder onderzoek, waarin een aantal overtredingen en misdrijven werden geanalyseerd, leren we dat het niet abnormaal is dat feiten als schelden en beledigen zo vaak naar boven komen bij hangjongeren. De jongere voelt zich daarbij gesterkt in zijn handelingen omdat hij zich kan verschuilen in de anonimiteit van de groep.⁴⁸³ We kunnen vermoeden dat dit gevoel van anonimiteit een belangrijk effect zal hebben op het gedrag van jongeren. Hen aanspreken in die groep kan dan ook beter weloverwogen gebeuren. Want als de jongeren zich bedreigd voelen en het gevoel krijgen dat zij het aanzien bij hun vrienden verliezen, zullen zij anders uit de hoek komen, dan wanneer ze het gevoel krijgen gerespecteerd te worden. Het merendeel van de respondenten geeft zelf aan dat zij communicatie met de jongeren belangrijk vinden.⁴⁸⁴ Mensen klagen bij de politie over het gedrag van jongeren, maar slaan hierbij vaak de stap over om zelf naar de jongeren toe te stappen en hen met de feiten te confronteren. Meerdere respondenten geven echter aan dat dit een foute houding is, en bevestigen hierbij de theorie dat er geïnvesteerd moet worden in een mentaliteitsverandering om het negatieve beeld rond de rondhangende jongeren in te perken.⁴⁸⁵ Hoewel men begrip kan opbrengen voor het gevoel van onveiligheid, of de angst om nadien geïnterviewd te worden door de jongeren, is men ervan overtuigd dat communicatie een belangrijk middel is om tot resultaten te komen. Hoe sneller de jongeren uit de anonimiteit zijn gehaald, hoe groter de drempel wordt om feiten te plegen die hen bij de politie in de kijker werpen.⁴⁸⁶ De jongeren voelen zich op die manier toch deels gecontroleerd en zullen de overlast trachten te beperken. Communicatie wordt, volgens ons, zodus een van de belangrijkste preventieve maatregelen. Maar respondent U blijft toch nuchter bij het louter communicatief optreden. Het is immers niet omdat de overlast beperkt wordt, dat men de jongeren uit de criminaliteit houdt.⁴⁸⁷

Respondent A legt dan ook de nadruk op het feit dat hij verwacht dat jongeren respect opbrengen voor hem, maar dat dit enkel verkregen kan worden als men als politiefunctaris ook respect toont naar de jongeren toe. En dat respect begint al bij het begroeten van mensen. Dit tweerichtingsverkeer is zeer belangrijk.⁴⁸⁸ Hiermee verwijst hij eigenlijk naar de wisselwerking die nodig is tussen politiemensen en jongeren. Politiemensen kunnen wel verwachten dat de “burgers” hen benaderen als de “baas op straat”, maar zij moeten daarbij ook rekening kunnen houden met de verwachtingen van deze “burgers”.⁴⁸⁹ Respondent A wijst er dan ook op dat jongeren moeten weten dat zij op de vingers getikt worden voor feiten die ze verkeerd doen, maar anderzijds, dat zij ook

⁴⁸³ H.B. FERWERDA, *Jeugdcriminaliteit en de rol van de groep. De groep als negatieve voedingsbodem, J* - Tijdschrift over jongeren*, 2000, 1 (1), p 41.

⁴⁸⁴ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 206.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 223.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 370.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 433.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 454.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, p 471.

⁴⁸⁵ L. WARMENBOL, & L. GOOSSENS, *Aandacht in't kwadraat: in 'probleembuurtten' werken met 'probleemjongeren'*, Leuven, Acco, 2006, p 98.; S. BRUIER-DESMETH, V. CAPRASSE, J. CHRISTIAENS, D. DE FRAENE, E. ENHUS, C. NAGELS, & S. SMEETS, *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 48.

⁴⁸⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 118.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 448.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 459.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 472.

⁴⁸⁷ Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 478.

⁴⁸⁸ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 135.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 144.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 172.

⁴⁸⁹ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 55.

terecht kunnen bij de politie wanneer zij zelf hulp nodig hebben bij problemen.⁴⁹⁰ Hoe meer men de jongeren als overlastplegers, crapuul of bandieten gaat behandelen, hoe meer zij zich zullen afkeren van de persoon die voor hen staat. Hiermee wilt men niet zeggen dat de jongeren niet mogen worden aangepakt op zaken die zijn mispeuteren, maar wel dat men de jongeren op een normale manier moet benaderen en aanspreken.⁴⁹¹

Communicatie is dus een belangrijk preventief middel dat best gebruikt wordt in combinatie met de fysieke aanwezigheid op het terrein. Zeker als er gesproken wordt over een overlastprobleem, is het volgens onze respondenten belangrijk om lijfelijk aanwezig te zijn.⁴⁹² Dit kan echter niet door alle politiediensten even gemakkelijk gebruikt worden. Een wijkinspecteur heeft hiervoor meer tijd, dan bijvoorbeeld een inspecteur van de interventie of een inspecteur van een gespecialiseerde eenheid.⁴⁹³ Vandaar geven de respondenten zelf het nut aan van vergaderingen en briefings waar iedereen aandachtspunten naar boven kan brengen waarvoor de andere collega's alert moeten zijn.⁴⁹⁴

Voorkomen is beter dan genezen, maar preventie is niet oneindig. Politie moet volgens de respondenten nog steeds de baas blijven op straat.⁴⁹⁵ Maar als de jongeren de grenzen overschrijden, moet er effectief repressief worden opgetreden.⁴⁹⁶ Dat gebeurt volgens enkele respondenten op het moment dat de GemeenschapsGerichte PolitieZorg (GGPZ) niet meer voldoet.⁴⁹⁷ GGPZ is een concept dat verwijst naar de wijze waarop politiefunctionarissen moeten omgaan met de mensen om hen een zeker standaard te kunnen bieden van politiezorg.⁴⁹⁸

Als we dit lezen, lijkt het alsof de politie tracht zo veel mogelijk preventief op te treden. Zeker omdat het merendeel van de respondenten, zoals hierboven vermeld, communicatie zo belangrijk vindt. Doch bestaat er rond dit punt meer discussie dan we in eerste instantie hadden verwacht. Respondent J geeft echter als enige aan dat de politie als dienst te repressief werkt. Zij ondersteunt dit door ons te wijzen op enkele van de hier volgende tools die men kan gebruiken bij de aanpak van "hangjongerenproblematiek". GAS-boetes, VIP'en, Muzak,... het zijn bijna allemaal manieren om bestraffend (repressief) te werken, tegenover een beperkter aantal bekrachtigende tools.⁴⁹⁹ Respondenten F en N stellen dan weer dat de politie een laatste stap is in een heel proces, waarin het voor preventie te laat is. Zij delen de mening van respondent T niet, die eerst bestuurlijk zou proberen om de problematiek op te lossen,⁵⁰⁰ want volgens hen is het nutteloos dat de politie de preventieve manier ook nog eens gaat proberen, nadat verschillende andere partners reeds

⁴⁹⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 113.

⁴⁹¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 135.

⁴⁹² Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 117.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 302.

⁴⁹³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 114.

⁴⁹⁴ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 207.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 234.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 246.

⁴⁹⁵ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 118.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 196.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 308.

⁴⁹⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 119.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 151.

⁴⁹⁷ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 157.

⁴⁹⁸ P. PONSAERS, De verhouding politie – wetenschappelijk onderzoek. Kritische evaluatie van 25 jaar politieonderzoek in Europa en de Angelsaksische wereld, in: W. BRUGGEMAN, E. DEVROE, & M. EASTON (Eds.), *Panopticon Libri 4: Evaluatie van 10 jaar politiehervorming: Terugkijken in het verleden en vooruitkijken in de toekomst*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 100.

⁴⁹⁹ Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 273.

⁵⁰⁰ Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 463.

“mislukt” zijn in hun preventie.⁵⁰¹ En alleen repressief werken, dat biedt volgens respondent K geen oplossing, het zou enkel voor een escalatie van de problemen zorgen.⁵⁰² Deze moeilijke discussie wordt ook gevoerd in de literatuur. Enerzijds komt men met het argument dat het nadeel dat preventief werken ongewild met zich meedraagt, is dat het ontwikkelen van preventieve tools, waarbij jongeren en hun ouders betrokken worden, er mede voor kan zorgen dat zij een gemarginaliseerde stempel krijgen in hun omgeving.⁵⁰³ Anderzijds stelt men dat jongeren goed genoeg weten wat zij verkeerd doen, en helemaal geen zin hebben om erover te praten met volwassenen. Ze weten welke norm geschonden werd, en hoeven geen verdere uitleg te krijgen over hun “overtreding”.⁵⁰⁴

3.2. *Activiteiten*

Jongeren die aan het sporten of aan het werken zijn, kunnen niet voor overlast zorgen. Investeren in sportactiviteiten, scholing of vooruitzichten op een baan, kunnen, volgens sommige bronnen, dan ook overlastbeperkend werken.⁵⁰⁵ Ook de respondenten staan over het algemeen positief tegenover het aanreiken van activiteiten aan de jongeren⁵⁰⁶. Deze kunnen georganiseerd worden op geschikte locaties op momenten dat de scholen gesloten zijn.⁵⁰⁷ Doch ligt deze mogelijkheid niet in handen van de politie, maar in die van partners. Een van deze initiatieven wordt beschreven door respondent K. In zijn zone heeft de preventiedienst de jongeren begeleid bij het opstarten van een muziekgroepje dat bestaat uit jongeren die voorheen doelloos rondhingen op straat.⁵⁰⁸

Een bemerking die hier wel vaker bij terugkomt, is dat jongeren op deze manier korte tijd van de straat worden gehouden, maar dat deze oplossing zijn beperkingen heeft. Na de activiteiten zwerven jongeren terug rond en komen er opnieuw klachten binnen, en deze klachten komen nu ook meer van op de plaatsen waar de jongeren uiteen gaan na de activiteit. Jongeren blijven daar nog even hangen, praten nog wat na en verleggen zo als het ware hun hangterrein. Dit gedrag is echter niet onoverkomelijk. Je kunt de jongeren niet 24 op 24 bezighouden.⁵⁰⁹ Men kan zich dus afvragen in welke mate deze oplossing een druppel op een hete plaats is

3.3. *Hangplekken en Honken*

Hangplekken worden door de stad of gemeente ingericht voor de jongeren uit de buurt. Dit kunnen sportterreinen zijn, maar ook gewone pleintjes met een of twee banken waar de jongeren kunnen zitten. Zo hoopt men dat de jongeren samenkomen op een speciaal voorziene plaats en dat de

⁵⁰¹ Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 356.

⁵⁰² Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 279.

⁵⁰³ N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 15.

⁵⁰⁴ G. VAN OENEN, Geslaagde emancipatie als probleem voor de politie, *Justitiële verkenningen*, 2012, 38 (5), p 91.

⁵⁰⁵ M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEJERS, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 40.

⁵⁰⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 117.; Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 148.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 241.

⁵⁰⁷ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 151.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 371.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 455.

⁵⁰⁸ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 278.

⁵⁰⁹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 149.

overlast uit de verschillende omliggende straten afneemt.⁵¹⁰ Een zeer simpele structurele aanpassing is bijvoorbeeld het plaatsen van vuilnisbakken of afdakjes op plaatsen waarvan geweten is dat jongeren er regelmatig rondhangen.⁵¹¹ Dit lijkt banaal, maar als mensen klagen over zwerfvuil dat wordt achtergelaten, moet men beginnen met zich de vraag te stellen waarom de jongeren het vuil achterlaten. Dit kan zuiver moedwilligheid zijn en laksheid van de jongeren, maar het kan ook dat er gewoon geen voorzieningen zijn om het vuil weg te gooien. En dan is het gemakkelijker om dat papiertje te laten liggen dan het in de broekzak mee naar huis te nemen.

Tegenover het systeem van het opbouwen van hangplaatsen kunnen dus ook infrastructurele veranderingen worden doorgevoerd om hangplaatsen, waar overlast wordt gemeld, weg te nemen.⁵¹² Soms volstaat het een bank te verwijderen of meer licht te voorzien om de jongeren zich te laten verplaatsen.

De belangrijkste partners bij het inrichten van zo'n hangplaats of honk zijn gemeente of stad en de jongeren zelf. Een hangplaats moet immers aantrekkelijk zijn voor de betrokken jeugd, willen zij er gebruik van maken. Hoe interessanter zij die plaats vinden, hoe meer ze er gebruik van zullen maken en hoe meer respect zij er voor zullen hebben.⁵¹³ De politie kan echter ook betrokken worden. Hier stoten we in de literatuur wel op de bemerking dat de gemeente deze plek inderdaad kan inrichten, maar dat ze er niet teveel regels of controle op mogen toeleggen, willen ze de hangplek succesvol maken. Een van de meest aangehaalde doelstellingen van rondhangen is immers het vermijden van controle van volwassenen en hun regels.⁵¹⁴

Het inrichten van ontmoetingsplaatsen voor jongeren stuit toch op enkele bemerkingen van de respondenten. Zo uit respondent B de angst dat deze plaatsen zouden gaan dienen om groepen te vormen die criminele feiten willen plegen. De hangplaatsen zouden dat als het ware dienen als ronselplaatsen.⁵¹⁵ Respondent D stelt zich dan weer de vraag waar deze hangplekken moeten komen. Als zij geen overlast mogen veroorzaken, moeten zij uit de stadskern verwijderd zijn. Maar hoeveel jongeren zullen er dan gebruik van willen maken?⁵¹⁶ Want het oogt natuurlijk vreemd als men, zoals in de zone van respondenten E en F, een hangplek voorziet voor de jongeren, die uiteindelijk niet gebruikt wordt en zelfs helemaal afgebroken werd.⁵¹⁷ Of zoals respondent M aangeeft, een poort rond het speelplein aanlegt die na 18u op slot gaat.⁵¹⁸ Want waarom gaat zo'n pleintje na 18u op slot als de jongeren dan net naar buiten beginnen te komen? Dan gaat het toch volledig aan het doel voorbij? Respondenten S en R weten ons zelfs te vertellen dat in hun zone een speciaal ingerichte hangplek terug werd afgebroken, net omdat de jongeren er begonnen rond te hangen.⁵¹⁹

⁵¹⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 123.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 278.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 340.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 392.

⁵¹¹ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 168.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 455.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 506.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 533.

⁵¹² Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 164.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 477.

⁵¹³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 124.

⁵¹⁴ N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 42.

⁵¹⁵ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 151.

⁵¹⁶ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 198.

⁵¹⁷ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 212.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 222.

⁵¹⁸ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 340.

⁵¹⁹ Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 445.

Een andere bemerking, die uit de literatuur naar boven komt, is of de hangplekken moeten worden gericht op een bepaalde jongerengroep. Er bevinden zich meerdere jongerengroepen in de openbare ruimte, en allen hebben ze eigen interesses en noden.⁵²⁰ Hierbij denken we bijvoorbeeld aan de skateparken die worden ingericht voor skaters.⁵²¹ Dit kan interessant zijn voor een bepaald aantal jongeren, maar niet elke “hanggroep” heeft nood aan een plaats met rampen en railings. Daarbij komt dat niet alle skaters dezelfde noden hebben. Er wordt bijvoorbeeld onderscheid gemaakt tussen parkskaters, streetskaters en pleinskaters.⁵²²

3.4. Controles en Toezichten

Toezichten organiseren en controles houden op de jongeren die rondhangen zijn vaak gebruikte middelen om de jongeren en de probleembuurt in kaart te brengen.⁵²³ Ook de literatuur bevestigt dit, en stelt zelfs dat deze manier van werken de beste resultaten oplevert. Jongeren worden over het algemeen niet graag op de vingers gekeken. Hoe meer gerichte toezichten tijdens gerichte tijdstippen op gerichte plaatsen (of hotspots), des te meer reductie van de criminaliteit.⁵²⁴ Op deze wijze hopen politiemensen onder andere om feiten te kunnen linken aan jongerengroepen die ze eerder hebben gecontroleerd. Door in uniform, preventief aanwezig te zijn, hopen ze de jongeren af te schrikken om strafbare feiten te plegen.⁵²⁵ Waar men bij toezichten vooral aanwezig is, en zich hierbij “Zichtbaar, Aanspreekbaar en Contacteerbaar”, ofwel volgens het ZAC-principe, opstelt, gaat men bij controles effectief de jongeren aanspreken, de identiteit nagaan en hen, indien gewenst, zelfs onderwerpen aan een fouille. Controles zijn belangrijk om uit te zoeken of er zaken zijn gebeurd waarmee de jongeren in verband kunnen worden gebracht.⁵²⁶ We denken bijvoorbeeld aan een melding over het dealen van drugs. In dat geval kan men perfect in de kledij van de jongeren zoeken naar restanten, verdacht veel cash geld of attributen. Het valt immers niet snel voor dat jongeren feiten plegen terwijl de politie naast hen staat.

Een extreme vorm van controleren is de Very Irritating Policing (VIP). De burgemeester geeft hierbij de toestemming om systematische controles te houden op de identiteitspapieren van de jongeren.⁵²⁷ Het doel van die controles is om jongeren het gevoel te geven dat de politie hen in de gaten heeft en hen zo te ontmoedigen om kattenkwaad uit te halen of om voortdurend op een bepaalde plaats rond

⁵²⁰ M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEJERS, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 34.

⁵²¹ J. DE WELTEN, S. DE VISSCHER, & B. VANOBBERGEN, Is een ramp een ramp? De dominante constructie van de publieke ruimte door skaters uitgedaagd, *Pedagogiek*, 2007, 27 (3), p 188.; N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 59.

⁵²² J. DE WELTEN, S. DE VISSCHER, & B. VANOBBERGEN, Is een ramp een ramp? De dominante constructie van de publieke ruimte door skaters uitgedaagd, *Pedagogiek*, 2007, 27 (3), p 198.

⁵²³ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 144.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 169.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 262.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 454.

⁵²⁴ H. MOORS, *Extreem? Moeilijk! Extreem en radicaal gedrag van jongerengroepen in Limburg*, Tilburg: IVA, 2007, p 5.; M. DE VROEGE, A. VAN BAREN, & S. MEJERS, *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 37.

⁵²⁵ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 277.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 397.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 477.

⁵²⁶ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 139. ; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 277.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 302.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 441.

⁵²⁷ Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 486.

te hangen, zodat de overlast voor de buurtbewoners wordt ingeperkt.⁵²⁸ Toch is niet iedereen ervan overtuigd dat deze manier van werken een positief resultaat geeft op de jongeren in hun wijk. Volgens sommige respondenten is de aanpak overbodig in hun zone of zou hij contraproductief werken omdat het de banden tussen de jongeren en de politie zou verhitten⁵²⁹. Andere respondenten stellen zich vragen bij de legitimiteit van systematische controles. Als men zich op hangjongeren richt, is de kans immers groot dat je vaak zelfde jongeren tegen komt. Tot welk moment kun je afdwingen dat een jongere zijn identiteitskaart geeft? Op de duur zeggen zij ook dat je hun identiteit al moet kennen.⁵³⁰ Dit gegeven verandert uiteraard op het moment dat overlast vast te stellen is, in dat geval heb je altijd een wettelijke basis op een identiteitskaart te vragen.⁵³¹

3.5. Gerichte acties

Een van de eerste acties tegen rondhangende jongeren in Vlaanderen, werd georganiseerd in Lanaken.⁵³² Door projectmatig te werken, hoopte men resultaten te bekomen via een gecoördineerde aanpak. In praktijk merken we op dat veel gerichte acties of projecten gebruik maken van technieken die we hier ook los bespreken zoals toezichten, GAS-boetes en combitaksen.

Gerichte acties door politiediensten kunnen zowel preventief als repressief worden uitgevoerd. VIP'en is een eerder preventieve actie. In enkele zones blijken preventieve acties te worden opgesteld in bepaalde perioden van het jaar zoals zomervakantie en nieuwjaarsperiode.⁵³³ Uiteraard bestaan er ook acties die repressief worden opgesteld als de lokale problematiek met de rondhangende jeugd het vereist.⁵³⁴ Wanneer het nodig is kunnen dan speciale diensten worden ingepland, of tijdelijke ploegen worden ingezet, die gericht gaan werken op de overlastproblematiek.⁵³⁵

Het is volgens de respondenten zeer belangrijk dat je communiceert met die jongeren, en hen voldoende uitlegt waarom ze gecontroleerd worden. Niemand wordt graag zonder reden gecontroleerd door de politie. Als je hen dan op een rustige, volwassen manier kunt uitleggen dat er een actie bezig is waarbij rondhangende jongeren een mogelijke doelgroep zijn, en zij dus nog vaker kunnen worden gecontroleerd, dan bekom je meer dan wanneer je zonder verdere uitleg een

⁵²⁸ B.W. VAN DER VALK, *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 11.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 505.

⁵²⁹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 122.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 209.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 221.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 312.

⁵³⁰ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 181.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 196.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 238.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 251.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 307.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 330.

⁵³¹ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 210.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 252.

⁵³² N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 93.

⁵³³ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 122.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 314.

⁵³⁴ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 233.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 246.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 332.; Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 348.

⁵³⁵ Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 246.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 250.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 306.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 482.

zoveelste keer de identiteitskaart van de jongeren eist.⁵³⁶ Hierbij stellen we ons de vraag wat de rol van de patrouilleur hierbij kan zijn. Als jongeren gecontroleerd worden door een patrouilleur die hen een degelijke uitleg kan geven, reageren zij dan anders op een volgende controle als deze gebeurd door dezelfde patrouilleur dan op een andere politiemans? En dit kunnen we ook omdraaien door ons af te vragen of een patrouilleur, die een bepaalde groep jongeren reeds controleerde in het verleden, deze jongeren een volgende keer anders benaderd dan een politiemans die hen voor de eerste keer aanspreekt? Dit is uiteraard de keerzijde van het “hokjesdenken” waarover eerder sprake was. Als men ervoor zorgt dat dergelijke gerichte acties steeds door zelfde mensen worden uitgevoerd, kan dit enerzijds zorgen voor een vertrouwensband tussen de jongeren en de politiefunctaris, maar anderzijds kan het er ook voor zorgen dat andere politiemensen het “jongerenprobleem” niet meer zien als een van hun taken.

Vanuit de literatuur wordt ook op het belang gedrukt van stapsgewijs werken bij het opstellen van een gepast beleid.⁵³⁷ Ons lijkt het niet overbodig om ook gerichte acties stapsgewijs aan te pakken. Gerichte acties richten zich meestal op een fenomeen of een opkomende problematiek, zoals “hanggedrag” en de overlast er rond. Voor men deze aanpakt, is het van belang om degelijk geïnformeerd te zijn, en liefst bij verschillende bronnen. Elke politiezone is anders, alsook zijn problematiek en jongeren. Zoals eerder aangehaald kan communicatie al veel duidelijkheid scheppen en zelfs oplossingen bieden. Indien communicatie op zich niet volstaat, kan, eventueel na eerste maatregelen te hebben getroffen om de situatie te stabiliseren, een overleg met verschillende partners en betrokkenen georganiseerd worden. Hierna kan een gerichte actie worden uitgestippeld waarbij men gewenst partners en tools betreft.

3.6. Partnerwerking

Er is reeds aangehaald hoe belangrijk partners en samenwerking zijn bij de aanpak van hangjongerenproblematiek. Partnerwerking, en dan vooral informatie-uitwisseling zijn dingen waar je tijd voor moet maken.⁵³⁸ De belangrijkste partners zijn we reeds tegengekomen toen we het hadden over de betrokkenen, maar we benadrukken toch nog even het belang van ouderparticipatie en -sensibilisering.

Ouders blijven in het openbare domein verantwoordelijk voor hun kinderen en zo dus ook voor het gedrag dat zij stellen. Uit de interviews blijkt hun rol in dit verhaal dan ook cruciaal te zijn.⁵³⁹ En ook vanuit de literatuur blijkt het belangrijk te zijn dat ouders worden betrokken bij de aanpak van “hanggedrag”, omdat zij vaak een zeer relevante poort zijn tot de leefwereld van de jongeren.⁵⁴⁰

Zoals eerder gezegd kunnen de opvoedingsomstandigheden invloed hebben op het probleemgedrag dat jongeren ontwikkelen. Het is dan ook van belang dat ouders betrokken zijn bij de aanpak van de problemen die het gedrag van hun kinderen met zich meebrengt. Een interessante manier om ouders

⁵³⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 123.

⁵³⁷ N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 90.; M. PEER, & K. TOUSSAINT, *Youth in Stadbroek*, Hogeschool Zuyd, Comparative European Social Research and Theory, 2007, p 25.

⁵³⁸ Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 464.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 482.

⁵³⁹ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 228.

⁵⁴⁰ L. VAN NOIJE, & K. WITTEBROOD, *Overlast en verloedering ontsleuteld: veronderstelde en werkelijke effecten van het Actieplan overlast en verloedering*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, 2009, p 53.

hierbij te betrekken is bijvoorbeeld het systeem van buurtouders. Hier gaan de ouders van de jongeren zelf een oogje in het zeil houden, en hun kinderen, indien nodig, terecht wijzen. Het idee van buurtouders was bij veel respondenten niet gekend, en bij de respondenten die het wel kenden werd het niet of te weinig gebruikt⁵⁴¹.

Dat wilt echter niet zeggen dat het idee de respondenten niet aansprak. Want het belang van samenwerking met en het sensibiliseren van ouders kwam duidelijk naar boven.⁵⁴² Het lijkt allemaal heel onschuldig, want de jongeren trappen toch maar een balletje met wat vrienden. En als er daarbij een autoruit sneuvelt, dan is dat een ongelukje, maar de verzekering betaalt dat toch wel? En daar ziet respondent C nu net wel het probleem.⁵⁴³ Want de ouders zeggen niet tegen hun kinderen dat ze enkele straten verder naar een pleintje moeten gaan om te voetballen, en de interventieploeg die de schade aan de wagen komt vaststellen, zeg hier eveneens niets van naar de jongeren toe, noch naar hun ouders. En die jongeren blijven daardoor op de straat tussen de auto's met hun bal spelen.

3.7. *Administratieve tussenkomst*

Bij strafbare feiten kan er een proces-verbaal of een GAS-pv worden opgesteld. Feiten die niet strafbaar zijn, kunnen worden opgenomen in een bestuurlijk document, ook kort verslag genoemd. Maar deze verslagen blijven meestal op het bureel van de politiedienst en verdwijnen in een archief. Wanneer een bepaalde wijk met aanhoudende klachten zit, kan de politie echter een dossier beginnen opbouwen.⁵⁴⁴ Elk losstaand feit kan banaal lijken, want na een tussenkomst van een patrouille stopt de hinder meestal. Maar al die feiten samengebundeld kunnen wel een beeld geven van de leefbaarheid van de wijk. Het belangrijkste in zo'n dossier is dat het goed wordt gevoed met gegevens. Men noteert namen van de jongeren die rondhangen, men noteert contactgegevens van de jongeren zelf, maar ook van hun ouders, men bundelt meldingen en feiten,... Daarom is het weldegelijk van belang dat politiemensen korte verslagen aanmaken van tussenkomsten die voor hen op het eerste zicht onbelangrijk lijken.

Administratieve tussenkomst kan ook gebruikt worden als stok achter de deur. Hier neigen we naar het machtsmisbruik dat verderop besproken zal worden als het gaat over GAS-boetes. Politiemensen hebben immers enkele machtige middelen om probleemjongeren aan te pakken als zij in wezen niets verkeerd doen. De GAS-boetes zijn daar dus één van, maar ook andere administratieve tussenkomsten zoals onmiddellijke inningen en processen-verbaal van waarschuwing, kunnen handig van pas komen. Waar voor de GAS-boetes nog getwijfeld kan worden in welke mate de bestraft overlast onderworpen is aan de interpretatie van de politieman of -vrouw, bestaat voor elke onmiddellijke inning een wettelijke basis. De overtreding ligt ondubbelzinnig vastgesteld in de

⁵⁴¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 129.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 259.; Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 296.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 372.; Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 496.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 535.

⁵⁴² Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 169.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 208.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 229.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 266.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 535.

⁵⁴³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 168

⁵⁴⁴ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 168.

wegcode.⁵⁴⁵ De boodschap van de respondenten aan hun collega's is dan ook om goed te observeren wat er aan de hand is, en om in het beslissingsveld te springen naar oplossingen die voorhanden zijn.

3.8. Gemeentelijke Administratieve Sancties en Combitaks

Elke gemeente heeft andere karakteristieken en zodus ook andere problematieken. Toch is het belangrijk dat zij haar burgers voorziet in openbare veiligheid, openbare rust en openbare gezondheid. Sinds 13 mei 1999 bestaat er een wet die gemeenten de mogelijkheid geeft om Gemeentelijke Administratieve Sancties (GAS) uit te schrijven voor overtredingen inzake gemeentelijke reglementen en verordeningen.⁵⁴⁶ Op deze manier krijgen de gemeenten een tool aangereikt waarmee zij kort op de bal kunnen spelen bij plaatselijke problematieken, zonder dat zij het parket moeten betrekken. Politie mensen maken voor deze overtredingen een proces-verbaal op en sturen dit door naar de ambtenaar van de gemeente die dit verder opvolgt.⁵⁴⁷ Net als bij onmiddellijke inningen op de wegcode, zal ook een administratieve sanctie niet op het strafblad van de overtreder komen. En bij een gemengd misdrijf, dat zowel strafrechtelijk als met een administratieve sanctie kan worden vervolgd, zal de strafrechtelijke sanctie vervallen als de GAS-boete wordt betaald.⁵⁴⁸ Toch ervaren meerdere politiezones problemen bij het innen van deze boetes. Zo ziet men dat de ambtenaar die de boetes moet innen, eerst de overtreder een weerwoord biedt. Als uit dit weerwoord blijkt dat de situatie ondertussen is opgelost, of de overtreder toont berouw, dan kan de ambtenaar de boete opheffen.⁵⁴⁹ Dat wilt bijvoorbeeld zeggen dat een jongere op de grond spuwt, hij een GAS-pv krijgt van de politie, dit proces-verbaal bij de innende ambtenaar komt die zes maanden de tijd heeft om de boete te innen, en wanneer deze vaststelt dat het geregend heeft en de stoep terug proper is, hij deze boete kan laten vallen. Het werk dat de politieambtenaar steekt in het opstellen van een deftig GAS-pv is zo eigenlijk voor niets geweest. Ook respondent F merkt op dat het betalen van zo'n boete niet altijd degelijk wordt opgevolgd. Reden hiervoor zouden de beperkte mogelijkheden van de uitvoerende ambtenaar zijn. Daarom stelt respondent F voor om de GAS-boete onmiddellijk van de belastingen te houden, zoals men plant te doen met verkeersovertredingen.⁵⁵⁰ In de gesprekken met respondenten F en M hierover, voelen we dan ook een lichte frustratie. Gemotiveerde collega's kunnen door deze manier van werken hun motivatie verliezen.

Louter rondhangen kun je niet aanpakken met een GAS-boete of een combitaks.⁵⁵¹ Dus als men spreekt over jongeren die voor een onveiligheidsgevoel zorgen bij mensen omdat ze voortdurend

⁵⁴⁵ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 183.

⁵⁴⁶ Wet van 13 mei 1999 tot invoering van de gemeentelijke administratieve sancties, BS 10 juni 1999.; A. MAST, J. DUJARDIN, M. VAN DAMME, & J. VANDE LANOTTE, *Overzicht van het Belgisch administratief recht 2009: studenteneditie*, Mechelen, Kluwer, 2009, p 15.; L.M. VENY, & N. DE VOS, Procesbekwaamheid van minderjarigen in bestuurlijke (beroeps)procedures, in: N. CALUWE, *De procesbekwaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, p 109.

⁵⁴⁷ L.M. VENY, & N. DE VOS, Procesbekwaamheid van minderjarigen in bestuurlijke (beroeps)procedures, in: N. CALUWE, *De procesbekwaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, p 116.

⁵⁴⁸ A. MAST, J. DUJARDIN, M. VAN DAMME, & J. VANDE LANOTTE, *Overzicht van het Belgisch administratief recht 2009: studenteneditie*, Mechelen, Kluwer, 2009, p 15.

⁵⁴⁹ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, 337.

⁵⁵⁰ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 220.

⁵⁵¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 121.

rondhangen in eenzelfde wijk, heeft men een ander middel nodig. De GAS-wetgeving kan dus enkel gebruikt worden vanaf het moment dat er feiten strafbaar worden gesteld in de politie-codex.⁵⁵²

De GAS-wetgeving kan door de wetten van 7 mei 2004⁵⁵³ en 17 juni 2004⁵⁵⁴ ook gebruikt worden voor jongeren vanaf 16 jaar, op voorwaarde dat de ouders, alszijnde de burgerrechtelijk aansprakelijken, betrokken worden bij de bestuurlijke procedure.⁵⁵⁵ Met die verstande dat een jongere tussen 16 en 18 jaar maar een maximumboete kan opgelegd krijgen van €125, waar een volwassene een boetebedrag tot €250 kan krijgen.⁵⁵⁶ Er is ondertussen een voorstel om die leeftijd nog naar beneden te trekken en de bedragen te verhogen, maar dit was in de periode waarin de interviews werden afgenomen nog niet goedgekeurd. Zoals bij alle veranderingen zijn hier ook duidelijke voor-⁵⁵⁷ en tegenstanders⁵⁵⁸ van het idee dat de leeftijd voor GAS-boetes naar beneden moet worden gebracht. Voor jongeren die jonger zijn dan 16 jaar, blijkt nu al in sommige zones de mogelijkheid te bestaan om hen een combitaks te laten betalen als ze vervoerd werden naar het bureel, zoals bij het NERO-project van Lokeren⁵⁵⁹. De combitaks is hier eerder een preventieve kapstok. Jongeren die hardnekkige overlast blijven veroorzaken, worden met de combi naar het commissariaat gebracht en krijgen dan, samen met hun ouders, de optie om een combitaks van 100 euro te betalen of in het NERO-project te stappen. Op die manier kan er toch een soort straf worden opgelegd, ware het dan niet in de vorm van een proces-verbaal.

De GAS-wetgeving is echter niet onomstreden. Het is een middel dat machtsmisbruik niet helemaal uitsluit. Hoewel geen enkele respondent zegt weet te hebben van concrete feiten inzake misbruik⁵⁶⁰, geven wel enkelen onder hen toe dat ze het mogelijk achten dat er collega's zijn die misbruik maken van dit middel.⁵⁶¹ Waar respondent K waarschuwt om er geen "pest-reglement" van te maken,⁵⁶² belicht respondent C dit "misbruik", waarvan hij wel duidelijk aangeeft dat het in zijn zone niet voorkomt, echter op een andere manier. Hij stelt dat de burgers verwachten dat de politie optreedt tegen dergelijk, overlastgevend, gedrag. Want als de politiemensen dit niet doen, kunnen zij evengoed thuis blijven. Op deze manier praat hij misbruik van de GAS-boetes niet goed, maar tracht hij wel aan te geven hoe men dit soort praktijken langs de andere kant kan bekijken.⁵⁶³

⁵⁵² Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 121.

⁵⁵³ Wet van 7 mei 2004 tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming en de nieuwe gemeentewet, BS 25 juni 2004.

⁵⁵⁴ Wet van 17 juni 2004 tot wijziging van de nieuwe gemeentewet, BS 23 juli 2004.

⁵⁵⁵ L.M. VENY, & N. DE VOS, Procesbekwaamheid van minderjarigen in bestuurlijke (beroeps)procedures, in: N. CALUWE, *De procesbekwaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, p 110.

⁵⁵⁶ L.M. VENY, & N. DE VOS, Procesbekwaamheid van minderjarigen in bestuurlijke (beroeps)procedures, in: N. CALUWE, *De procesbekwaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, p 114.

⁵⁵⁷ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 145.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 193.

⁵⁵⁸ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 209.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 434.

⁵⁵⁹ N. DESMET, Totaalvisie op overlast – Een boete lost niets op, *Lokaal*, 2011, p 32.; B. VAN HOENACKER, Last van hangjongeren? Zorg dat ze snel vertrekken, *Krax*, 2008, (8), 1, p 21.

⁵⁶⁰ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 146.; Interview Hoofdinspecteur PZ 12, 4 februari, p 457.; Interview Hoofdinspecteur PZ 14, 21 februari, p 532.

⁵⁶¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 122.; Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 179.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 195.

⁵⁶² Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 286.

⁵⁶³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 179.

Maar in plaats van zich daarop te focussen, is het interessant om de voordelen van de GAS-wetgeving voor ogen te houden. Zo biedt zij politiemensen een handige stok achter de deur, voor het geval zij in een situatie terecht komen waar geen andere mogelijkheden zijn.⁵⁶⁴ Het terugschroeven van de GAS-wetgeving zou volgens respondent D inhouden dat enkele leefbaarheidsproblematieken dan ook niet meer aangepakt kunnen worden.⁵⁶⁵

De GAS-wetgeving is geen uniforme wet of richtlijn waar alle politiezones zich aan moeten houden. Gemeentelijk wordt gezocht naar de hoofdpunten die extra aandacht vragen. Zo komt het dat bepaalde grote steden op basis van een GAS-reglement een samenscholingsverbod⁵⁶⁶ uitroepen, waar andere politiezones niet eens beschikken over een GAS-wetgeving.⁵⁶⁷ Hier schuilt een ander probleem voor de praktische aanpak in de meergemeentezones. Een meergemeentezone bestaat, het woord zegt het zelf, uit meerdere gemeenten. Deze gemeenten kunnen in praktijk andere prioriteiten hebben en dus ook andere accenten in hun GAS-reglement. En hoewel het misschien logisch mag lijken dat de gemeentes deze reglementen op elkaar afstemmen, vernemen wij van respondent M dat dit niet altijd het geval is, waardoor politiediensten van die zones zelden teruggaan op GAS-boetes.⁵⁶⁸

Het verhaal van de GAS-wetgeving, wensen we met veel plezier af te sluiten met een opmerking van respondent N. Hij vraagt immers om eens door te denken op het feit dat men ooit voor een jeugdbeschermingsrecht gekozen heeft. Hierbij stelt hij zich dan ook de vraag of dit samen kan gaan met het uitschrijven van GAS-boetes voor minderjarigen. Betrokken respondent merkt, terecht, op dat de jeugdrechter en de procureur een speciale opleiding gekregen hebben om met jongeren om te gaan. Een GAS-boete kunnen de jongeren echt krijgen van elke ambtenaar zonder voorkennis. Op deze manier lijken jongeren, volgens respondent N, maar ook wij kunnen ons hierin vinden, strenger gestraft te worden voor een overtreding op het GAS-reglement, dan voor strafrechtelijke feiten.⁵⁶⁹

3.9. *Werkstraffen*

De meeste respondenten zijn het eens over de GAS-wetgeving; het is een handige tool om achter de hand te hebben, maar in vele gevallen straf je de ouders harder dan de jongeren. Vaak zijn het immers zij die de boete moeten betalen.⁵⁷⁰

Daarom zijn enkele respondenten ervan overtuigd dat het uitdelen van een werkstraf of een opvoedende straf een beter alternatief is om de jongeren zelf te laten opdraaien voor hun daden.⁵⁷¹

⁵⁶⁴ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 145.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 195.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 250.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 311.

⁵⁶⁵ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 195.

⁵⁶⁶ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 119.

⁵⁶⁷ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 382.

⁵⁶⁸ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 336.

⁵⁶⁹ Interview Hoofdinspecteur PZ 08, 28 januari 2013, p 362.

⁵⁷⁰ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 209.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 239.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 311.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 408.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 512.

⁵⁷¹ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 121.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 240.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 271.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 382.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 512.

De jongeren worden zo zelf op hun verantwoordelijkheden gewezen. Indien de werkstraf niet wordt uitgevoerd, zal dan alsnog een GAS-boete betaald moeten worden.

Wanneer wij vragen naar de jongeren en hun mening over de werkstraf, vernemen wij van respondent C dat de jongeren in zijn zone zelf vragende partij zijn.⁵⁷² Respondent P weet ons zelfs te zeggen dat de jongeren in zijn zone regelmatig vrijwillig meewerken aan een opkuisactie of dergelijke, nadat ze betrapt zijn geweest op het achterlaten van zwerfvuil. Het is namelijk zo dat de politie de jongeren niet kan verplichten om een “werkstraf” uit te voeren. Respondent P bezoekt dan ook hun school, confronteert hen en stelt hen de vraag of ze mee willen opruimen. Wanneer de jongere mee heeft helpen opruimen, wordt er geen proces-verbaal voor sluikestorten opgemaakt.⁵⁷³ Dergelijke “acties” komen zelden voor, maar ze lijken wel effect te hebben. In deze “maatregel” zien we geen legaliteitsprobleem omdat de jongeren niet verplicht worden om mee te helpen, en zij uiteindelijk op dezelfde manier worden behandeld als een foutparkeerder: wanneer de bestuurder zijn voertuig onmiddellijk reglementair parkeert, kan de politiefunctaris de boete laten voor wat hij is.

De nadelen die naar boven komen uit onze interviews, met betrekking tot deze werkwijze, zijn enerzijds dat de politie zelf geen werkstraffen als alternatief kan opleggen omdat er geen enkele wettelijke bepaling is die dit toelaat.⁵⁷⁴ Zij kunnen wel een voorstel doen in hun proces-verbaal, maar de uiteindelijke beslissing daarin valt boven hun hoofden. En anderzijds is dit een duur alternatief voor een GAS-boete. Respondenten die de kosten voor een GAS-ambtenaar al veel vonden in vergelijking met wat deze opbrengt,⁵⁷⁵ zullen dit geen haalbaar alternatief vinden omdat bij deze werkwijze beroep wordt gedaan op nog meer mensen die betaald moeten worden, zoals de toezichters op het uitgevoerde werk.⁵⁷⁶ Weinig respondenten geven dan ook aan dat hun zone “werkstraffen” gebruikt, en als dit het geval is, komt dat maar in uitzonderlijke gevallen voor.⁵⁷⁷

3.10. *Avondklok, Straatverbod en Samenscholingsverbod*

Een avondklok, straatverbod of samenscholingsverbod kan worden uitgeroepen als een goed afgewogen bestuurlijke maatregel, en valt zodus onder bevoegdheid van de burgemeester.⁵⁷⁸ Als deze het gevoel krijgt dat de openbare orde in gedrang komt, kan hij een van deze maatregelen treffen voor een bepaalde wijk of straat.

Een avondklok kan gebruikt worden om in bepaalde wijken of op bepaalde pleinen vanaf een bepaald uur de lawaaioverlast te beperken.⁵⁷⁹ Het doel is niet zozeer de jongeren van straat te houden na een bepaald uur, maar wel om de overlast die zij veroorzaken in te perken door bepaalde activiteiten stop te zetten of bepaalde buurten “hang-vrij” te maken.⁵⁸⁰ Op hangplekken is dit

⁵⁷² Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 179.

⁵⁷³ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 382.

⁵⁷⁴ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 180.

⁵⁷⁵ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 287.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 434.

⁵⁷⁶ Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 221.

⁵⁷⁷ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 289.

⁵⁷⁸ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 197.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 435.

⁵⁷⁹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 152.

⁵⁸⁰ B. VAN HOENACKER, Last van hangjongeren? Zorg dat ze snel vertrekken, *Krax*, 2008, (8), 1, p 21.

gemakkelijk omdat men de poort van het voetbalveldje op slot kan draaien, zodat de jongeren geen toegang meer hebben. Op publieke pleintjes en natuurlijk gecreëerde hangplaatsen is dit uiteraard moeilijker te verwezenlijken.

Bij het straatverbod mag een jongeren voor een bepaalde periode niet in een bepaalde straat of wijk komen. Vergelijkbaar met een supporter die een stadionverbod krijgt voor risicomatchen van zijn favoriete voetbalploeg, omdat hij betrokken raakte bij een eerder incident. Respondent K heeft echter geen positieve ervaringen met straatverboden voor “hangjongeren”.⁵⁸¹ Ook respondent M is geen voorstander van een straatverbod. Volgens hem bots je op legaliteitsproblemen omdat men een beperking in gaan en staan oplegt, en dit toch een basisrecht is.⁵⁸² Al voegt hij er wel aan toe dat het straatverbod in zijn zone niet zomaar wordt opgelegd, maar dat de jongere eerst drie kansen heeft gekregen.⁵⁸³

De meningen over het samenscholingsverbod zijn verdeeld onder de respondenten. Men gebruikt het volgens de respondenten dan ook best niet als losstaande maatregel, maar in combinatie met bijvoorbeeld sensibilisering. Doch wordt er wel opgemerkt dat het interessanter kan zijn om preventief een samenscholingsverbod in te roepen, dan dat men nadien repressief gaat moeten werken met een grote groep bestuurlijk aangehouden jongeren die de openbare rust verstoord hebben.⁵⁸⁴

Op deze manieren tracht men het de betrokkenen fysisch onmogelijk te maken om overlast te veroorzaken, doch blijkt uit internationaal onderzoek dat deze manier van werken niet efficiënt is als men de techniek toepast om recidive te voorkomen. Alle vormen van beperking van de bewegingsvrijheid zouden hier onder vallen, ook de technieken die niet echt toepasbaar zijn voor de problematiek die deze meesterproef behartigt, zoals elektronisch toezicht, reclasseringstoezicht en meldingsplicht.⁵⁸⁵

3.11. *Muzak en Mosquito™*

De ideeën achter Mosquito™ en Muzak zijn initieel hetzelfde. Het doel is om jongeren weg te jagen van een bepaalde plaats, door er ofwel een vervelend ultrasoon geluid af te spelen dat enkel jongeren onder 25 jaar horen⁵⁸⁶, ofwel muziek te draaien die niet hoort tot het repertoire van de jongeren, zoals de easy listening muziek aan de supermarkten⁵⁸⁷. Een manier van werken die door onze respondenten ook wel wordt beschreven als het “(weg)pesten van de rondhangende jongeren”.⁵⁸⁸

⁵⁸¹ Interview Commissaris A PZ 06, 18 januari 2013, p 288.

⁵⁸² Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 324.

⁵⁸³ Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 338.

⁵⁸⁴ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 211.; Interview Hoofdinspecteur A PZ 05, 18 januari 2013, p 252.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 514.

⁵⁸⁵ L. VAN NOIJE, & K. WITTEBROOD, *Overlast en verloedering ontsleuteld: veronderstelde en werkelijke effecten van het Actieplan overlast en verloedering*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, 2009, p 54.

⁵⁸⁶ N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 76.; B. VAN HOENACKER, Last van hangjongeren? Zorg dat ze snel vertrekken, *Krax*, 2008, (8), 1, p 21.

⁵⁸⁷ B. VAN HOENACKER, Last van hangjongeren? Zorg dat ze snel vertrekken, *Krax*, 2008, (8), 1, p 21.

⁵⁸⁸ Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 211.

Zoals bij veel middelen zijn er voor- en tegenstanders van deze tools. In het Vlaams parlement heeft dan ook een stevige discussie gewoed toen de invoer van de Mosquito™ besproken werd. Uiteindelijk hebben de tegenstanders gewonnen en werd het gebruik ervan verboden.⁵⁸⁹ In ons onderzoek kwamen we duidelijk meer tegenstanders tegen.⁵⁹⁰ In de interviews was geen enkele zone betrokken die werkt met het systeem van Muzak, en logischer wijze ook niet met de Mosquito™, gezien deze tot heden nog steeds verboden is. Dus ervaringen er rond hebben we niet kunnen ondervragen.

Respondent B herkende de tool wel en maakt een goede vergelijking door te stellen dat aan warenhuizen in zijn zone, misschien onbewust, een zelfde techniek wordt toegepast. Ook daar speelt men muziek die niet eigen is aan de jongeren. Hij was er van op de hoogte dat het gebruik van Muzak soms gecombineerd wordt met blacklights die de acne van de jongeren moet doen oplichten.⁵⁹¹ We kunnen ons de vraag dan ook stellen of dergelijke middelen de politie niet verlagen tot het stellen van handeling die zich bevinden op het niveau van de jongeren die de buurt overlast bezorgen.⁵⁹² Daarbij komt dat dit eveneens een tool is die de kern van het probleem niet aanpakt, en de jongeren alleen maar wegjaagt zodat het probleem zich verschuift.⁵⁹³

3.12. Camerabewaking

Steeds meer politiezones werken met cameratoezicht. De zone waar respondent V werkzaam is, werkt sinds kort zelfs met een camerapatrouille, die door de radiokamer wordt aangestuurd naar opdrachten die zij via cameratoezicht opstellen.⁵⁹⁴ Er zijn maar weinig respondenten die er geen nut in zien. Al was het maar enkel en alleen om een afschrikkend effect te bekomen.⁵⁹⁵ Volgens respondent D kan men tegenwoordig niet meer zonder camerabewaking.⁵⁹⁶ Antwerpen liet zijn camera's in oktober 2012 nog met 17 stuks aanvullen zodat er nu 96 stuks verspreid hangen over de binnen- en de buitenstad.⁵⁹⁷ Een groot aantal, maar op zich krijgen we niet echt het gevoel dat de respondenten een Big Brother-gevoel krijgen. De respondenten zijn zelfs voorzichtig optimistisch over het gebruik van camera's. Zowel preventief als repressief bewijzen zij hun nut. Zo kunnen jongeren gemakkelijker in kaart worden gebracht, en gemakkelijker geïdentificeerd worden, omdat het bekijken van beelden efficiënter kan werken dan het verkrijgen van een beschrijving voor een slachtoffer of getuige die tijdens de feiten in shock verkeerde.⁵⁹⁸ Het blijft volgens hen de problematiek verschuiven in plaats van uitroeien, maar het observatiegebied wordt vergroot.⁵⁹⁹ Een

⁵⁸⁹ N. VAN CEULEBROECK (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 76.

⁵⁹⁰ Interview Inspecteur A PZ 01, 5 januari 2013, p 125.; Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 196.; Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 211.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 221.; Interview Hoofdinspecteur B PZ 05, 18 januari 2013, p 269.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 420.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 518.

⁵⁹¹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 150.

⁵⁹² Interview Inspecteur A PZ 04, 17 januari 2013, p 211.

⁵⁹³ Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 186.; Interview Inspecteur B PZ 04, 17 januari 2013, p 221.

⁵⁹⁴ Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 515.

⁵⁹⁵ Interview Hoofdinspecteur PZ 13, 6 februari, p 477.

⁵⁹⁶ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 197.

⁵⁹⁷ *Cameratoezicht. Geraadpleegd 1 mei 2013 van www.antwerpen.be/eCache/ABE/4/089.Y29udGV4dD04MDM0MTA2.html ; Cameratoezicht op het Kiel (Antwerpen). Geraadpleegd 1 mei 2013 van www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=BLJDE_20121020_004.*

⁵⁹⁸ Interview Commissaris PZ 03, 16 januari 2013, p 196.

⁵⁹⁹ Interview Inspecteur B PZ 01, 9 januari 2013, p 151.; Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 242.

ander voordeel is dat, indien er problemen zijn, een operator onmiddellijk een camera kan inzoomen en een overzicht krijgt op de feiten die zich afspelen. Ploegen op het terrein kunnen zo gericht worden meegestuurd, en in de chaos kunnen zij via een dispatcher mogelijk sneller daders en slachtoffers scheiden.⁶⁰⁰ En ten vierde kunnen we een positieve eigenschap toevoegen aan de repressieve kant van het verhaal. Wanneer er feiten hebben plaatsgevonden in het bereik van de camera's, kunnen de beelden worden opgevraagd in de hoop dat er interessante gegevens op terug te vinden zijn.⁶⁰¹ Hier schuilt echter al een volgend probleem. Vaak zijn de beelden op zo'n camera zo onduidelijk dat ze niet bruikbaar zijn voor verder onderzoek.⁶⁰²

Een bedenking die wij ons maken, maar die niet wordt aangehaald, is het kostenplaatje. Mogelijk wordt hier niet over gesproken omdat het interne keuken is, of omdat de respondenten, en dan denken we voornamelijk aan basis- en middenkader, gewoonweg niet op de hoogte zijn van de kostprijs. Maar indien men degelijke en bruikbare beelden wil bekomen, is op zijn minst een camera vereist die voldoende scherp kan inzoomen en een voldoende groot bereik heeft om de plaats efficiënt af te scannen, en, zoals in enkele interviews aangegeven, personeel om de camera's te bedienen. Een tweede bedenking is dat camerabewaking steeds moet samengaan met andere technieken, wilt men een problematiek aanpakken. Camera's kunnen helpen om gezichten te plakken op verdachten, of sneller in te spelen op onverwachte gebeurtenissen die door een cameraman worden opgemerkt. Maar ze zorgen er niet voor dat rondhangende jongeren een plaats krijgen waar ze wel welkom zijn, en wel kunnen rondhangen zonder anderen te storen, noch voorkomen ze dat jongeren, al dan niet vanuit de "hanggroep", straatroven plegen.

⁶⁰⁰ Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 380.; Interview Inspecteur + Commissaris PZ 11, 1 februari, p 447.

⁶⁰¹ Interview Commissaris PZ 04, 17 januari 2013, p 242.; Interview Commissaris B PZ 06, 18 januari 2013, p 313.; Interview Inspecteur + Inspecteur PZ 09, 29 januari 2013, p 388.; Interview Inspecteur PZ 10, 29 januari 2013, p 418.; Interview Hoofdinspecteur PZ 01, 17 februari, p 516.

⁶⁰² Interview Inspecteur PZ 02, 14 januari 2013, p 187.; Interview Hoofdinspecteur PZ 07, 23 januari 2013, p 331.

CONCLUSIE EN DISCUSSIE

Onnodige definitiedrang

Veel artikels en onderzoeken trachten van start te gaan met een degelijke definitie. Het uitschrijven van een eenvormige definitie van “hangjongerenoverlast” is echter een onmogelijke opdracht, die we ook niet aanmoedigen. Veel meer belang wordt er gehecht aan het opmaken van een grondige probleemanalyse die de lokale situatie moet belichten. Hierbij wordt het moeilijker om situaties onderling te vergelijken, maar elke situatie, elke groep jongeren, elk geografisch gebied, elke problematiek is zo uniek, dat het misschien niet nodig is om vergelijkingen te gaan opstellen. Bij een grondige probleemanalyse moet men dan ook alle elementen, die van invloed kunnen zijn op het problematische gedrag van hangjongeren, betrekken. Hierbij wijzen we op het belang van de karakteristieken van de jongeren zelf, zoals leeftijd, geslacht, achtergrond, beweegredenen, etniciteit, cultuur, geloof, gezinssituatie, karakteristieken van het overlastgevend gedrag zoals frequentie, aard van de feiten, tijdstip van voorkomen, maar ook op het belang van de geografische karakteristieken, de maatschappelijke visies op het probleem, de lokale werking van de politie, de lokale verhouding tussen politiemensen en hangjongeren, de lokale mogelijkheden tot vrijetijdsbesteding, het lokale politieke beleid, de betrokkenheid van scholen en dergelijke. Met andere woorden concluderen we dat een lokaal probleem zoveel facetten heeft, dat de aanpak ervan grondig moet worden overdacht en berekend.

“Onze jeugd” is zo waarde(n)loos nog niet

Als we de resultaten van dit onderzoek bekijken, leren we dat het publieke beeld over “onze jeugd” niet lijkt overeen te komen met de feiten die door politiemensen worden opgetekend. Maar de daden van een enkel individu kunnen veel invloed hebben op de visie van mensen over een hele groep. Dat het beeld van burgers en politiemensen verschilt over de problematiek, is op zich niet heel vreemd. Waar gewone burgers een problematiek ervaren, zich al dan niet met regelmaat herhalend, op het moment dat die zich voordoet, wordt politie vaak pas betrokken partij nadat er een melding werd gemaakt door deze burgers. Niet alleen komen zij hierdoor vaak na de feiten pas ter plaatse, ook is de kans reëel dat jongeren hun gedrag aanpassen op het moment dat zij beseffen dat er politiefunctionarissen in de buurt zijn. De kans dat jongeren overlast plegen, terwijl er een agent op straat te kijken is, zeer klein.

Het beeld dat bij sommige mensen heerst, namelijk dat hangjongeren geassocieerd mogen of kunnen worden met zware criminaliteit, lijkt niet te kloppen. De Amerikaanse “gangs” lijken hun gelijken niet te vinden in Vlaanderen. Jongeren zouden volgens onze respondenten wel op straat hangen met vrienden, en daarbij vaak overlast veroorzaken zoals geluidshinder en het achterlaten van zwerfvuil, maar het doel van dit rondhangen lijkt niet te zijn om afspraken te maken rond criminele plannen. Dit misvormde beeld van “onze hangjongeren” kan op verschillende manieren ontstaan zijn. Het feit dat jongeren die rustig op een bank zitten te keuvelen niet opvallen naast jongeren die kattenkwaad uithalen, zal hier steevast iets mee te maken hebben. Het is ook niet interessant om het met burens en vrienden te hebben over die rustige groepjes, terwijl je weet dat ergens een handtas is afgerukt door een jonge kerel uit een ander groepje. Nochtans geven de respondenten weer dat diefstallen, en andere zwaardere feiten, maar gebeuren door een kleine minderheid van de hangjongeren.

Dat het allemaal engeltjes zijn, gaan we zeker niet verkondigen. Er werden tijdens de interviews genoeg meldingen gemaakt van pesterijen, vernielingen, politie schofferen, (soft)druggebruik, en –handel. Zaken die vaak onschuldig begonnen zijn en stilaan zijn uitgegroeid tot een probleem. De respondenten zijn ook zeer nuchter over het verborgen aantal feiten, die wel gepleegd worden, maar waarbij geen daders gekend zijn zodat ze niet vallen onder de door hangjongeren gepleegde feiten. Of feiten die gepleegd worden, zonder dat de politie ooit van iets weet. Uitzonderlijk worden er ook meldingen gemaakt van wapendracht, aanrandingen en vechtpartijen.

Het lijkt in de huidige maatschappij echter moeilijk om onbekenden te vertrouwen, en al zeker als je eerst verhalen gehoord hebt over wapens en diefstallen. Het ene feit weegt zwaarder door bij het creëren van een onveiligheidsgevoel dan het andere. Als men wilt werken rond hangjongerenproblemen, raden wij dan ook aan om de factoren gemeenschap en gemeenschappelijk veiligheidsgevoel zeker te betrekken.

De (openbare) ruimte als speelplein

De respondenten uit dit onderzoek bevestigen, de conclusie uit eerdere onderzoeken, dat hangjongeren zich vooral in de openbare ruimte bevinden. De openbare weg, het openbaar vervoer, ruimten die privaat beheerd worden, maar een openbaar karakter hebben zoals winkelcentra, en ruimten die algemeen toegankelijk zijn zoals winkels. Vaak vind je in de literatuur nog gemeenschappelijke ruimten terug zoals de inkomhallen van appartementsgebouwen. Maar enkele van onze respondenten wijzen ook op de overlast die jongeren veroorzaken als ze in woningen bijeenkomen en daar, zonder ouderlijk toezicht, rondhangen. De overlast die deze jongeren veroorzaken, wordt mogelijk door minder mensen ervaren, dan degene die op straat hinder veroorzaken. Jongeren kunnen met andere woorden overal rondhangen waar zij zich goed voelen, waar ze elkaar kunnen ontmoeten en waar ze liefst van al onttrokken zijn aan het oog van volwassenen. Waar jongeren ook rondhangen, vanaf het moment waarop politiemensen een melding krijgen, dienen zij ter plaatse te gaan en op te treden. Als antwoord op de vraag *“Hoe en waarom ervaren politiefunctionarissen het rondhangen van jongeren als een problematiek?”* kunnen we dan ook stellen dat het probleem vooral wordt aangebracht door derden of wanneer strafbare feiten worden gepleegd. Het begrip voor de hangjongeren en hun situatie, blijkt (nog) zeer groot bij onze onderzoekseenheden. Uit de gesprekken met onze respondenten blijkt dat slechts een zeer kleine minderheid van hen, één van de tweeëntwintig respondenten, uitgesproken problemen heeft om te werken rond dit type overlast, en dat zij beseffen dat er collega’s zijn die deze problematiek als een minderwaardig deel van de politiejob beschouwen.

Als jongeren een hinder vormen in een bepaald deel van de openbare ruimte, is het interessant om na te gaan over welk type overlast gesproken wordt vooraleer na te denken over een oplossing. Als de hinder bestaat uit het achterlaten van zwerfvuil, kan deze mogelijk worden beperkt door kleine infrastructurele veranderingen zoals vuilbakken. Klagen winkeliers over jongeren die in hun portalen zitten en hangen, waardoor klanten de toegang worden verhinderd, kan een zitbank een oplossing bieden. Als we spreken over privé terrein zoals appartementsgebouwen, ligt dit veel moeilijker. Politiemensen stuiten hier ook wettelijk op beperkingen omdat zij in private ruimten minder bevoegdheden hebben dan in openbare.

In welke mate is de hangjeugd schoolgaand?

De hangjongerenproblematiek die naar boven komt uit dit onderzoek, blijkt vooral schoolgerelateerd te zijn. Daarmee willen we zeggen dat politiemensen de meeste meldingen ervaren rond het begin en het einde van de lesuren, tijdens weekends en woensdagnamiddagen en in vakantieperioden. Er wordt evenwel niet verder toegelicht in welke mate de jongeren, die storend gedrag stellen, behoren tot de groep voltijds schoolgaande jeugd, deeltijds, schoolverlatend of reeds werkend. Vergelijkend materiaal hier rond, had interessant kunnen zijn.

Ouders als voornaamste partner

Er zijn verschillende actoren genoemd door de respondenten in de bestrijding van rondhanggedrag. Ouders blijven echter de burgerlijk verantwoordelijken over hun kinderen. Zij ervaren zelf schade als hun kinderen problematisch gedrag stellen en staan het dichtst bij hun opvoeding. Het is dan ook ondenkbaar om een beleid te willen voeren waarbij de ouders links worden gelaten. Verschillende respondenten gaven aan dat de sfeer tussen politiemensen en jongeren vaak erg grimmig en soms zelfs vijandig is. Als we ouders dan kunnen wijzen op het belang van een gedragsverandering bij hun kinderen, kunnen zij misschien een gunstige invloed hebben op de medewerking van de jongeren. Hiervoor is echter een inspanning van de ouders vereist, en de veronderstelling dat de band tussen ouders en kind zo sterk is dat zij naar elkaar zullen willen luisteren. Dat dit niet bij alle gezinnen even vanzelfsprekend is, is wel duidelijk. Maar we wensen toch het belang van de ouderrol te onderstrepen.

Verzwakt de grip van politie op deze problematiek?

Politiemensen hebben een gezagsdragende functie, maar dat wilt niet zeggen dat ze altijd even hard gerespecteerd worden op straat. Daarbij komt dat ook politiemensen maar mensen zijn, en ook zij soms met vooroordelen kunnen kampen. Een van de belangrijkste conclusies die we uit dit onderzoek kunnen trekken, is dat politiemensen onderling weinig vertrouwen lijken te hebben in elkaars teams en diensten. Zo wordt de samenwerking tussen wijkwerking en interventie meermaals bekritiseerd. Maar hoe kunnen we verlangen dat jongeren vertrouwen hebben in “de politie” als organisatie, als haar leden elkaar wantrouwen?

De politie lijkt ook steeds verder van de lokale bevolking af te staan. Hoewel veel korpsen met slogans als “meer blauw op straat” de betrokkenheid, aanspreekbaarheid en bereikbaarheid van hun politiemensen willen verhogen, blijkt uit enkele interviews dat de kloof tussen burger en politieman momenteel groter zou zijn dan vroeger. Zeker als de politiemensen een andere culturele achtergrond hebben dan de hangjongeren uit hun wijk / zone. Cultuurverschillen kunnen de communicatie moeilijker maken en de problematiek zo verergeren. Vanuit deze meesterproef gaan we geen suggestie doen om de cultuur van hangjongeren dieper uit te spitten. Hier rond is reeds informatie terug te vinden in de literatuur. Wat wel van belang kan zijn, is om een onderzoek te voeren naar de rol die politiefunctionarissen kunnen spelen in het hangjongerenbeleid, als zij zelf een andere culturele achtergrond hebben. Heeft een politiefunctionaris meer invloed op een groep rondhangende jongeren als zij dezelfde normen en waarden hebben meegekregen en dezelfde geloofbelijdenis delen? Voelen jongeren zich beter begrepen in dergelijke situatie of bezien ze de politiefunctionaris net als een verrader omdat hij tegen hen ingaat?

Politiemensen komen steeds vaker niet meer uit de lokale gemeenschap, maar reizen verder naar hun werk. In hun eigen gemeenschap trachten ze vaker hun beroep voor zich te houden om niet

geconfronteerd te worden met hun werk. Tevens beschrijven enkele respondenten hoe, voornamelijk interventieleden, vanuit hun voertuig werken, en trachten hun werk tot het hoogst noodzakelijke te beperken. We drukken hier op het feit dat enkele respondenten dit aangeven, en het geen algemene bemerking is. Doch kwam ze duidelijk genoeg naar boven, om ze mee te nemen naar verder onderzoek. Vertrouwen is immers een belangrijke factor als we een beleidsverandering doorvoeren. De politiek heeft deze boodschap al langer begrepen. Dat blijkt uit het feit dat de aanpak van hangjongerenoverlast vooral een hot item is rond verkiezingstijd.

Media: vriend of vijand?

De media zijn een machtig medium geworden die steeds uit zijn op de hotste items. Als we de artikels lezen die momenteel circuleren over hangjongeren, kunnen we vaak niet veel goeds terugvinden. De media lijkt vaak een kant te kiezen van de jongeren of de politie. Maar welke kant men ook kiest, het (on)veiligheidsgevoel bij de burgers blijft beïnvloed door elk artikel dat verschijnt. De vraag rijst bij ons of het de media zijn die het onveiligheidsgevoel creëren, of de mensen die door hun gevoel van onveiligheid, de media sturen in hun berichtgeving, wetende dat verhalen die aanspreken, beter verkopen. Het lijkt ons dan ook zinvol om de media niet buiten spel te zetten, want dan gaan zij toch op zoek naar alternatieve informatiebronnen, maar om de media te betrekken als volwaardige partner. Op welke manier dit kan en moet gebeuren, moet uit verder onderzoek of overleg blijken. Een mogelijkheid kan zijn dat media gebruikt worden om de jongeren ook eens in positief daglicht te stellen, en om positieve resultaten van (gerichte) acties te laten publiceren. Op die manier krijgen burgers die anders amper in contact komen met hangjongeren, ook eens een ander beeld over hen dan steeds een negatief. Anderzijds moet de media verzocht worden om de sensatiejournalistiek in te perken.

Het waarom-mysterie

Een van de belangrijkste vragen die men zich moet stellen als men een problematiek aanpakt, is hoe deze is kunnen ontstaan. Specifiek voor hangjongerenoverlast denken we dan aan de vraag "Waarom zijn jongeren beginnen rondhangen?". Deze vraag blijft uit dit onderzoek onbeantwoord. Slechts één enkele respondent stelde zichzelf die vraag en gaf ook aan dat het belangrijk is dat hier antwoorden op komen.

Als er al antwoorden komen op deze vraag, wijzen ze vooral in de richting van verveling en het gebrek aan mogelijkheden om de vrije tijd in te vullen. Wel blijkt rondhangen eigen te zijn aan opgroeien. Hoewel het misschien geëvolueerd is in vorm en invulling, stellen we vast dat iets meer dan de helft van de respondenten zelf op straat rondhing toen zij jonger waren. Hoewel zij zichzelf zelden zullen vergelijken met de huidige rondhangende jongeren, moeten we onszelf misschien de vraag stellen waarom men vroeger rondhing. Vroeger was er minder technologie dan nu, maar wilt dat dan zeggen dat de jongeren van nu geen recht meer hebben om op straat te komen?

Dat het fenomeen al jaren bestaat, en nu zo onder de aandacht komt, is een interessant gegeven. Wat verklaart deze toenemende interesse? Kan dit puur worden toegeschreven aan de tolerantie van de burgers die afneemt? Welke invloed heeft het afnemen van sociale controle door ouderen? Welke invloed hebben de veranderde maatschappij en in welke mate is het gedrag van de jongeren veranderd? Is de problematiek wel veranderd, of is de stijgende aandacht het rechtstreekse gevolg van politiediensten die zichzelf meer profileren als gemeenschapsgerichte politie? Dit is een

belangrijk aspect van het probleem dat grondig onderzocht dient te worden. Wij zijn hier bewust niet op ingegaan omdat wij dieper wilden ingaan op de visie van onze respondenten rond de problematiek en hoe zij hierop moeten reageren. We zochten niet zozeer naar een verklaring of een kant-en-klare oplossing.

Politie als noodzakelijke partner

We hebben ons de vraag gesteld “Vinden politiefunctionarissen dat de bestrijding van de hangjongerenoverlast een probleem is waarbij zij moeten optreden, of vinden ze dit eerder een probleem voor andere, specifieke, partners in het werkveld?”. Hierover hebben onze respondenten een uitgesproken mening. Hoewel ze niet op de hoogte zijn van wat het hanggedrag veroorzaakt, vinden onze respondenten de aanpak van het probleem een opdracht voor de politie. Burgers zitten met een probleem en bellen de hulpdiensten. Als een probleem bij de politie terecht komt, lijkt het voor onze respondenten dan ook logisch dat zij een oplossing helpen te zoeken. Het is dus zeker niet zo dat zij stellen dat het probleem een probleem is voor andere, externe partners. Maar wel benadrukken zij het belang van een goede samenwerking met hun partners. Informatiedoorstroom speelt hier een grote rol, net als het correct maar ook flexibel omgaan met het beroepsgeheim.

Hoewel onze respondenten de huidige lokale problematieken in de eigen politiezones, in het algemeen niet als ernstig aanschouwen, blijven zij de noodzaak zien van voldoende informatie-uitwisseling, in de hoop escalatie van problemen voor te zijn. Onze respondenten lijken zich ervan bewust dat voorkomen beter is dan genezen. Wanneer partners indicaties opmerken die op escalatie kunnen wijzen, doen zij er dan ook beter aan om de politie zo snel mogelijk in te lichten. Deze visie kan verklaard worden uit het feit dat de politie, voor de publieke opinie, de kop van jut is als zaken escaleren die buurtbewoners al langer zien aankomen. We kunnen ons echter vragen stellen bij de aangiftebereidheid van buurtbewoners en winkeliers, die vrezen voor wraakacties, en het beroepsgeheim waarachter sommige partners zich kunnen schuilen, en de remming die dit zet op de vlotte samenwerking. Dit kwam niet duidelijk uit de interviews naar boven als probleem, maar het is een aspect waarmee we rekening moeten houden als we een goed netwerk aan partners willen uitbouwen. Hierbij moet wel duidelijk worden gesteld dat de respondenten meldingen overbodig vinden over aanvaardbare groepen jongeren die geen maatschappelijk onaanvaardbaar gedrag stellen. Dit is een punt dat bij alle respondenten terugkomt, ook bij degene die er de meest repressieve visie op na houden. Hoewel men zich ervan bewust is dat onveiligheidsgevoelens een belangrijke rol spelen in het al dan niet aanmelden van deze groepjes, blijkt het wel zo dat de respondenten begrijpen dat collega’s de motivatie verliezen om naar jongeren te gaan, waarvan ze weten dat de oproep ongegrond is en enkel gebaseerd op gevoelens van subjectieve onveiligheid.

Kort samengevat kunnen we dus stellen dat partnerwerking een belangrijke invloed kan hebben op de motivatie van politiemensen. Te veel overbodige informatie kan een werkdruk veroorzaken die hoger ligt dan nodig, waar een tekort aan informatie-uitwisseling voor spanningen kan zorgen omdat de partners elkaar niet begrijpen. Deze bevinding staat haaks op het beeld dat sommige mensen hebben van de politie als een dienst met een sterke politiecultuur van crime-fighting.

Een probleem voor de toekomst

Als we vaststellen dat het fenomeen al jaren, misschien zelfs eeuwen, bestaat, moeten we constateren dat de toekomst er niet anders zal uitzien. Rondhangen is een deel van de

jongerencultuur dat mogelijk nog lang zal bestaan. En op zich is er ook niets verkeerd met het louter rondhangen van jongeren. De vraag kan dan ook gesteld of jongeren perse uit het straatbeeld moeten verdwijnen. Jongeren hebben immers evenveel recht om op straat te hangen als volwassenen. Er bestaat geen wettelijke basis om jongeren de toegang tot de publieke ruimte te verbieden. Jagen we ze op de ene plek weg, dan is het ook logisch dat ze op een andere terugkomen. Interessanter is dan een beleid dat zorgt voor vrijetijdsbesteding of voorziet in een aangepaste infrastructuur. Op deze manier krijgen jongeren de mogelijkheid om hun vrije tijd nuttig in te vullen, zonder dat zij zelf op zoek moeten gaan naar mogelijkheden om de verveling tegen te gaan en zo anderen te hinderen.

Meer interne dan externe frustraties

Als we horen dat hangjongerenoverlast een probleem is dat niet zomaar verholpen kan worden en waarbij het (subjectieve) onveiligheidsgevoel van de burgers een grote rol speelt, zouden we kunnen denken dat veel politiemensen gefrustreerd zijn als zij met het probleem geconfronteerd worden. Doch komen uit dit onderzoek geen diepgeworstelde frustraties naar boven. Het feit dat we met vrijwilligers werkten, of mensen die aangeduid waren door hun meerderen, speelt hier mogelijk een rol. Maar hoewel dit een invloed kan hebben op het sociaal wenselijk antwoorden van de respondenten, blijkt dat zij wel duidelijk een andere frustratie naar boven brengen. Het gedrag van collega's naar de jongeren toe, maar ook naar de collega's onderling, blijkt niet altijd even hard geapprecieerd te worden. Mentaliteitsverschillen door verschillen in leeftijd van gardes, en tussen diensten onderling blijken voor problemen te zorgen. De politie heeft er nochtans alle baat bij om als een samenhangende dienst naar buiten te komen. Dit probleem is dan ook zeer interessant voor verder onderzoek.

Een aanpak per jongerengroep

We zijn het onderzoek begonnen met de vraag of er een uniform beleid kan worden opgesteld tegen de problematiek van hangjongeren. Hierop is het antwoord overduidelijk "neen". Maar moeten we dan lokaal werken op het probleem? Als we lokaal werken, verschuift het probleem waarschijnlijk naar een andere (politie)zone die geen aanpak voorziet. De respondenten geven wel aan dat de problemen in een grootstad verschillen van de problemen van een gemeente, maar hierbij vergeten ze te vermelden dat in een grootstad de problematiek ook verschilt van groep tot groep. Meer interessant dan zoeken naar een beleid volgens het boekje, is het werken met een aanpak die op maat is gemaakt van de betrokken hanggroep. Als de betrokken zone hierbij gebruik wenst te maken van een lijst gebruikte en geëvalueerde tools, moedigen we dit wel aan. Maar het belangrijkste is dat de beleidsmakers wettelijk weten wat kan en wat niet kan, en dat ze deze wettelijke basis aftoetsen aan de karakteristieken van elke individuele groep, en dat ze rekening houden met het aantal middelen dat ter beschikking is. Momenteel zijn er een groot aantal tools voorhanden in Vlaanderen. Aan het einde van dit onderzoek hebben wij de belangrijkste kort toegelicht. Doch is grondiger evaluatieonderzoek noodzakelijk om uit te maken of de tools voldoen en op welke manier zij de beste resultaten bekomen. Wij wagen ons dan ook niet aan uitspraken over haalbaarheid, betrouwbaarheid en efficiëntie.

Wat wij op dit punt wel mee willen geven is dat preventieve middelen zoals camerabewaking, en dan vooral communicatie, van grote waarde worden geschat door onze respondenten. Repressieve middelen zoals GAS-boetes, avondklokken, straatverboden en werkstraffen scoren beduidend lager

dan wij aan het begin van het onderzoek vermoedden. Louter communicatief optreden zal het probleem niet oplossen, maar mensen grondig informeren kan zorgen voor vertrouwen en een gevoel van betrokkenheid. Als we de huidige politiewerking bekijken, komt hier het idee naar boven van zichtbaar, aanspreekbaar en contacteerbaar zijn als politiefunctionaris. De respondenten gaan op dit vlak volledig mee in de gedachtegang van de gemeenschapsgerichte politiezorg. Ook partnerwerking heeft hierin zijn onmiskenbaar aandeel.

Aanbevelingen

Vermits in dit onderzoek respondenten betrokken werden die dicht bij de problematiek staan, en deze conclusie zo uitgesproken naar boven komt, menen we als onderzoeker voorzichtig te mogen stellen dat een ander onderzoek, met eenzelfde homogeniteit aan respondenten, eenzelfde resultaat zou bieden. De onderzoeksvraag *“Vinden de politiefunctionarissen dat er in Vlaanderen een eenvormig beleid moet komen rond de hangjongerenproblematiek?”*, beantwoorden we dan ook negatief. Dit is echter een zeer gerichte vraag, en het antwoord erop geeft geen diepgaand inzicht in de mening van onze respondenten. Een andere steekproef kan immers totaal andere zaken belichten dan dit onderzoek. Het is dan ook interessant om bij volgende onderzoeken rekening te houden met de achtergrond, de interesse en de voorkennis van de betrokken onderzoekseenheden. Waar in dit onderzoek geen allochtone respondenten aanwezig waren, geen twintigers, geen nieuwe operationele functionarissen, raden we toch aan deze factoren niet zonder meer te negeren.

BIBLIOGRAFIE

Boeken

ALLEGAERT, P., en VAN BOUCHAUTE, B., *Veert10 acht10. De leefwereld van jongeren; Vlaams Welzijnscongres over/met jongeren 18 en 19 februari 1999 Kortrijk*, Leuven – Appeldoorn, Garant, 1999, p 352.

BANKS, C., *Youth, crime and justice*, Oxon, Routledge, 2013, p 328.

BEKE, B., VAN WIJK, A., & FERWERDA, H., *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld: Tussen rondhangen en bendevorming*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2000, p 158.

BERKMOES, H., DE BOLLE, C., DE PAUW, E., DE RAEDT, E., & GOOSSENS, F., *Zakboekje 2008 – 2009: politiefunctie*, Kluwer, 2008, p 375.

BRASTER, J.F.A., *De kern van casestudy's*, Assen, Van Gorcum & Comp B.V., 2000, p 133.

BRUGGEMAN, W., Evaluatie 10 jaar politiehervorming: een nabeschouwing, in: W. BRUGGEMAN, E. DEVROE, & M. EASTON (Eds.), *Panopticon Libri 4: Evaluatie van 10 jaar politiehervorming: Terugkijken in het verleden en vooruitkijken in de toekomst*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 91 – 115.

BRUIER-DESMETH, S., CAPRASSE, V., CHRISTIAENS, J., DE FRAENE, D., ENHUS, E., NAGELS, C., & SMEETS, S., *Op onderzoek naar stadsbendes: deskundigen aan het woord*, Brussel, Caritas international, 2012, p 107.

BURNS, A.C., & BUSH, R.F., *Principes van marktonderzoek: toepassingen met SPSS; vierde editie*, Amsterdam, Pearson Education Benelux, 2006, p 532.

COOLS, M., DE RUYVER, B., EASTON, M., et al. (Red.), *Governance of security research paper series. Safety, social problems and citizens' perceptions: New empirical data*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 312.

DE BRUYCKERE, P., & SMITS, B., *De jeugd van tegenwoordig sociaal, eenzaam, lui, cool, braaf, slim, rebels*, Leuven, Uitgeverij LannooCampus, 2011, p 191.

DECORTE, T., & Zaitch, D. (Red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven, Acco, 2009, p 544.

DE LAET, M., OFFERMANS, P., & TOYE, P., *Marktonderzoek*, Antwerpen, Uitgeverij De Boeck, 2004, p 583.

DEN BOER, D.-J., BOUWMAN, H., FRISSEN, V., & HOUBEN, M., *Methodologie en statistiek voor communicatie-onderzoek*, Kluwer, 2005, p 319.

DE VROEGE, M., VAN BAREN, A., & MEJERS, S., *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoon BV, 2008, p 52.

FERWERDA, H., VAN DER LAAN, P., & VAN WIJK, A., *De dunne draad tussen doorgaan en stoppen: allochtone jongeren en criminaliteit*, Utrecht, Uitgeverij SWP, 1998, p 142.

HERMES, J., NABER, P., & DIELEMAN, A. (Red.), *Leefwerelden van jongeren: thuis, school, media en populaire cultuur*, Bussum, Uitgeverij Coutinho bv, 2012, p 271.

JAKOBS, J., FERWERDA, H., & BEKE, B., *Focus op jeugdcriminaliteit: Inleiding voor de beroepspraktijk*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2006, p 271.

KORZILIUS, H., *De kern van survey-onderzoek*, Assen, Uitgeverij van Gorcum, 2000, p 140.

MANNING, P.K., *Police work: the social organization of policing*, Cambridge, Massachusetts Institute of Technology Press, 1977, p 430.

MAST, A., DUJARDIN, J., VAN DAMME, M., & VANDE LANOTTE, J., *Overzicht van het Belgisch administratief recht 2009: studenteneditie*, Mechelen, Kluwer, 2009, p 218.

PEETERS, J., *Moeilijke adolescenten*, Antwerpen, Garant, 2004, p 191.

PONSAERS, P. De verhouding politie – wetenschappelijk onderzoek. Kritische evaluatie van 25 jaar politieonderzoek in Europa en de Angelsaksische wereld, in: W. BRUGGEMAN, E. DEVROE, & M. EASTON (Eds.), *Panopticon Libri 4: Evaluatie van 10 jaar politiehervorming: Terugkijken in het verleden en vooruitkijken in de toekomst*, Antwerpen, Maklu, 2010, p 131 – 150.

RAES, K., *Jeugd op de dool*, Gent, Academia Press, 2009, p 66.

SOUDIJN, K., *Onderzoeksverslagen schrijven; Praktische handleiding bij het schrijven van scripties en andere werkstukken voor hbo en wo*, Antwerpen, Standaarduitgeverij, 2005, p 128.

VAN CEULEBROECK, N. (Eds.), *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*, Brussel, Politeia, 2011, p 155.

VAN DEN BRINK, G., *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*, NIZW Uitgeverij, 2001, p 430.

VAN DER VALK, B.W., *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*, Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 101.

VAN GEMERT, F.H.M., Botsen met de buurt; Overlast en de wisselwerking tussen jeugdgroepen en de buitenwereld, in: G.J.N. BRUINSMA, W. HUISMAN, & R. VAN SWAANINGEN (Eds.), *Basisteksten in de criminologie; Aard, omvang en verklaringen* (Basisteksten in de criminologie, 1), Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2005, p 489 - 496.

VAN GEMERT, F., & FLEISHER, M.S., In the grip of the Group, in: S.H. DECKER, & F.M. WEERMAN (Red.), *European street gangs and troublesome youth groups*, Oxford, AltaMira Press, 2005, p 11 – 30.

- VAN MALDEREN, S., & VERMEULEN, G., *Recreatie en (strafbare) overlast*, Antwerpen, Maklu-Uitgevers nv., 2007, p 519.
- VAN NOIJE, L., 19. De jeugd van tegenwoordig, in: A. VAN DEN BROECK, R. BRONNEMAN-HELMERS, & V. VELDHEER, *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010*, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010, p 434 – 452.
- VENY, L.M., & DE VOS, N., Procesbekwaamheid van minderjarigen in bestuurlijke (beroeps)procedures, in: N. CALUWE, *De procesbekwaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, p 103 – 162.
- VERDONCK, E., COPS, D., PLEYSIER, S., & PUT, J., *Jongeren en geweld: Dader- en slachtofferschap gemeten en beleefd*, Leuven, Vlaams Vredesinstituut, 2011, p 246.
- VERWEE, I, Wat doet de politie?, In VERWEE, I., HENDERICKX, E., & VLEK, F. (Eds.) (2009), *Wat doet de politie?*, Antwerpen, Maklu, 2009, p 306.
- WALGRAVE, L. (ed.), *Confronterende jongeren*, Leuven, Universitaire Pers, 1996, p 271.
- WARMENBOL, L., & GOOSSENS, L., *Aandacht in't kwadraat: in 'probleembuurtten' werken met 'probleemjongeren'*, Leuven, Acco, 2006, p 192.
- WERKGROEP OVERLAST, *Handboek voor aanpak problematische jeugdgroepen Regio Utrecht: Structuur en werkwijze groepsaanpak*, Utrecht, Vergroten veiligheid en vertrouwen, 2009, p 30.
- YODER, R.S., *Deviance and inequality in Japan: Japanese youth and foreign migrants*, University of Bristol, The policy press, 2011, p 232.

Tijdschriftartikels

- CAO, L., LAI, Y.-L., & ZHAO, R., Shades of blue: confidence in the police in the World, *Journal of criminal justice*, 2011, 40, p 40 – 49.
- CLUSTERS, K., & ENGELS, R., Delinquentie van adolescenten: De rol van delinquente vrienden en emotionele problemen, *Pedagogiek*, 2003, (23), 2, p 137 – 155.
- DE WELTEN, J., DE VISSCHER, S., & VANOBBERGEN, B., Is een ramp een ramp? De dominante constructie van de publieke ruimte door skaters uitgedaagd, *Pedagogiek*, 2007, 27 (3), p 187 – 200.
- FERWERDA, H.B., Jeugdcriminaliteit en de rol van de groep. De groep als negatieve voedingsbodem. *J* - Tijdschrift over jongeren*, 2000, 1 (1), p 34 – 44.
- MALONE, K., Street life: youth, culture and competing uses of public space, *Environment and urbanization* 2002, 14, (2), p 157 – 168.
- MATTHEWS, H., TAYLOR, M., PERCY-SMITH, B., & LIMB, M., The unacceptable flaneur: The shopping mall as a teenage hangout, *Childhood*, 2000, 7, 279 – 294.

ROSTAMI, A., LEINFELT, F., & HOLGERSSON, S., An exploratory analysis of Swedish street gangs: applying the Maxson and Klein typology to a Swedish gang dataset, *Journal of contemporary criminal justice*, 2012, 28, 426 – 445.

TERPSTRA, J., Youth subculture and social exclusion, *Young*, 2006, (14), p 93 – 99.

VAN OENEN, G., Geslaagde emancipatie als probleem voor de politie, *Justitiële verkenningen*, 2012, 38 (5), p 84 - 93.

VAN WIJK, A., VAN HAM, T., & FERWERDA, H., Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende, *Proces*, 2010, (89), 4, p 217 – 222.

VREVEN, E., Bang voor rondhangende jongeren?, *Krax*, 2007, 7 (1), p 28 - 29.

WEBB, V.J., REN, L., ZHAO, J.S., HE, N.P., & MARSHALL, I.H., A comparative study of youth gangs in China and the United States: Definition, offending, and victimization, *International Criminal Justice Review*, 2011, 21, (3), 225 – 242.

Onderzoeksrapporten

DE VROEGE, M., VAN BAREN, A., & MEIJER, S., *Aanpak hangjongeren in gemeenten; veiligheid door samenwerking*, Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, Rijswijk, Drukkerij Artoos BV, 2008, p 52.

DE WREE, E., VERMEULEN, G., & CHRISTIAENS, J., *(Strafbare) overlast door jongerengroepen in het kader van openbaar vervoer: Fenomeen, dadergroep, onveiligheidsbeleving, beleidsevaluatie en –aanbevelingen*, Antwerpen, Maklu, 2006, p 348.

GEMEENTE EINDHOVEN, Sector Mens & Maatschappij afdeling Jeugd, *Plan van aanpak risico Jongeren tot 23 jaar 2009 – 2010, Problematiek Marokkaans-Nederlandse jongeren*, Eindhoven, 2009, p 66.

LAERMANS, R., VANHOVE, T., & SMEYERS, M., *Voorlopig Eindrapport. Beeldvorming en beschrijving van de leefwereld van jongeren*, Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, 2001, p 242.

MOORS, H., *Extreem? Moeilijk! Extreem en radicaal gedrag van jongerengroepen in Limburg*, Tilburg, Instituut voor Beleidsonderzoek en Advies, 2007, p 55.

PEER, M., & TOUSSAINT, K., *Youth in Stadbroek*, Hogeschool Zuyd, Comparative European Social Research and Theory, 2007, p 66.

Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen*, Amsterdam, Uitgeverij SWP, 2008, p 80.

VANMECHELEN, L., CHRISTIAENS, J., ENHUS, E., & ELIAERTS, C., *Eindrapport standsbendes en hun buurt: onderzoek in opdracht van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering*, Brussel, VUB, 2001, p 95.

Andere publicaties

- ANDERSSON ELFFERS, F., *Overlastbeleving begrijpen en aanpakken: een kennisbasis voor de aanpak van overlast en verloedering*, 2012, p 53.
- BEKE, B., & VAN WIJK, A., *Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden*, 2001, p 13.
- DEKEYSER, L., & VERBERT, V., *Groepsvorming bij jongeren. Een explorerend onderzoek bij 14- en 15-jarige jongeren in vlaams-Brabant. Eindrapport*, Leuven, KUL/Provincie Vlaams Brabant, 2002, p 56.
- DESMET, N., Totaalvisie op overlast – Een boete lost niets op, *Lokaal*, 2011, 32 – 34.
- FERWERDA, H.B., JAKOBS, J.P., & BEKE, B.M.W.A., *Signalen voor toekomstig crimineel gedrag: Een onderzoek naar de signaalwaarde van kinderdelinquentie en probleemgedrag op basis van casestudies van ernstig criminele jongeren*, Dienst Preventie Jeugdbescherming en Reclassering, 1996, p 79.
- NOORDA, J.J., & VEENBAAS, R.H., *Rondhangende jongeren*, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, 2006, p 13.
- PRINS, M., *De deugd van tegenwoordig: onderzoek naar jongeren en hun grenzen*, Nijmegen, Radboud Universiteit Nijmegen, 2008, p 38.
- VAN DEN BOGAERDE, E., VAN DEN STEEN, I., & DE BIE, A., *Veiligheidsmonitor 2008-2009; Analyse van de federale enquête*, Brussel, Federale Politie – Directie van de operationele politionele informatie, 2009, p 57.
- VAN DER VALK, B.W., *De staat tegen de straat: Interactie tussen politieagenten en jongeren uit de straatcultuur*. Utrecht, Universiteit Utrecht, 2007, p 101.
- VAN HOENACKER, B., Last van hangjongeren? Zorg dat ze snel vertrekken, *Krax*, 2008, (8), 1, 20 – 21.
- VAN NOIJE, L., & WITTEBROOD, K., *Overlast en verloedering ontsleuteld: veronderstelde en werkelijke effecten van het Actieplan overlast en verloedering*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, 2009, p 112. [VAN NOIJE]

Online bronnen

- Allochtoon (betekenis/definitie van)*. Geraadpleegd 4 mei 2013 van www.encyclo.nl/begrip/allochtoon .
- Cameratoezicht*. Geraadpleegd 1 mei 2013 van www.antwerpen.be/eCache/ABE/4/089.Y29udGV4dD04MDM0MTA2.html .

Cameratoezicht op het Kiel (Antwerpen). Geraadpleegd 1 mei 2013 van www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=BLJDE_20121020_004 .

Cultuur (betekenis/definitie van). Geraadpleegd 4 mei 2013 van <http://www.encyclo.nl/begrip/cultuur> .

Etniciteit (betekenis/definitie van). Geraadpleegd 4 mei 2013 van <http://www.encyclo.nl/zoek.php?woord=etniciteit> .

FAQ cameratoezicht. Geraadpleegd 21 oktober 2012 van www.antwerpen.be/docs/Stad/Bedrijven/Integrale_veiligheid/FAQ_cameratoezicht.pdf .

Feminien vs masculien in de straatcultuur. Geraadpleegd 26 oktober 2012 van <http://jeugdzeno.nl/2009/08/10/feminien-vs-masculien-in-de-sstraatcultuur/> .

Gelijke onderwijskansen. Geraadpleegd 4 mei 2013 van www.lop.be/LOP/default.asp .

“Hangjongeren”. Avondklok en repressie bieden geen antwoord. Geraadpleegd 21 augustus 2012 van www.socialisme.be/lsp/archief/2007/08/21/avondklok.html .

Kordate aanpak bij samenscholingsverbod. Geraadpleegd 14 oktober 2012 van www.hbvl.be/nieuws/video/binnenland/extern-kordate-aanpak-bij-samenscholingsverbod.aspx .

Milquet vraagt media het woord allochtoon niet te gebruiken. Geraadpleegd op 3 mei 2013. www.vandaag.be/entertainment/105919_milquet-vraagt-media-het-woord-allochtoon-niet-te-gebruiken.html .

Nederlands woordenboek. Geraadpleegd op 25 december 2012 van www.woorden.org/index.php?woord=overlast .

Politie verlengt samenscholingsverbod in Molenbeek niet. Geraadpleegd 21 augustus 2012 van www.hbvl.be/nieuws/binnenland/aid1183392/politie-verlengt-samenscholingsverbod-in-molenbeek-niet.aspx .

Samenscholingsverbod in Matongewijk tot volgende maandag. Geraadpleegd 21 augustus 2012 van www.hbvl.be/nieuws/binnenland/aid1099203/samenscholingsverbod-in-matongewijk-tot-volgende-maandag.aspx .

Straatcultuur en allochtone jongeren. Geraadpleegd 26 oktober 2012 van <http://jeugdzeno.nl/2009/11/25/straatcultuur-en-allochtone-jongeren/> .

Very Irritating Police is succes aan Kust; Politie Westkust maakt evaluatie aanpak probleemjongeren. Geraadpleegd 21 augustus 2012 van www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=2N3DU2L6 .

VREVEN, E., *Ongezouten: wie is er bang van rondhangende jongeren*, LiSS. Geraadpleegd 14 oktober 2012 van www.dehangman.be/download/p/bang-voor-rondhangende-jongeren .

Afbeeldingen

Gas-boetes ruilen. Getekend door Lectrr, www.lectrr.be .

Hangadvocaten. Getekend door Lectrr, www.lectrr.be .

Interviews

- Interview Inspecteur A	PZ 01	30 p
- Interview Inspecteur B	PZ 01	16 p
- Interview Inspecteur	PZ 02	33 p
- Interview Commissaris	PZ 03	12 p
- Interview Inspecteur A	PZ 04	13 p
- Interview Inspecteur B	PZ 04	14 p
- Interview Commissaris	PZ 04	12 p
- Interview Hoofdinspecteur A	PZ 05	12 p
- Interview Hoofdinspecteur B	PZ 05	17 p
- Interview Commissaris A	PZ 06	23 p
- Interview Commissaris B	PZ 06	16 p
- Interview Hoofdinspecteur	PZ 07	29 p
- Interview Hoofdinspecteur	PZ 08	18 p
- Interview Inspecteur + Inspecteur	PZ 09	33 p
- Interview Inspecteur	PZ 10	22 p
- Interview Inspecteur + Commissaris	PZ 11	28 p
- Interview Hoofdinspecteur	PZ 12	16 p
- Interview Hoofdinspecteur	PZ 13	35 p
- Interview Hoofdinspecteur	PZ 01	18 p
- Interview Hoofdinspecteur	PZ 14	18 p